

ČASOPIS MINISTERSTVA NÁRODNÍ OBRANY

v o j e n s k á m y s l

ŠESTNÁCTÝ ROČNÍK

4

K novému výcvikovému roku

Operační a taktická příprava

Rozhovor s generálmajorem Janem Vošterou

Jaké bude hlavní zaměření operační a taktické přípravy na rok 1967 po obsahové a organizační stránce?

Příští výcvikový rok v naší armádě vychází v operační a taktické přípravě z další potřeby nepřetržitého zkvalitňování bojové pohotovosti a celkové připravenosti našich ozbrojených sil. Kromě loni zpracovaných dlouhodobých plánů, současných potřeb a skutečného stavu přípravy velitelů, štábů a vojsk, důležitým činitelem při určování cílů a úkolů jsou zkušenosti z největších opatření operační a taktické přípravy, jakými bezesporu byly strategicko-operační dvoustranná válečná hra za řízení ministra obrany ozbrojených sil SSSR maršála Malinovského a manévry „VLTAVA“. Bude jistě správně využít zkušeností zejména z těchto, ale i ostatních opatření pro zkvalitnění přípravy naší ČSLA v příštím roce. Rozbor soudruha ministra, zejména cvičení „VLTAVA“, bude mít bezesporu i vliv na diferencovaný přístup velitelů svazů a svazků k prohloubení znalostí a osvojení si praktických návyků té problematiky která byla při cvičení slaběji zvládnuta.

Po organizační stránce bude příští rok charakterizován vydáním tak důležitých předpisů a řádů pro polní přípravu, jako je **Oper-1-1** (Organizace a vedení operací) a **Předpis pro polní službu štábů**. Zatímco **Oper-1-1** bude vydán u nás vůbec poprvé v takovém pojetí, předpis pro polní službu štábů nahradí dnes již zastaralý **Oper-2-1**, včetně jeho přílohové části zkratk a značek. Oba předpisy, které vycházejí ze sovětských originálů, **přihlížejí k organizaci a hlavně k některým specifickým potřebám naší armády**. Nebudou tedy pouhým překladem, jak tomu v podstatě bylo v minulosti.

K tomu, aby úplně odpovídaly soudobosti, vycházejí i z některých kladných zkušeností nového modelu řízení. V daném termínu, tj. v druhé polovině výcvikového roku 1967, bude tudíž nutné vyčlenit čas na důkladné prostudování a zvládnutí těchto nových a přitom zásadních materiálů.

Jaký bude rozsah a obsahové zaměření operační přípravy v příštím výcvikovém roce?

Vzhledem k opatřením v roce 1966, realizaci nových forem a metod řízení, na které se v ČSLA od 1. 11. 1966 přešlo a které budou v průběhu roku 1967 uváděny v život, **počet a rozsah cvičení všeho druhu se podstatně zmenšil a přenáší se fakticky na nižší stupně.**

Při určování obsahového zaměření operační a taktické přípravy budeme **pozornost přípravy zaměřovat zejména:**

a) na další procvičování a prohlubování znalostí organizace a vedení střetných sražení, na taktickém stupni střetných bojů, s přechodem hlavních sil do rozhodného útoku. Tato forma bojové činnosti, typická zejména pro počáteční období války, charakterizovaná značnou složitostí při organizaci a řízení a tím i nároky na všestrannou schopnost velitelů a štábů všech stupňů, **trvale vyžaduje naši pozornost.**

Setkáváme se dosud s názory, že oblast střetného sražení a střetného boje a vůbec oblast POV byla již zvládnuta a že bychom se tedy mohli věnovat v nejbližší době nebo nejbližší perspektivě jiným druhům bojové činnosti.

K těmto názorům je třeba jednoznačně říci, **že jsme stále ještě dost neudělali k zvládnutí této rozhodující a velmi složité problematiky.**

Podle dosažených výsledků a získaných zkušeností byla tato problematika daleko více zvládnuta na operačním stupni a podstatně méně na stupni taktickém. Proto je třeba **položít zvláštní úsilí na taktické stupně** a při přípravě cvičení a jejich řízení vycházet z různých fází, doby trvání i prostorového rozmachu střetného boje, které mají vliv na charakter boje a tím i na činnost velitelů, štábů i vojsk.

b) na organizaci a provádění manévru — zejména podél fronty, a to hlavně proto, **že počáteční období bude charakteristické nedostatkem záloh všeho druhu a druhých sledů.** Je to plně pochopitelné v prvních hodinách a někdy i dnech války, zahájené s překvapením, kdy nebude dostatek těchto sil z hloubky. Na druhé straně zejména v průběhu střetného sražení nebo boje bude se často vytvářet situace, kdy část sil bude na pasivním směru, zatímco druhá část sil si bude vytvářet podmínky k rozhodnému rozvíjení úspěchu. Manévr silami z pasivního směru podél fronty, nehledě na jeho složitost, měl by být prakticky **v tomto případě hlavním zdrojem narůstání sil na směru hlavního úderu** zvláště v takovém případě, kdy jsem hovořil o nedostatku sil ve druhém sledu nebo v záloze. Potřeba manévru podél fronty bude pochopitelně i při jiných formách a druzích boje — je tedy typický pro soudobý způsob operací a boje. Ovšem nejtypičtější je pro počáteční období války.

Protože jde o problém, který není ani dostatečně teoreticky rozpracován a tím méně prakticky zvládnut, bude vhodné využít odborného vojenského tisku k osvětlení řady teoretických zásad a praktické činnosti velitelů a štábů.

c) na prohloubení znalostí velitelů a štábů při přípravě a organizaci překónávání vodních toků. Jde o neustále aktuální problematiku vzhledem k její složitosti a významu zejména na našem válečnickém, i vzhledem k současnému stupni jejího osvojení jak veliteli a štáby, tak i vojsky. Výsledky velitelsko-štábních, taktických cvičení s vojsky i ostatních forem přípravy velitelů, štábů

a vojsk stále ukazují, že **vodní toky zůstávají v operacích překážkou, která má značný vliv na snižování tempa útoku a tedy i plnění bojových úkolů ve stanovených časových lhůtách, což je v rozporu s požadavkem našich řádů a předpisů.**

Říkáme, že řeka **nesmí být překážkou, která by zpomalovala tempo operace nebo bojové činnosti.** Jsem toho názoru, že nejde v této oblasti o nedostatečné zvládnutí teoretických zásad; ty jsou na všech stupních dostatečně zvládnuty. Jde spíše o **zkvalitnění praktických návyků a metod práce velitelů, štábů i vojsk při přípravě, organizaci a hlavně při vlastním přechodu vodního toku.**

d) na praktické procvičování činnosti operačních z taktických výsadek se zaměřením na jejich boj v taktickém i operačním týlu vojsk protivníka. Stále jsme svědky pasivního pojetí plnění úkolů výsadky všech stupňů. V taktické i v operační hloubce se většinou po vysazení zmocňují určitého prostoru, který obsazují a brání. To neodpovídá soudobému pojetí operací a boje. Od výsadek všech stupňů je nutné **vyžadovat krajně aktivní činnost k rozvíjení úspěchu do stran a do hloubky nebo k setkání se s čelně útočícími vojsky.** Jedině taková činnost může narušit celkový režim života v týlu nepřítele a účinně pomoci čelně útočícím útvarům a svazkům, zejména tankovým.

Cvičení „VLTAVA“ prokázalo, že možnost přepravy vzduchem těžké techniky a účinnějších zbraní vytváří pro splnění těchto požadavků ty nejzákladnější předpoklady a že tedy takovouto činnost od výsadek vojsk všech stupňů můžeme a musíme vyžadovat. S tím úzce souvisí i další prohlubování součinnosti mezi výsadky, pozemními vojsky a letectvem při organizaci operace a boje i v jejich průběhu.

e) na překonávání jaderných minových polí. To je relativně nová problematika, k jejímuž zvládnutí budou v příštím roce položeny nutné teoretické základy. Pozornost, kterou této problematice věnují představitelé NATO na evropském válečnickém i jejich praktická opatření pochopitelně vyžadují, abychom i my byli dokonale připraveni. Osvojení si znalostí i praktických návyků dokonale překonávat jaderná minová pole se rovným dílem týká velitelů, štábů i vojsk. Půjde tedy v příštím roce o to, aby ruku v ruce s rozpracováním teorie a jejího osvojení šla i praktická příprava štábů a vojsk.

f) na překonávání hlubokých zamořených prostorů s využitím všech způsobů, které zejména současný stav techniky umožňuje. Tato oblast činnosti není nová. Procvičujeme ji již řadu let. Zvláště na nižších stupních, kde jde o praktickou realizaci opatření, nedosahujeme však žádoucích výsledků. Mělo by jít tedy o odstranění veškeré formálnosti a nedůslednosti, se kterými se setkáváme v této oblasti jak v práci velitelů a štábů, tak i činnosti vojsk.

g) na další zvýšení úrovně našich štábů. Většina operačních štábů je na poměrně dobré úrovni všestranné připravenosti plánování a řízení operací, metodika práce těchto štábů je ve většině případů zpracována, zvládnuta a plně využívána. Není tomu tak dosud na taktických stupních. V přípravě štábů divizí bude třeba **věnovat pozornost především zpracování metodiky práce a jejímu zvládnutí v odlišných druzích bojové činnosti.** V tom je podle mého názoru podstata problému. V dalším tedy půjde o praktické zvládnutí zpracované metodiky práce cvičícími štáby a její dovedení do nižších stupňů

velení. Tomu bude třeba věnovat v příštím výcvikovém roce všestrannou pozornost.

Důležitý úkol v přípravě polních štábů i vojsk, který souvisí s jedním z nejdůležitějších prvků zabezpečení bojové činnosti, je **průzkum**. Jde především o schopnost získat včasné a jednoznačně konkrétní údaje o ZHN nepříteli a o jeho základních prvcích operační nebo bojové sestavy, které by byly cíli vlastních jaderných úderů raketového vojska a letectva.

Tento úkol byl na cvičení „VLTAVA“ jako prověřkový. Ukázalo se, že zdaleka všechno není v pořádku zejména v tom směru, že by naše průzkumné orgány byly s to tyto přesné a hlavně včasné údaje dodat tak, aby účinnost použití našeho raketového vojska byla maximální. Proto je správné, bude-li v průběhu příštího výcvikového roku této oblasti věnována maximální pozornost ve výcviku i v akcích. To umožní prověřit připravenost a akceschopnost odpovídajících průzkumných orgánů a prostředků.

Druhou stránkou „tétc jedné mince“ je **připravenost a schopnost účinně skrýt, zamaskovat a utajit nejúčinnější — a tedy i nejvyhledávanější prvky operační sestavy, aby se nestaly snadnými objekty průzkumu a tím i cíli jaderných úderů nepříteli**.

Patří mezi ně operační a taktické raketové prostředky, letiště s letouny — nosiči, velitelská stanoviště frontu, armády a divize, prostředky navedení apod.

Ani tato oblast není dost důkladně rozpracována a tím méně prakticky zvládnuta. Co je ovšem nejhorší? Že **problémy utajení těchto prvků operační sestavy se podceňují na všech stupních velení**.

Jaká problematika bude řešena v oblasti teritoriální přípravy?

V příštím roce proběhnou některá zaměstnání na úrovni okruhů a krajských vojenských velitelství. Organizační směrnice RMNO nepředpokládá větší opatření celostátního rozsahu s teritoriálními štáby a orgány. Cvičení „VLTAVA“ potvrdilo vcelku stoupající tendenci jejich operační přípravy a dalo přitom současně dostatek podkladů pro další prohlubování jejich připravenosti, zejména v oblasti zabezpečování přesunů vojsk, včetně spojeneckých, přes území naší republiky, v oblasti likvidace silných výsadků, diverzních výsadkových skupin, odstraňování následků jaderných úderů a další důležité problematiky. Těžiště operační přípravy teritoriálních štábů bude proto položeno na **rozpracování získaných zkušeností a jejich vlivu na organizační strukturu, systém a zvláště metodiku práce jednotlivých stupňů velení i na nižší formy přípravy — podle rozhodnutí velitelů okruhů**.

Značný význam bude mít realizace tzv. **obraného systému ve všech oblastech činnosti teritoriálních štábů**. Podstatně ovlivní organizační strukturu teritoriálních štábů, zvláště krajských. Hlavně však ovlivní obsahovou náplň jejich činnosti, která se bude diametrálně lišit od dnešního pojetí, zvláště na nižších stupních.

Nový obranný systém ovlivní i oblast přípravy a zpracování potřebné dokumentace. Tyto úkoly si vyžádají tolik času a pracovního vypětí, že samy o sobě zdůvodňují i menší rozsah opatření v operační přípravě teritoriálních štábů.

Zpravodajské zabezpečení v operační přípravě

Plukovník Ladislav Soukal

Vývoj vojenskopolitické situace, který bude i nadále rozhodujícím způsobem ovlivňován existencí a působením základního rozporu mezi kapitalistickou a socialistickou společenskou soustavou a úsilím imperialistických států, především USA, řešit tento rozpor rozpoutáním všeobecné raketové jaderné války, nachází svůj přímý odraz v budování a všestranné přípravě ozbrojených sil NATO. Nebezpečí vzniku a rozpoutání takové války nelze vyloučit především proto, že prostředky k jejímu vedení, zejména prostředky hromadného ničení nejen existují, ale budou i nadále zdokonalovány, zvláště z hlediska jejich zvýšené ničivosti a vysoké bojové pohotovosti k okamžitému použití.

Je proto nezbytné **orientovat obsahové zaměření operační přípravy na studium možného překvapivého zahájení války**, protože tento činitel je limitující v zásadních operačních úvahách o použití ozbrojených sil.

V nejbližší perspektivě nelze vyloučit, že v souvislosti s vývojem situace NATO, ovlivněné vystoupením francouzských ozbrojených sil z tohoto paktu a možným rozšířením války ve Vietnamu, dojde k zvýšené intenzitě při prosazování vojenských požadavků NSR. Válečná politika NSR může najít svůj výraz ve snaze o další růst jejího vojenského potenciálu včetně ozbrojených sil. Je nutné počítat s tím, že **armáda NSR se stane základní vojenskou silou v Evropě**. Tato situace spolu s válčnou a revanšistickou politikou spolkové vlády a jejím úsilím o získání jaderných zbraní budou představovat **velmi nebezpečné ohnisko války a trvalou úhrozu pro státy socialistického společenství**.

Proto další vývoj situace v NATO a zejména v NSR musí být z hlediska možných příznaků a zámyslů rozpoutání války předmětem našeho zvýšeného zájmu a intenzivního soustavného studia, protože může mít rozhodující vliv nejen na možný způsob zahájení války, ale i na obsah a způsoby vedení operací počátečního období války.

Agresivní politika USA ve Vietnamu a orientace na zabránění pronikání socialismu v málo vyvinutých zemích, s důrazem na oblasti jihovýchodní Asie, Středního východu, Afriky a Latinské Ameriky formou ozbrojeného násilí v podobě omezených válek, skrývá v sobě vážné nebezpečí eskalace a přerůstání těchto konfliktů ve válku světovou. Přitom nelze vyloučit, že **i v Evropě by mohlo dojít k zahájení světové raketové jaderné války po předchozích lokálních konfliktech**, jejichž průběh by byl z hlediska časového velmi krátký.

Tyto okolnosti vyžadují, abychom věnovali pozornost i jiným způsobům možného zahájení války, vytvořili si o nich hluboké názorové představy a všestranně studovali **příčiny, způsoby a možné příznaky přerůstání omezené konvenční války ve válku jadernou**. V úvahách tohoto druhu je nutné konstatovat,

že vzhledem k důležitosti středoevropského válčiště a významu NSR, která je stěžejní sférou vojenskopolitického zájmu dvou čelních světových mocností — USA a SSSR — každý dílčí konflikt a omezená válka v tomto prostoru by rychle přerostly ve světovou jadernou válku.

Z této stručné charakteristiky vojenskopolitické situace vyplývá závěr o nutnosti základní orientace operační přípravy na studium otázek zahájení a vedení války s překvapením a za všestranného použití jaderných zbraní od samého počátku. To ovšem nevylučuje nutnost studovat i jiné způsoby zahájení a vedení války, např. bez použití prostředků jaderného napadení, avšak při plné připravenosti okamžitého přechodu k vedení operací s širokým použitím těchto prostředků.

Dosavadní praxe operační přípravy potvrzuje, že správné vyhodnocení zámyslu pravděpodobného nepřítele o možném způsobu a době zahájení války je podmíněno širokým rozbohem vojenskopolitické, strategické a operační situace, že uplatnění tohoto požadavku na diferencovaný význam na jednotlivých stupních velení a v plném rozsahu se týká a může být uplatněno především na operačně strategickém stupni velení. Poznatky z operační přípravy signalizují některé negativní tendence v zjednodušování těchto otázek a proto bude třeba, aby jim štáby v příštím výcvikovém roce věnovaly zvýšenou pozornost. Při jejich prosazování bude rovněž nutné, aby byla zvýšena **přesnost správného a včasného hodnocení všech příznaků možného zahájení války a hromadného použití jaderných zbraní, především z hlediska určení času (doby) a rozsahu jejich použití.**

Podstatně zvýšení operačních znalostí příslušníků našich štábů, zejména zpravodajských orgánů na jednotlivých stupních velení, bude vyžadovat soustavně prohlubovat jejich **konkrétní představy o reálných možnostech pravděpodobného nepřítele v zájmovém prostoru**, zvláště z hlediska jaderných možností a použití vojenských vzdušných a pozemních sil. V operačních propočtech bude nezbytné brát v úvahu i **konkrétní mobilizační možnosti NSR a Francie**, a to i v podmínkách skryté mobilizace v době zvýšeného napětí a pokračující mobilizace v počátečním období války. Lze předpokládat, že v důsledku přijímaných opatření k přezbrojení ozbrojených sil novou bojovou technikou se mobilizační možnosti armády NSR budou zvyšovat. V žádném případě by nebylo správné tyto možnosti přeceňovat a zveličovat, a to jak z hlediska nezbytně nutné doby k mobilizaci, tak i z hlediska potřebného času k zasazení jednotlivých svazků.

Vzhledem k tomu, že v operačním měřítku zůstává **taktické letectvo pravděpodobného nepřítele** na válčišti i nadále rozhodující silou v použití jaderných zbraní, musí být neustále zpřesňovány představy a úvahy našich štábů **o možných způsobech jeho použití** proti našim ozbrojeným silám a důležitým objektům na území států.

Úspěšné vedení operací je podmíněno **dokonalými znalostmi válčiště a předpokládaných operačních směrů**. Tato důležitá oblast operační přípravy nebyla dosud plně docenována a nízké znalosti se negativně projevují v operačních propočtech a přijímaných rozhodnutích ve válečných hrách a velitelských zaměstnáních. Studium těchto otázek bude proto třeba zaměřit především na zvýšení znalostí prostorů důležitých přírodních překážek (vodních toků a hor-

ských pásem) a na rozpracování způsobů jejich rychlého překonávání, a to i za podmínek jejich využití nepřitelem jako záplavových území.

Nedílnou součástí operační přípravy jsou otázky **organizace a řízení zpravodajského zabezpečení soudobých operací**. Vzrůstající požadavky na průzkum, zavádění nových výkonných prostředků elektronického průzkumu, zvyšující se možnosti ostatních prostředků průzkumu, jakož i nutnost vytvářet předpoklady pro postupnou automatizaci této oblasti, vyžadují teoretické rozpracování, praktické ověření a dokonalé zvládnutí nových principů organizace a řízení zpravodajského pod systému.

Půjde především o **teoretické zvládnutí a praktickou realizaci těchto hlavních zásad zpravodajského zabezpečení**:

- komplexního pojetí a centrálního řízení všech sil a prostředků průzkumu na jednotlivých stupních velení,

- nutnosti nepřetržitého sledování všech důležitých objektů pravděpodobného nepřítele v zájmovém pásmu svazů a svazků již v době míru a zabezpečení kontinuity v sledování těchto objektů při přechodu z mírového období na válečný stav a v době jejich rozvinutí a zasazení do sražení;

- vysoké bojové pohotovosti všech sil a prostředků průzkumu k rychlému zasazení a podstatného zvýšení jejich průzkumové intenzity v okamžiku zahájení války;

- priority zpravodajského zabezpečení s cílem získat dostatek přesných a hodnověrných podkladů k vlastnímu prvnímu hromadnému jadernému úderu a k úspěšnému zahájení a rozvinutí útočné operace.

Komplexní pojetí a centrální řízení průzkumu umožní orientovat jeho **úsilí na včasné a hodnověrné zjišťování nejdůležitějších objektů a cílů nepřítele s využitím výrazných předností jednotlivých druhů průzkumu**. Uplatnění této zásady má neobyčejný význam pro vzdušný průzkum, který i nadále hraje významnou úlohu v přesném a rychlém zjišťování nejdůležitějších objektů, především zbraní hromadného ničení nepřítele. Jeho cílevědomé a efektivní použití je plně závislé na výsledcích ostatních druhů průzkumu.

Kritérium výslednosti zpravodajského zabezpečení spočívá ve včasné odhalení zámyslu nepřítele, v získání přesných a hodnověrných podkladů k vlastním úderům a k zabezpečení úspěšného zahájení a vedení bojů a operací. Je podmíněno soustavným a hlubokým studiem, vysokou úrovní analytické činnosti a účinnými principy organizace a řízení zpravodajského pod systému. Proto **oblast zpravodajského zabezpečení musí být v popředí zájmu nejen zpravodajských orgánů, ale i všech velitelů a štábů v procesu operační přípravy nového výcvikového roku.**

Příprava štábů a vojsk

Rozhovor s generálmajorem Karlem Kučerou

Jaké jsou hlavní úkoly v oblasti přípravy štábů a vojsk?

Ke zpracování Organizační směrnice pro operační, bojovou a politickou přípravu pozemního vojska ČSLA na výcvikový rok 1967 jsme přistoupili na základě analýzy výsledků letošního výcvikového roku. K úspěšnému splnění opatření v novém výcvikovém roce kladu důraz na **tři základní úkoly**:

- zkvalitnění plánování a řízení operační, bojové a politické přípravy,
- zkvalitnění přípravy velitelů a štábů pro praktickou službu v poli,
- zkvalitnění polní přípravy vojsk a záloh, zejména z hlediska komplexnosti a součinnosti všech druhů vojsk.

Ve všech třech úkolech se objevuje slovo zkvalitnění. Jak tomu rozumět?

Řada opatření všech tří základních úkolů je ve svém obsahu stejná jako v roce 1966. Vyžaduje však podstatně lepší kvalitu splnění, než tomu bylo v uplynulém výcvikovém roce.

Jak si představujete zkvalitnění plánování a řízení bojové přípravy?

Především tím, že zabezpečíme skutečně rovnoměrné rozložení výcvikových úkolů celého výcvikového roku. **Zdůrazňuji rovnoměrné.** Přitom je nutné tuto zásadu uvést do naprostého souladu s časovými normami, stanovenými programy bojové přípravy pro jednotlivé druhy přípravy, s požadavky metodické posloupnosti, s kapacitou výcvikových zařízení, počty bojové techniky a s konkrétními časovými možnostmi jednotlivých svazků a útvarů.

Tento soulad může zabezpečit jedině odpovědný přístup velitelských orgánů na všech stupních, kde se plánuje.

Zkvalitnění plánování a řízení bude tedy vyžadovat **odpovědný přístup a osobní účast vedoucích funkcionářů svazů, svazků a útvarů při sestavování plánu, poskytnutí promyšlené pomoci při plánování podřízeným stupňům a novou kvalitu řízení v průběhu výcvikového roku.** Bude dále vyžadovat rozplánování jednotlivých výcvikových opatření v polní přípravě velitelů, štábů a vojsk a stanovení konkrétní doby jejich splnění po dokonalém rozboru konkrétního stavu a možností stupně velení, který plánuje. Počet a dobu jednotlivých výcvikových opatření je nutné řešit jen na základě konkrétních propočtů, které musí být reálné a musí zamezit přílišnému nahromadění výcvikových opatření jen v jednom výcvikovém období.

Podle dosavadních zkušeností musíme připustit i určité zintenzívnění výcviku v zimním období a těžiště v přípravě velitelů a štábů naopak položit do

letního výcvikového období. Nelze připustit snahu některých velitelů splnit celoroční výcvikové úkoly v zimním výcvikovém období, ale **podle konkrétních podmínek prosazovat diferencované stanovení úkolů**. Bude nutné zabránit tomu, aby v plánování nedošlo k omezování iniciativy velitelů nižších stupňů a naopak dosáhnout toho, aby velitelé svazků a zejména útvarů mohli plně projevit svůj vliv především v obsahové stránce plánů bojové a politické přípravy, dále na dodržení metodické posloupnosti a na dosažení vysoké efektivnosti a podstatného zvýšení kvality polního výcviku.

Velký význam v oblasti plánování a řízení má studium teorie řízení a zavádění nových opatření ke zvýšení úrovně plánování v úzké souvislosti s využíváním vědeckých poznatků, se získáváním poznatků ze sběru informací a z jejich zpracování, s využíváním zásad statistiky při hodnocení a srovnávání dosahovaných výsledků a při zpracování závěrů.

Co je obsahem druhého úkolu — zkvalitnění přípravy velitelů a štábů pro službu v poli?

Příprava velitelů a štábů je samozřejmě **základem polní přípravy vojsk**. V přípravě velitelů a štábů taktických stupňů je nutné za každou cenu odstranit mezery v práci, zejména v praktickém uplatňování teoretických znalostí ve velení při rychlých a zásadních změnách situací, v součinnosti uvnitř štábu a ve zlepšení vlastní metodiky štábní práce i práce v poli. To znamená **dát velitelům a štábům větší možnosti k upevnění praktických návyků velení**. Např. při velitelských shromážděních a zaměstnáních dát velitelům a štábům více praxe v terénu. Souběžně s organizovanou teorií probírat praktická zaměstnání na pomocných vozidlech s maximálním využitím pojítek a vždy v terénu. Zaměstnání na mapách v učebnách organizovat skutečně jen v nezbytně nutné míře jako přípravu na zaměstnání v terénu.

Velitelská cvičení v terénu na stupni pluk a prapor se v tomto roce ukázala jako účinný prostředek k získání praktických návyků pro velení v poli. Tuto formu přípravy velitelů je nutné dále zdokonalovat a dbát na její skutečnou efektivnost.

V průběhu celého výcvikového roku, a to jak v hodinách velitelské přípravy, tak i mimo ni musíme důstojníky velitelství a štábů, zejména svazů a svazků, **zdokonalovat v používání vědeckých metod řízení práce, racionalizace velení a využívání automatizačních a mechanizačních prostředků v systému velení**.

Které otázky budou charakteristické v polní přípravě vojsk a záloh?

Těžiště je v taktické přípravě jednotek do praporu vto.

V taktické přípravě budeme dbát na **dodržování zásady komplexního výcviku**, zejména OPZHN a ženijní přípravu řešit jako nedílnou součást všech taktických zaměstnání. Přitom zabezpečit odstranění nedostatků v součinnosti vševojskových jednotek s jednotkami druhů vojsk, zejména dělostřeleckými a ženijními.

Při organizaci, řízení i plnění všech úkolů v polní přípravě vojsk musíme

mít neustále na paměti jejich **vyšokou efektivnost a kvalitu** — ať v přípravě velitelů štábů, tak i v přípravě jednotek — s využitím kapacity výcvikových zařízení a kapacity všech prostředků jednotky nebo útvaru.

Zvláštní pozornost budeme věnovat **taktickým cvičením a taktickým cvičením s bojovou střelbou**. Taktická cvičení rot a jedno z taktických cvičení praporů proběhnou s plnými počty osob a materiálu. Těchto cvičení jednotky v plné míře využijí především ke zvládnutí správného bojového použití obrněných transportérů jak samostatně, tak i v součinnosti s tanky. To znamená umět bojovat na obrněných transportérech, umět bojovat po sesednutí, aby plně využily možnosti tanků a obrněných transportérů ke zrychlení tempa útoku.

Dalším úkolem je **dosáhnout zlepšení přechodu vojsk do obrany v průběhu boje** s cílem rychle zaujímat opěrné body a rajóny a organizovat systém paleb k ničení zejména nepřátelských tanků a obrněných vozidel.

Taktická cvičení s bojovou střelbou budou pouze do stupně tankové nebo motostřelecké roty. Cvičení je proto nutné připravit tak, aby malé jednotky plně procvičily dovedné řízení palby a pohybu a aby nejnižší velitelé prakticky zvládli velení. Chceme-li toho dosáhnout, bude třeba maximální pozornost soustředit na organizaci těchto cvičení a zahájit je teprve tehdy, až jednotky budou v plné míře na tak složitá cvičení připraveny.

Úkoly příštího výcvikového roku v plánování i přípravě velitelů a štábů v taktické oblasti jsou náročné. Jak je splnit?

Hledáme nové a lepší cesty k vyššímu stupni plnění. Ve všech opatřeních kladu na první místo **dosažení vyšší kvality při skutečně efektivním využití všech ukazatelů.**

Úkoly nového výcvikového roku jsou stanoveny v tzv. minimální míře, tj. v takovém stupni, který zabezpečuje vycvičenost vojsk. Tím je dána možnost velitelům okruhů i velitelům svazků, rozplánovat svá opatření tak, aby mohli **diferencovaným způsobem řídit výcvik** jednotlivých svazků, eventuálně jednotlivých útvarů.

Zkušenosti ukazují, že někteří velitelé nepřihlížejí k podmínkám jednotlivých útvarů, zejména materiální výcvikové základny. Tím došlo i letos k určité přepjatosti plánu některých svazků v zimním výcvikovém období ať už v pohraničních nebo vnitrozemských. Svazky, které plně využívaly svých možností a rovnoměrně rozplánovaly úkoly, neměly potíže s přehruštěním výcvikových úkolů ani ve složitých podmínkách.

V novém výcvikovém roce je v silách velitelů okruhů a svazků, aby při **plánování v plné míře prosadili zásadu rovnoměrnosti.** Aby při poskytování pomoci nižším velitelským stupňům věnovali této zásadě pozornost a tím zabezpečili rovnoměrné a diferencované rozplánování úkolů výcvikového roku.

Úkoly výcvikového roku i jejich splnění do značné míry ovlivňuje odvelení. Jak bude odvelení řešeno v příštím roce?

Není pochyb o tom, že odvelení má vliv na způsob plnění úkolů, zejména v letním výcvikovém období. I když v příštím výcvikovém roce **se úkoly odvelení poněkud zmenšují**, musíme je brát plně v úvahu.

Upozorňuji ovšem na jednu věc. Nesnáze nezpůsobují vždy ta odvelení, která řeší nejvyšší místa velení, ale mnohdy odvelení vnitřní, která vznikají uvnitř útvaru i uvnitř svazku. Neujasní-li si velitelé útvarů, že není možné zvyšovat odvelení uvnitř útvaru, nebudou schopni plnit ve vyšší kvalitě a s vyšší efektivností svoje úkoly. **Dá se říci, že efektivnost z jedné poloviny závisí na plné účasti příslušníků jednotek při výcviku.** To si musí velitelé a štáby útvarů uvědomit především nyní, před zahájením výcvikového roku.

Poukáží na jeden příklad. V letošním výcvikovém roce začínaly poddůstojnické školy u motostřeleckých útvarů v květnu. Cílem bylo, aby v zimním období měli velitelé možnost cvičit v jednotkách s plnými počty a nedocházelo ke stížnostem, že u roty je 25—30 lidí. Kromě toho, aby do poddůstojnických škol přišli nejlepší lidé, již seznámení s vojenským životem. Kontroly však ukázaly, že u některých útvarů to nebylo pochopeno. Počty v rotách v zimním období se téměř nezvýšily, poněvadž velitelé používali vojáky pro vnitřní potřeby, na vlastní hospodářské nebo jiné účelové práce místo toho, aby jich využili při výcviku čtyř a roty. Na druhé straně však byli velitelé, kteří zvýšených počtů plně využili. To se kladně odrazilo nejen při výcviku jednotky, ale i při výběru do poddůstojnických škol.

Úkoly letectva a vojsk PVOS

Generálmajor Pravoslav Kalický

Rozhodující úsilí v politické, operační a bojové přípravě letectva a vojsk PVOS ve výcvikovém roce 1967 je soustředováno na další zvýšení bojové pohotovosti k plnění úkolů v počátečním období války. Rozplánovat a kvalitně plnit úkoly v politické, operační a bojové přípravě letectva a vojsk PVOS předpokládá správně chápat charakter příští možné války, obsah a význam jejího počátečního období, možných způsobů zahájení a důsledně promítnout tyto skutečnosti do organizace velení a režimu života vojsk. Zvláště je třeba docenit a do všech důsledků promítnout skutečnost, že počáteční období války je rozhodující pro její konečný výsledek, že jeho hlavním obsahem je první hromadný úder a odrazení vzdušného napadení nepřítele a zvláště i to, že v současné době je reálné zahájit válku nenadálým napadením.

Tyto skutečnosti ve svých důsledcích vymezují podmínky k organizaci přípravy vojsk a štábů. Požadavek vysoké bojové pohotovosti frontového letectva a trvalé bojové pohotovosti vojsk PVOS s existencí pohotovostního systému vytváří specifické podmínky režimu života vojsk. Mírový, výcvikový režim vojsk PVOS a frontového stíhacího letectva se tak v mnohém podobá režimu skutečné bojové činnosti. Uvedené zvláštnosti sice vytvářejí příznivé podmínky

k polnímu výcviku vojsk, kladou však mimořádně náročné požadavky na organizátorskou práci velitelů a štábů a počítají s vysokým stupněm politického uvědomění příslušníků letectva a vojsk PVOS.

Frontové letectvo musí být připraveno po dosažení bojové pohotovosti v krátkých časových normách zahájit soustředěnou bojovou činnost v prvním hromadném úderu a stíhacím letectvem se zúčastnit odrazení vzdušného napadení nepřítele. V dalším průběhu POV pak k vedení efektivní bojové činnosti při ochraně a podpoře pozemních vojsk.

Všestranná připravenost frontového letectva k plnění hlavních úkolů POV vyžaduje

— kvalitativně zvýšit stupeň bojové přípravy jednotlivých druhů frontového letectva s těžištěm na taktickou přípravu dvojic, rojů a letek a růst třídnosti pilotů,

— zdokonalit přípravu leteckých technických útvarů a svazků a útvarů RTZ k plnění úkolů leteckého technického zabezpečení a radiotechnického zabezpečení v podmínkách manévru,

— zdokonalit přípravu velitelů a štábů a směn VS všech stupňů k velení a navedení letectva ze základních a záložních VS.

Obsahově v přípravě frontového letectva je nutné věnovat pozornost překonávání PVO nepřítele, bojové činnosti z travnatých letišť na nadzvukových letounech a výcviku v polních podmínkách vedeného k podstatnému zdokonalení všech druhů zabezpečení bojové činnosti.

Úkol zdokonalit frontové letectvo v překonávání PVO nepřítele svým obsahem zasahuje do operační a bojové přípravy. Štáb letecké armády musí při organizaci bojové činnosti zabezpečit, aby raketová vojska pozemních vojsk a pozemní prostředky protiradotechnické činnosti co nejúčinněji přispívaly k ničení a umlčování PVO nepřítele.

Osádky všech druhů frontového letectva je nutné zdokonalovat v manévru proti PVO s plným využitím profilu terénu a palubních prostředků protiradotechnické činnosti.

Výcvik letectva na travnatých plochách vyžaduje zvládnout nejen vzlet a přistání jednotlivými letouny, ale i hromadnou činnost letek s procvičením všech druhů zabezpečení.

Při výcviku na mírových letištích i v polních podmínkách věnujeme zvláštní pozornost organizaci zabezpečení bojové činnosti, zvláště však ochraně proti ZHN a maskování. Hlavní je, aby všechna naplánovaná opatření byla realizována a příslušníci letectva získali v nich trvalé návyky.

Vyvrcholením operační a bojové přípravy letectva budou cvičení v součinnosti s pozemními vojsky. V jednotlivých případech součástí těchto cvičení mohou být i divizní letecká cvičení. Za základní formu přípravy letectva považujeme letecká taktická cvičení pluků a letové akce na taktické náměty.

Vojska PVOS jsou udržována v nepřetržité bojové pohotovosti a musí být připravena k bezprostřednímu zahájení a efektivnímu vedení bojové činnosti při odrazení prvního hromadného úderu nepřítele v podmínkách reálné možnosti nenadálého napadení.

Připravenost vojsk PVOS k efektivní bojové činnosti, zvláště však k odrazení nenadálého vzdušného napadení, předpokládá dále zdokonalit úroveň bojové přípravy jednotlivých druhů vojsk (SL, PLRV, RTV) a připravenosti štábů a směn VS k velení. Kromě toho tato činnost vojsk PVOS při odrazení prvního hromadného úderu v podmínkách reálné možnosti nenadálého napadení je ještě podmíněna účinností pohotovostního systému PVOS.

Pohotovostní systém PVOS musí zabezpečit bezprostřední zahájení bojové činnosti a rychlé narůstání sil a prostředků, připravených k jejímu bezprostřednímu vedení. K vytvoření optimálních podmínek pro výcvik vojsk PVOS jsou určovány síly a prostředky do pohotovostního systému diferencovaně v závislosti na celkové vojenskopolitické situaci a rozmístění svazků a útvarů v sestavě. Takové pojetí pohotovostního systému umožňuje organizovat mírový výcvikový režim vojsk a regulovat počet sil a prostředků v něm začleněných podle potřeby tak, aby v období konfliktových situací tento počet byl schopen efektivně odrazit první sled vzdušného úderu nepřítel.

Z hlediska obsahu v přípravě vojsk PVOS je nutné věnovat mimořádnou pozornost u všech druhů vojsk zabezpečení bojové činnosti; u stíhacího letectva přepadům na dalekých přístupech k bráněným objektům a na malých výškách; u PLRV ničení vzdušných cílů na spodní hranici dosahu; u RTV v zjišťování a vedení cílů na malých výškách.

Ve svazcích PVOS pak zvláštní důraz položit na velení při činnosti všech prostředků PVO v jednom prostoru a na manévr SL, PLRV a RTV.

V operační přípravě vojsk PVOS je nutné procvičovat a zdokonalit organizaci velení a součinnosti při zaujímání bojové sestavy vojsk jednotného systému PVO v příhraničním pásmu, při vlastním vedení bojové činnosti a obnově narušeného systému PVOS.

Trvalou pozornost vyžaduje i zkvalitnění součinnosti se sousedními (společenskými) svazky a svazy vojsk PVOS.

Základní formou přípravy vojsk PVOS budou součinnostní nácviky a cvičení. Stupeň pohotovosti prověřovat kontrolními oblety.

Závěrem k přípravě letectva a vojsk PVOS ve výcvikovém roce 1967 zdůrazňuji, že plné úsilí je nutné soustředit na rozhodující úkol stanovený ministrem národní obrany — na udržení a zvýšení bojové pohotovosti.

Ke komplexnímu jeho splnění budou v tomto výcvikovém roce vytvářeny dobré podmínky — realizací první etapy zkvalitnění velení. Opatření první etapy zkvalitnění velení mj. diferencuje působnost jednotlivých stupňů velení. Činnost svazů je jednoznačně usměrňována na přímé velení vojskům a činnost orgánů MNO na koncepční otázky výstavby a všestranného zabezpečení.

Těchto příznivých podmínek je nutné využít ke zvýšení účinnosti velení ze stupně svazů v zájmu dalšího zvýšení bojové pohotovosti a ze stupně MNO k náročným prověrkám svazů a ke zlepšení práce v řešení otázek perspektivní výstavby.

Příprava týlu

Generálmajor Eduard Jiráček

Vzhledem k současnému stavu celkové připravenosti týlu bude v příštím výcvikovém roce položeno úsilí do oblasti velení a řízení, na zkvalitnění organizace zásobovacího procesu a jeho podstatné zrychlení a na další prohloubení připravenosti ke komplexní OPZHN. To předpokládá především upevnit znalosti a metodiku práce jak týlových, tak i velitelských orgánů a zkvalitnit politickou připravenost týlových útvarů a jednotek k plnění úkolů materiálního a zdravotnického zabezpečení soudobého boje.

Za jeden z prvořadých úkolů považují „naučit velitele řídit činnost týlu“, který přímo vyplývá z požadavků kladených na ně polním a bojovými řády. Splnění tohoto úkolu vyžaduje, aby velitelé rozuměli problematice týlového zabezpečení v plné šíři a aby dobře znali možnosti a způsob činnosti týlu ve všech druzích bojové činnosti. Jedině tak budou moci týl skutečně řídit a k jeho činnosti vydávat ve svých rozhodnutích reálné úkoly. Proto by si měli velitelé nejprve prohloubit svoje teoretické znalosti, které pak při praktických zaměstnáních budou upevňovat a tak postupně získávat návyky k velení týlu. Ke splnění tohoto cíle bude účelné využít, více než tomu bylo dosud, všech velitelských shromáždění a především všech taktických a velitelsko-štábních cvičení.

Bude účelné zpracovat na všech stupních metodiku přípravy velitelů, která by zahrnovala obsah a rozsah týlové přípravy v rámci velitelských shromáždění, zaměření a stanovení týlových učebních úkolů pro taktická a velitelsko-štábní cvičení a ostatní opatření ke splnění tohoto úkolu.

V přípravě týlových orgánů a štábů považují za hlavní úkol prohloubit jejich teoretické znalosti a konkrétní aplikaci polních řádů do praxe a rychle zvládnout a vyvodit závěry do své činnosti ze změn, které nastanou v řádech a v organizaci jednotek. V souvislosti s tím bude účelné, aby týloví funkcionáři věnovali zvýšenou péči velitelům a náčelníkům štábů praporů při řízení činnosti nově postaveného praporečnického týlu.

U týlových štábů se budeme orientovat na zkvalitnění přípravy a zpracování podkladů a řešení problémů na základě znalostí konkrétní situace, norem, kalkulačních údajů apod. V souvislosti s tím bude potřebné zlepšit součinnost mezi operačními a vševojskovými štáby a mezi týlem. Jsou období, kdy činnost na TVS trpí nedostatkem informací a zejména nedostatkem včasných zpráv o radiční a chemické situaci, což ztěžuje reálnost rozhodování. Jednou z podmínek ke zlepšení tohoto stavu bude zvýšit odpovědnost náčelníků štábů za informovanost TVS a prohloubit iniciativu týlových orgánů k získání potřebných zpráv.

Dalším úkolem v přípravě týlových orgánů je zkvalitnit organizaci a plánování zásobovacího procesu stále se prohlubující praxí a zlepšením metodiky jejich řídicí práce skloubené s metodikou velitelů a operačních nebo vševojsko-

vých štábů. Ke splnění tohoto úkolu bude účelné využít každé příležitosti a procvičovat praktické zásobování při všech velitelsko-štábních a taktických cvičeních.

Předpokladem k prohloubení celkové připravenosti týlových útvarů, zařízení a jednotek je především zvýšit účinnost takticko-odborných a taktických cvičení s vojsky. Zatím většina těchto cvičení neposkytuje dostatečné podmínky k všestrannému procvičování činnosti týlu. Za hlavní východisko považují, aby cvičení byla dostatečně hluboká a dlouhodobá, aby se při nich vytvářely složité situace pro činnost týlu, aby se zahajovala se sníženými zásobami a tím vším aby poskytovala možnost rozvíjet činnost týlu do plné šíře.

Na úseku OPZHN u týlu se v uplynulých letech soustřeďovala pozornost především na ochranu proti jaderným zbraním a opomíjely se ostatní složky — ochrana proti otravným látkám a bojovým biologickým prostředkům. Tento nedostatek bude nutné postupně odstranit a procvičovat OPZHN komplexně. Přitom za hlavní považují prohloubit součinnost s jednotkami a útvary chemického vojska, zdokonalit činnost týlu a jeho podíl při odstraňování následků po napadení všemi druhy ZHN a při všech cvičeních vytvářet podmínky k procvičování dlouhodobé činnosti v zamořených prostorech, včetně přípravy a výdeje stravy, doplňování zásob a poskytování zdravotnické pomoci. A to není již záležitost jenom týlu, ale všech bojových útvarů a jednotek a jejich velitelů.

V přípravě týlu jsou na příští výcvikový rok stanoveny další, neméně důležité úkoly. Uvedl jsem ty stěžejní, od jejichž splnění očekáváme, že podstatně přispějí k dalšímu zkvalitnění úrovně materiálního a zdravotnického zabezpečení soudobého boje.

1. etapa modelu velení

Generálmajor Jan Knotek

Uvedu některé poznatky z dosavadního průběhu 1. etapy zkvalitňování velení.

Metodika 1. etapy správně předpokládala, že nebude snadná a že v ní prakticky se projeví důsledky toho, že zpravidla s perspektivami snadněji souhlasíme, než je pak uvádíme v život.

Souhrn opatření, která nabyla účinnosti dnem 1. 11. 1966, je někdy omylem chápán tak, jako by tato opatření vyčerpávala obsah 1. etapy. To by ale bylo podstatné zúžení obsahu a cílů 1. etapy a přisuzovalo by jí to nesprávně charakter jednorázového organizačního opatření. Ve skutečnosti organizační opatření — platnost nového statutu MNO, působnosti, tabulek počtů, atd. — to všechno představuje sice velmi důležité a nezbytné, přesto ale teprve základní a počáteční vytvoření vhodných podmínek k tomu, aby vlastní obsah 1. etapy a její cíle mohly být efektivně uvedeny v život a vyčerpány.

Hlavní obsah a cíle 1. etapy spatřujeme teprve v praktickém uplatnění nových vztahů, zásad a principů velení, ve zkvalitnění dosavadních metod práce a v dosažení vyšší efektivnosti velení. K tomu ovšem nestačí zdaleka jen vypracované a schválené písemné dokumenty, nebo formální organizační změny, to bude vyžadovat především tvůrčí práci a aktivitu všech příslušníků MNO a VO.

Už ale příprava těchto dokumentů ukázala, že to nebude snadné. Je to samozřejmé, protože jde o opatření, která mají velmi konkrétní dopady na zájmy jednotlivců a skupin. A tak, jako není snadné sladit tyto zájmy se zájmy celku a naopak v celé společnosti, tak to není snadné ani v armádě.

Proto se také v přípravě 1. etapy střetávaly nejrůznější motivované zájmy, názory a požadavky. Mnoho se diskutovalo o zásadních i nezásadních otázkách, mnohé se ujasňovalo, zpřesňovalo a popřípadě dopracovávalo. Model takový průběh předpokládal, protože žádné zásadní rámcové řešení nemůže obsáhnout a vyřešit všechny detailní otázky, které se projeví při konkrétním rozpracování jeho zásad a linie funkčními složkami. Proto by také nebylo na místě považovat každou dílčí úpravu za deformaci modelu, jehož realizace je procesem, v kterém se sám model vyvíjí a upřesňuje. O jeho deformaci by bylo možné a nutné hovořit tam, kde by při jeho realizaci nebyly respektovány jeho nosné zásady a principy, na kterých byl celý vybudován a které také jsou základním předpokladem jeho úspěšného uskutečnění v praxi.

Široká diskuse a rozruch kolem některých otázek 1. etapy, které jsou jejími průvodními zjevy od samého počátku, nejsou ničím překvapujícím, ani nežádoucím — pokud ovšem jsou věcné, objektivní a pokud probíhají v době příprav podkladů k rozhodnutí. Taková otevřená výměna názorů rozšiřuje poznání skutečného stavu velení. Jistě daleko horší a nebezpečnější by byla lhotejnost a pasivita k tak závažnému opatření.

Srovnáme-li tuto diskusi s diskusí kolem nového modelu řízení národního hospodářství, najdeme v nich mnoho společného — kladného i záporného. I v procesu velení reagujeme modelem už na vzniklou situaci a někdy také „... jen na základě nahodilých informací...“, které nejsou třeba vůbec typické a nestojí za ten rozruch, který kolem nich vzniká...“, jak to charakterizuje prof. Ota Šik v KT č. 43/1966. Tedy i v procesu realizace 1. etapy „... musíme rozeznávat nahodilé informace, které sice můžeme registrovat jako určité signály, od informací, které mohou být vědeckým podkladem pro rozhodování. Jen tak vyloučíme subjektivismus z rozhodování.“ (tamtéž).

I v procesu realizace 1. etapy se dostáváme ke zlomu myšlení a i v něm, tak jako v procesu realizace nového modelu řízení národního hospodářství, musíme mít odvahu postoupit určité riziko v rozumné míře, bez kterého se žádná nová věc a žádný vývoj neobejde.

Hlavním a odpovědným nositelem realizace 1. etapy modelu velení jsou funkční, velitelské složky MNO. Těžištěm jejich dosavadní práce byla příprava podmínek k tomu, aby schválené zásady a principy velení mohly být úspěšně uvedeny v život, což představuje hlavní a rozhodující úkol 1. etapy.

Do jaké míry byly, nebo nebyly touto prací vytvořeny optimální podmínky ke splnění cílů 1. etapy — to ukáže nejbližší budoucnost. Sama praxe velení bude tato opatření konfrontovat s těmi základními a objektivními požadavky, které byly před všechna opatření 1. etapy postaveny. Konkrétní praxe tedy ukáže:

— jak všechna opatření prakticky aplikují usnesení ÚV KSČ k činnosti centrálních orgánů řízení do podmínek armády a zda jsou v souladu s usnesením P ÚV KSČ k návrhu na zkvalitnění a zhospodárnění velení v ČSLA,

— jak tato opatření v komplexu jejich obsahu a forem vytváří optimální podmínky k uvedení do života všech přijatých zásad a principů velení i k plnému využití vědeckých metod řízení,

— a v neposlední řadě, zda jsou těmito opatřeními vytvářeny vhodné podmínky pro postupnou automatizaci velení a celkovou racionalizaci práce a tím k uskutečnění perspektivních cílů modelu.

Mohli bychom tedy říci, že úhelným kamenem celé 1. etapy jsou změny (přirozeně směrem k vyšší kvalitě) toho souhrnného procesu, kterému často říkáme „metody a styl práce“ — i když v něm nejde jenom o metody práce, ale o všechno co jakkoliv souvisí s kvalitou a efektivností velení.

Je tedy zřejmé, že v současné době nemůžeme ještě o žádných zásadních změnách v metodách a stylu práce mluvit, nebo se dokonce pokoušet je už hodnotit, protože k žádným takovým změnám ještě nedošlo a ani dojít nemohlo. Stejně nerozumné by bylo předpokládat, že jakmile budou nařízené organizační změny uskutečněny, že začnou působit automaticky a že samy splní cíle 1. etapy. Tyto změny budou mít sice určitý zpětný vliv na metody práce, ale ten nebude pro uplatnění nového obsahu velení ani rozhodující, ani jej nemůže zaručit.

Vcelku oprávněná by se mohla zdát námitka, že věčné opakování cílů 1. etapy je už dnes zbytečné, protože tyto cíle jsou už známé, zejména na této obecné úrovni. Ve většině případů tomu tak jistě je — ale ne všude je takto obsah a cíle 1. etapy chápán. O tom svědčí názor formulovaný asi takto:

„... tak provedeme reorganizaci, lidé si jen různě přeseďnou a co se vlastně tím změní?“ Takové názory, byť ojedinělé, ještě existují. Aniž bychom je považovali za typické a přikládali jim snad větší význam než jim patří, nemůžeme je nechat bez povšimnutí a prostě nad nimi mávnout rukou. Kdyby totiž měl být obsah a význam 1. etapy chápán takto, pak by bylo nutné plně souhlasit s tím, že se vůbec nic nezmění, nebo jen velmi málo. Pak by ale také bylo nutné litovat veškerého dosavadního úsilí práce širokých kolektivů velitelského sboru.

Pak by to byla otázka zásadní. Přirozeně mohou existovat a jak dosavadní zkušenosti ukazují také existují různé názory na to, jakými způsoby, cestami a opatřeními velení vojskům zkvalitňovat. Každý z těchto názorů má svoji pravdu. Záleží ale na tom, do jaké míry je ta která pravda v souladu s logikou vývoje, nebo do jaké míry je s ní v rozporu. Ne každá pravda je stejně vytčeným cílům prospěšná — záleží na tom proč se jí má, nebo musí věřit. Také ne všechny třeba naprosto správné a objektivní zásady a názory jsou v té, které době již zralé k realizaci — ať už máme na mysli jejich dozrání v myšlení lidí, nebo v konkrétních možnostech realizace.

Model velení, který byl před schválením P ÚV KSČ studován a posuzován mnoha kolektivy různých stupňů, právě proto zdůrazňoval prvořadý a rozhodující význam ideologické a odborné přípravy velitelského sboru k jeho realizaci. Za nezbytné pokládal to, aby každý kde bude jakkoliv účasten jeho uvádění v život, byl podrobně seznámen s jeho teoretickými základy a výchozími tézemi, zásadami a principy a aby byl položen hlavní důraz na správné pochopení cílů. Bylo zdůrazněno, že je třeba usilovat o názorovou jednotu, jednotu vůle i aktivitu k jeho uskutečňování. To také bylo cílem služebních i stranických informací a školení.

Musíme ale reálně posoudit konkrétní podmínky toho období, v kterém tato příprava probíhala a je třeba konstatovat, že vzhledem k rozsahu úkolů byly obtížné. Značný rozsah přípravných prací, který při současných metodách práce a vztahů ve velení byly časově velmi náročné, namnoze způsobily, že teoretická příprava byla zatlačena do pozadí i přes vcelku již jednoznačný teoretický souhlas s nezbytností důkladné a soustavné přípravy lidí k řešení závažných koncepčních otázek.

Vypracované dokumenty (statut, působnosti, organizace, tabulky počtů atd.) jsou, nebo měly být konečným a praktickým produktem závěrů o tom, jaké konkrétní vztahy, zásady a metody velení mají být prakticky uplatňovány. A právě ve vzájemné závislosti a podmíněnosti připravovaného obsahu a forem velení spočívala hlavní složitost a také odpovědnost jejich vypracování.

Tam, kde předpoklady nezbytné předchozí přípravy všech zainteresovaných pracovníků byly splněny, tam kde byly tyto závislosti obsahu a formy respektovány, tam můžeme očekávat, že byly vytvořeny všechny nezbytné podmínky k další úspěšné práci na zkvalitňování velení.

Tam, kde tyto předpoklady splněny nebyly, kde práce popřípadě byla pod vlivem jiných, než předpokládaných kritérií, tam nesmíme být překvapeni, vrátili-li se nám to za určitý čas jako bumerang. S největší pravděpodobností se to projeví různými obtížemi ve vztazích a v jeho metodách. Všechny dosavadní zkušenosti z vývoje řízení ve společenských systémech potvrzují, že

nelze úspěšně ani uplatňovat nové metody řízení ve struktuře, která je svými principy stará, ani nelze v nové struktuře řídit starými metodami. V takovém případě nemůžeme vyloučit ani to, že se na příslušném úseku vztahy velení ještě více zkomplikují, místo aby se zjednodušily.

Takové případy nemůžeme kategoricky vyloučit. Pak ovšem bude nutné takové případy (které mohou ohrožovat i efektivnost celého systému) včas rozpoznat, avizovat, odhalit pravou příčinu a neprodleně na ně reagovat. Každá nová věc, tedy i model velení, je při svém zrodu na takové vlivy velmi citlivá a zranitelná. V citovaném článku prof. Šika se o tom říká: "... není totiž většího nebezpečí, než polovičatost řešení, při kterém staré dusí rodící se účinnost nového".

Nebylo by v takovém případě nic snadnějšího, než prostě vzniklé potřeby přičíst modelu. Správnější ale bude, jestliže pak kriticky a hlavně sebekriticky posoudíme, zda příčinou vzniklých disproporcí jsou skutečně mylné předpoklady a zásady modelu, nebo to, že jsme jeho správné předpoklady a zásady prostě v praxi nedodrželi.

Přísná účelovost modelu vyžaduje, aby byla plně respektována ta z jeho zásad, která říká, že "... jakékoliv změny ve velení mají právo na uplatnění jen tehdy, jestliže ve svých důsledcích proces velení zlepší, zjednoduší, učiní jej pružným a účinným...".

Vcházíme do etapy, která vyžaduje, abychom na každém funkčním místě a v každodenní práci věnovali soustavnou a usilovnou péči zkvalitňování velení a všech jeho prvků, počínaje zdánlivými maličkostmi a konče zásadními koncepcemi. Přitom musíme být připraveni na všechny možné obtíže, s kterými se sice nemusíme, ale můžeme setkat. Cesta k cílům 1. etapy není a nebude přímou a pohodlnou autostrádou. Klamali bychom sami sebe, kdybychom si nalhávali, že v systému velení dnes už nepůsobí a ani dále nebudou působit nejrůznější nežádoucí a škodlivé vlivy, jako nejrůznější projevy teoretické nepřipravenosti, pohodlného konzervatismu, jednostranného subjektivismu atd. Musíme reálně počítat s tím, jací jsme a příkladů o praktické existenci těchto vlivů máme jistě dost.

Musíme tedy počítat i s možnostmi vzniku různých nezdravých tendencí. Tak kupř. v průběhu 1. etapy by nemělo docházet ke snaze řešit nové úkoly kvantitativní cestou — **zvyšováním počtů**.

Domyslíme-li logické důsledky správně pochopených a uskutečněných zásad 1. etapy, pak musíme dojít k závěru, že nějaké celkové zvyšování počtů by s těmito cíli bylo v příkrém rozporu. Jsou-li hlavními cíli 1. etapy takové změny, které můžeme krátce vyjádřit termíny jako: „zjednodušit, odstranit zbytečné duplicity, správně diferencovat obsah velení podle přesně vymezené pravomoci a odpovědnosti, odstranit zbytečnou operativu“, — atd. — pak je zřejmé, že jde o změny kvalitativní a ne kvantitativní. Konečně nejen v armádě, ale v celém státě a v celém světě bylo zkušenostmi už dávno potvrzeno, že další extenzivní rozvoj orgánů řízení je neúnosný a že nevede k cíli.

Máme přirozeně na mysli celkový, souhrnný počet a nikoli ty případy, kdy v důsledku větší centralizace různých činností, rozšíření působnosti, nebo konečně při vzniku nových složek a výrazného přehodnocení soudobého významu jejich činnosti, musí dojít k dílčímu, místnímu zvýšení počtů. Žádná organi-

zační změna se neobejde bez vnitřního přelivu, nového rozdělení sil — to je logické.

Model velení a zejména jeho 1. etapa si také neklade vysloveně za cíl snížit počty. Už proto, že v této etapě nemáme ještě vytvořeny podmínky třeba k tomu, abychom mohli v rozsáhlejší měřítku nahrazovat různé rutiní práce štábů prací strojů. To ale nic nemění na skutečnosti, že cesta 1. etapy musí být cestou zvyšování kvality a ne kvantity.

Jedním z výrazných úkolů 1. etapy je **nadřazení koncepční práce MNO nad běžnou, každodenní operativou**. To je přirozeně podstatná změna, která velmi výrazně zvyšuje nároky na kvalitu práce a především na úroveň připravenosti, výběr a využití kádrů.

Vypracování a ujasnění objektivních požadavků na kvalitu kádrů v řídicím orgánu velení, jejich výběr, příprava a efektivní využití jsou nejdůležitějšími otázkami realizace modelu velení a svým rozsahem se vymykají možnostem tohoto článku. To bude dlouhodobý a obtížný proces, který si vyžádá ještě mnoho teoretické práce.

Připomeňme si, že obecná pravda: „nový model velení potřebuje nové lidi“ je sice „svatá a vždycky pravdivá“ — ale opravdu k ničemu, dokud si nezkonkretizujeme jaké nové lidi potřebujeme a kde je vezmeme. Model velení a zejména jeho 1. etapu budeme realizovat s tím velitelským sborem, který máme a z něj si musíme tyto „nové lidi“ vybrat, připravit a rozestavit. Žádné jiné lidi si ani nevymyslíme, ani je nikde nezískáme a také to není ani potřeba, protože naše armáda má schopných lidí poměrně dost. Jejich efektivní využití je ovšem nesmírně složitou a obtížnou otázkou především poznání jejich schopností a předpokladů, dále otázkou ujasnění a konkretizování požadavků, co na které funkce od koho vyžadujeme a konečně otázkou cílevědomé, plánovitě a dostatečně perspektivní přípravy lidí na jejich úkoly. Máme i dost zkušeností přímo v naší armádě o tom, že čas a prostředky věnované důkladné a cílevědomé přípravě lidí jsou velmi efektivními investicemi a jedinou správnou cestou. Dnes nemůžeme hledat „nové“ lidi, schopné z místa řešit úkoly na soudobé úrovni, protože takové lidi jsme si ještě nevychovali a nemáme. Ale máme lidi, kteří k tomu mají předpoklady, nebo je nemají.

Při tomto řešení nesmíme kupř. podceňovat ani tu, v armádě vcelku zatím málo populární otázku materiální zainteresovanosti lidí. Nemělo by smyslu si zastírat, že kupř. v dosavadním tarifikačním systému doznívají značně nivelační tendence. Z praxe známe dost příkladů toho, že podle existujících norem, má formální název funkce, nebo nějakého prvku, organizační struktury pro materiální ohodnocení větší váhu, než sám obsah a význam práce. Z toho nelze přirozeně někoho vinit, protože to je otázka a odraz celospolečenského systému, o který, jak víme, se v celé naší společnosti nyní svádí ne právě snadný boj. Nemůžeme se ale také divit tomu, že oprávněné obavy před konkrétními důsledky toho vedou ke snaze, jednotlivé prvky struktury (skupiny, oddělení, správy, atd.) začleňovat do vyšších řádů a tím dosáhnout často zcela oprávněného a zdůvodněného vyššího ohodnocení práce. A poněvadž se tato snaha často střetne s jinou kvantitativnější normou, jako je počet lidí ve skupině, oddělení, atd., pak to často vede i k umělému a objektivně nezdůvodněnému zvyšování počtů.

Tyto a další různé tendence, s kterými se setkáváme a budeme setkávat, nemůžeme vždycky jednoduše přičíst tomu, že „nebyl dostatečně pochopen smysl a cíl modelu“, protože to by bylo často zjednodušování celého problému v jeho vzájemných závislostech a vazbách. Musíme ale počítat s tím, že už od samého začátku bude uplatňování nových zásad a principů velení narážet na omezující podmínky řady dosavadních norem, ať už máme na mysli předpisy, směrnice, zvyklosti, atd., do kterých se nám ten nový obsah velení „nevejde“. Tyto normy nejrozličnějšího druhu a významu jsou produktem dosavadního systému velení a namnoze jednou z příčin toho, že se kvalita velení dostala do rozporu s objektivními požadavky doby. Bylo by tedy nerozumné považovat tyto normy za svaté a neměnné a pokoušet se do nich vtěsnat nový obsah velení násilím.

Z toho vyplývá nezbytnost a prvořadost úkolu — podrobit všechny takové normy, které by brzdily rozvoj velení, revizi z pozic cílů 1. etapy a změnit je, protože opačný postup by nemohl vést jinak, než k likvidaci jejích cílů. To je další složitý proces, který je obsahem 1. etapy, nelze jej vyřešit jednorázově a který také nemůže s úspěchem vyřešit nikdo jiný, než příslušná, odpovědná, normotvorná složka. Při tom pro koncepční a normotvorný orgán řízení platí více než kde jinde to, že aby správně fungoval celý systém, musí napřed správně fungovat každý jeho dílčí prvek a že kvalitu a efektivnost celku určuje vždy ten prvek celku, jehož kvalita a efektivnost je nejnižší. To se přirozeně týká především hlavních složek, při čemž ovšem každá složka má na celkové kvalitě velení svůj podíl.

Úspěch uplatňování nových zásad a metod velení bude tedy do značné míry záviset na tom, jak rychle, důkladně a s jakou odvahou se podaří upravit ty dnes platné normy, které se pro tento proces projevují, jako omezující a již nevhodné.

Je tudíž zřejmé, že hlavní práce s uvedením v život obsahu 1. etapy nás teprve čeká a že to nebude nijak snadné. Můžeme předpokládat, že rozhodující období pro to bude období 1967 až 1968. V podstatě všechny rozhodující organizační změny budou uvedeny v život k 1. 1. 1967 a v tomto období budou provedeny jen ty změny, jejichž příprava si vyžádala delší dobu a které jsou 1. etapou předvídaný. Jinak hlavním obsahem tohoto období budou právě kvalitativní změny vztahů, vazeb a metod práce v rámci nové organizační struktury, nového statutu a nových působností. Tyto kvalitativní změny, jejichž hlavní zásady byly stanoveny modelem, nedokáže přirozeně uvést v život žádný rozkaz, nebo centrální směrnice bez aktivní a tvůrčí činnosti každého jednotlivce na svém místě.

V této etapě také už nevystačíme s obecnou tezí, že: „je nutné změnit metody a styl práce...“, ale na pořad dne se dostaly naprosto konkrétní a velmi naléhavé otázky: „Kde, v čem a jak?“

Musíme očekávat, že i v odpovědích na tyto otázky se budou nadále střetávat různé názory a že také různé složky budou pro to mít dosavadní práci i jejím obsahem různé podmínky.

V této etapě nebude ani tak důležité vypracovávání různých plánů, opatření, jako bude důležité si celý tento problém kvality, tedy „metod a stylu práce“ důkladně ujasnit, zvolit efektivní metodiku a posloupnost práce. Rozsah této

práce je tak obsáhlý a různorodý, že vylučuje možnost řešit jej naráz a „na celé frontě“. Bude třeba si pečlivě určit pořadí naléhavosti úkolů a využít metody hlavního článku. Za takový hlavní článek je možné považovat důkladné rozpracování a konkretizaci působnosti na každém funkčním místě.

Rozpracování působnosti by mělo být formulačně prosté, ale jednoznačné a jednoduché a mělo by každému pracovníkovi naprosto konkrétně odpovídat na takové základní a nezbytné otázky jako jsou kupř.:

- jaké jsou jeho konkrétní úkoly,
- za co a komu osobně odpovídá,
- jakou pravomoc má k tomu vymezenou,
- jaké informace a odkud k výkonu své funkce nezbytně potřebuje,
- k jakému účelu a jak je má zpracovávat,
- jaké vztahy z jeho práce vyplývají ve vztahu k ostatním prvkům složky a k ostatním složkám, atd.

To, co uvádím, není v žádném případě návod, nebo schéma. Jde prostě o to, abychom si nejdříve udělali z hlediska hlavních kritérií modelu jasno v tom, co má každý dělat v rámci složky, co má dělat složka v rámci MNO a co má dělat MNO v rámci celé armády. Na první pohled se může zdát, že takto postavený požadavek je primitivní a nedůstojný velké doby. Ve skutečnosti je to ale požadavek základní, bez kterého by nebylo možné úspěšně zahájit kvalitativní přestavbu celého systému velení. Není také tak jednoduchý, jak se může zdát a jeho správné vyřešení je složitou tvůrčí a vědeckou prací.

V celém procesu zkvalitňování metod práce měli bychom vyjít z téze, že veškerá činnost velení se v podstatě skládá ze tří základních procesů a sice: informování, rozhodování a realizace rozhodnutí a k těmto procesům bychom měli soustředit svůj hlavní zájem a podle jejich požadavků bychom měli určovat jak metodiku práce, tak pořadí naléhavosti úkolů.

Každá dílčí změna v metodách práce, stejně tak celý obsah 1. etapy jako celku, bude nezbytně potřebovat dostatečně dlouhou dobu klidu k tomu, aby se nově zavedené metody mohly „zaběhnout“, aby v ní byly získány potřebné návyky a zkušenosti, potřebné k vyhodnocení jejich efektivnosti. Musíme vidět, že všechna tato nová opatření ponesou do určité míry charakter experimentu — jehož důsledků se nesmíme v procesu zkvalitňování velení bát, ani jej nesmíme považovat za něco dostatečně neuváženého. Ale experiment je experimentem jen tehdy, jestliže máme naprosto jasno v tom, co a jak si chceme prověřit a jestliže jej beze změn a zásahů necháme proběhnout potřebnou dobu. Experiment, jehož předmět, kritéria a podmínky měníme ze dne na den jen proto, že se bojíme případného záporného výsledku, nebo proto, že nevěříme sami sobě, není experimentem a v žádném případě nám nemůže přinést užitek. Bez experimentování není možný progresivní vývoj a i případně záporný výsledek experimentu je přínosem.

Je ovšem nezbytné centrálně sledovat, vyhodnocovat a zobecňovat zkušenosti z realizace 1. etapy, která bude nezbytným podkladem a významnou pomocí pro přípravu obsahu a opatření další etapy.

Aktuální otázky obrany

Rozhovor s plukovníkem Rudolfem Stuchlem

Možnosti zahájení války v Evropě ovlivňují i naše doktrinní závěry o úloze a místu obrany v počátečním období války. Kterým teoretickým otázkám je třeba věnovat zvýšenou pozornost?

Do doby existence zbraní hromadného ničení se připouštěla možnost vedení strategické obrany i přesto, že za rozhodující činnost se uznával již tehdy útok. I když taková obrana znamenala přirozeně dočasnou ztrátu iniciativy, neměla tato skutečnost rozhodující význam pro výsledek světové války. Ná-
zorným příkladem je poměrně dlouhé období na počátku Velké vlastenecké války SSSR. Tehdejší bojové prostředky neumožňovaly totiž využít strategické iniciativy a převahy útočící strany, získané hlavně v důsledku překvapivého napadení, k vytvoření trvalých podmínek k úspěšnému vedení a hlavně zakončení války. V těchto podmínkách měla cílevědomá strategická obrana své určité opodstatnění.

Zcela jiná situace je nyní. Vlastností dnešních nosičů jaderných zbraní lze využít k drtivým úderům současně jak na uskupení vojsk do celé hloubky, tak i na veškeré zázemí nepřítele. Všichni vojenští teoretici se shodují na tom, že **výsledky těchto prvních hromadných úderů jaderných zbraní ovlivní další průběh války i její konečný výsledek a že proto počáteční období války bude obdobím rozhodujícím, ne-li jediným.**

Tyto zásady si vynucují některé zásadní závěry.

Charakter jaderných zbraní a předpokládaný způsob jejich použití vyžaduje rozhodnou a neustálou aktivní činnost. Jedině tak je možné plně využít jejich výsledků a zamezit nepříteli uskutečňovat účinná opatření k likvidaci následků úderů.

Ovlivňuje-li počáteční období války zásadně další průběh i výsledek války, pak ztráta strategické iniciativy má rozhodující význam pro celý ozbrojený zápas. Proto eventuální snaha „zachovat obrannou činností válečný potenciál země v prvních dnech války s tím, že se plně uplatní až v dalším jejím průběhu“ je jednoznačně nesprávná. **Při zahájení války je možná jediná činnost — plně využít všech sil a prostředků ihned se zahájením války.** Forma použití sil a prostředků je v takových podmínkách jen jedna — rozhodná aktivní činnost.

Uvážíme-li kromě toho ještě o místu a úloze našich ozbrojených sil a o významu Západního válečného fronta, pak je jedna část odpovědi na vaši otázku zcela zřejmá. V soudobých podmínkách světové jaderné války **nelze uvažovat o účelnosti a možném konečném úspěchu vedení obrany ve strategickém měřítku, zejména pak v počátečním období války.** Případná orientace na ni by vyjadřovala naprosté nepochopení podstaty významu jaderných zbraní ve válce, ne-reagovala by na změny ve způsobech vedení bojové činnosti a ve svých důsledcích by znamenala vědomě připravovat vlastní porážku.

Podívejme se nyní na úlohu a místo obrany z hlediska operačního a taktického.

Řekl jsem, že v soudobých podmínkách je ve strategickém měřítku účelná jen aktivní činnost, realizovaná formou strategické útočné operace. To platí pro obě válčící strany. Bojová činnost se však v každé době vyznačovala určitými změnami ve svém průběhu; jaderné zbraně tuto skutečnost ještě daleko více zdůrazňují.

Proto v žádném případě nevyklučujeme možnost, že při realizaci všeobecné strategické útočné operace na válčišti bude třeba na některých směrech **dočasně přejít do obrany**. Pokud se týká rozsahu a množství sil, bude zřejmě rozhodujícím momentem význam toho kterého válčiště. Vrchní velení ozbrojených sil koalice může na méně důležitém válčišti **uvažovat za nepříznivě se vyvíjející situace o přechodu sil do dočasné obrany až do rámce frontu vto**, aniž by to ještě ohrozilo dosažení celkového úspěchu. Na takovém válčišti mohou výjimečně přejít do dočasné obrany všechny síly k zajištění celkového úspěchu. Přitom typicky útočné druhy vojsk, jako raketové vojsko a letectvo, budou plnit i v tomto případě vysoce aktivní úkoly. Naproti tomu **na hlavním válčišti** — a tím je v každém případě západoevropské válčiště — **lze uvažovat o obraně jen v menším rozsahu**; do dočasné obrany by v nutném případě mohla přejít vojska jednoho nebo více svazků až vojska několika armád různých frontů, aniž by byla v zásadě narušena strategická útočná činnost na tomto válčišti.

Nutnost přejít v průběhu strategické útočné operace do obrany může být vyvolána hlavně v důsledku:

- velkých ztrát, způsobených vojskům nepřátelskými jadernými údery, a nedostatku záloh, které by ztráty mohly v krátkém čase nahradit;
- nutností vytvořit na určitém strategickém nebo operačním směru velké uskupení sil a prostředků, které v určité situaci lze uskutečnit jen na úkor jiných podružných směrů;
- nedostatku či úplné spotřeby jaderné munice a raketového paliva;
- neúspěšného výsledku střetného sražení;
- nutnosti připravit se k odražení silného nepřátelského protiúderu nebo při neúspěchu aktivní činnosti, zahájené s tímto cílem;
- nutnosti zabezpečit tímto způsobem křídla útočících uskupení;
- vyčerpání pohyblivé zásoby pohonných hmot.

Kromě toho jsou některé druhy operací a bojů, kdy se počítá s dočasnou obranou zcela objektivně. Patří mezi ně např. obrana mořského pobřeží proti vzdušným a zejména námořním výsádkám, obsazení a udržení určitého prostoru vzdušným výsádkem do příchodu vlastních pozemních vojsk, trvalé upevnění získaného nepřátelského území apod.

Závěrem je tedy možné odpovědět na druhou část vaší otázky. **Obrana zůstává jednoznačně důležitým druhem boje v oblasti operační a taktické bojové činnosti vojsk**. Bude vždy určitým způsobem **vynuceným a dočasným způsobem boje**, který musí sledovat jediný cíl — **vytvořit podmínky k obnovení rozhodujícího útoku**. Bude **budována i zaujímana téměř výhradně spěšně**.

Naši pozornost v přípravě ozbrojených sil ČSSR musíme tedy věnovat otázkám organizace a vedení obrany zejména na stupni taktickém, jistě i na stupni operačním, ale rozhodně ne ve strategickém měřítku.

První operace může být zahájena a vedena bez jaderných prostředků. Jaký vliv to bude mít na organizaci obrany a jaká opatření zabezpečí přechod na použití jaderných prostředků?

Podle mého názoru je nutné považovat takovou variantu zahájení a dočasného vedení války mezi dvěma protikladnými světovými soustavami — a z hlediska našich ozbrojených sil o jiný ozbrojený zápas nepřijde — za nepravděpodobnou. Dojde-li k takové válce, pak konečné cíle obou stran budou natolik rozhodné, že obě strany budou nuceny k jejich dosažení použít všechny existující bojové prostředky, a to s maximálním efektem.

Z teoretického hlediska však takovou možnost nelze vyloučit. Ale i v takovém případě sama existence jaderných zbraní vnáší zásadní změny do celé problematiky ozbrojeného zápasu. Všechny strategické názory vojenských teoretiků Západu na zahájení světové války jen klasickými prostředky zdůrazňují současně dočasnost této skutečnosti. To je samozřejmě důsledek objektivního stavu. Připouštíme-li možnost zahájení války a po určitou dobu i její vedení bez použití jaderných zbraní, máme tím na mysli i moment, kdy tyto zbraně budou použity. A z tohoto hlediska musíme posuzovat charakter vlastní bojové činnosti. Ta bude vedena po celou dobu, v níž by se nepoužily jaderné zbraně, **neustále pod hrozbou nenadálého přechodu jedné z bojujících stran k jejich použití.**

Z tohoto hlediska je nutné posuzovat i organizaci obrany. **Nutnost přechodu k ní se nebude v zásadě lišit od podmínek jaderné války.** I v této situaci bude vynuceným způsobem boje. Cílem obrany bude rovněž zmařit útok nepříteli a připravit podmínky pro vlastní útok.

V žádném případě však nelze v její organizaci připouštět analogii minulých světových válek. Zejména to platí o hromadění sil a prostředků na určitých směrech s cílem přehradit nepřátelský postup. **Stálá hrozba možného použití jaderných zbraní útočником vylučuje hromadění sil a prostředků v omezeném prostoru.**

Proto organizace obrany v podstatě vychází ze zásad, platných v jaderné válce. Obrana musí být za těchto podmínek — kromě ostatních požadavků — **protijaderná.** Tato nezbytnost ovlivňuje všechny ukazatele, platné pro obranu při použití jaderných zbraní, jako jsou šířka a hloubka obranného pásma, úseku či rájónu, neschematické a nešablonovité uskupení sil a prostředků i učlenění obrany, příprava a provedení protiztečí a protiúderů manévrem sil a prostředků z hloubky i podél fronty, opatření k likvidaci následků jaderných úderů nepříteli atd.

Současně bude mít obrana v těchto podmínkách některé zvláštnosti. V první řadě se týkají nosičů jaderných zbraní, zejména raketového vojska.

Hlavní význam jaderných zbraní spočívá v tom, že umožňují působit na nepříteli bez ohledu na jeho vzdálenost od místa bojové činnosti. Tato skutečnost, zdůrazňována právem v problematice útoku, uplatňuje se přirozeně i při vedení obrany. Úspěch obrany je podmíněn nejen přímým bojem s útočícím nepřítel v prostoru bránících se vojsk, ale **v první řadě účinným působením na útočníka v době jeho příprav k útoku, při vytváření útočných uskupení, během přibližování jeho sil a prostředků prvního i dalších sledů k prostoru obrany.** Bez úderů jaderných raketových zbraní bude nutné k tomuto účelu **co nejefektivněji použít hlavně letectvo a později dělostřelectvo.** Zejména po-

užití dělostřelectva s účelně řešeným manévrem, který umožní maximální do-
střel před přední okraj obrany i plnou jeho účinnost v průběhu obrany, bude
v určité míře ovlivňovat dosažení úspěchu.

Skutečnost, že raketové vojsko nebude v této situaci použito jako nosiče
jaderných zbraní, má dvě závažné stránky.

Svazky a útvary a jednotky raketového vojska budou v bojových sestavách
či uskupeních útočníka i obránce.

Vycházíme-li z toho, že v průběhu války zahájené a vedené jen klasickými
prostředky dojde v určitý moment k použití jaderných zbraní, pak je třeba
udělat všechno k tomu, **aby použití mělo rozhodující význam**. Zejména ze strany
obránce, který je v daleko méně výhodné situaci, než útočník, který plně vy-
užívá získané iniciativy. Obránce musí soustředit pozornost zejména na:

- utajení prostorů rozmístění a os přesunů vlastních raketových vojsk;
- zabezpečení jejich stálé pohotovosti k provedení jaderných úderů.

Tyto požadavky jsou natolik důležité, **že by měly vyloučit použití raketového
vojska k dopravě klasické munice**, slibující stejně jen velmi problematický
účinek,

— neustálé vyhledávání a ničení prostředků jaderného napadení nepřítele
s cílem snížit jejich efektivnost při přechodu na jejich použití.

Realizace tohoto požadavku vyžaduje nutná opatření jak v oblasti průzkum-
né činnosti, tak v aktivní činnosti obránce. K likvidaci prostředků jaderného
napadení nepřítele bude přednostně použito letectvo a dělostřelectvo, vhodné
bude využít i výsadků, pokud je bude mít obránce k dispozici.

To jsou hlavní opatření, která zabezpečují přechod na použití jaderných
zbraní, bude-li válka zahájena bez nich.

**Důležitým předpokladem plnění cílů obrany je úzká součinnost
mezi útvary různých druhů vojsk, se sousedy a s letectvem. Na
které otázky položit těžiště?**

Úzká součinnost mezi útvary všech druhů vojsk s útvary letectva a se
sousedy je samozřejmě nezbytná při vedení každé bojové činnosti. Tuto zásadu
zvláště zdůrazňují všichni vojenští teoretici socialistických zemí, i když dávají
některému druhu vojsk či druhu ozbrojených sil — v současné době jsou to
jaderné zbraně — prioritní místo.

Při organizaci a vedení obrany je nutné této otázce věnovat zvýšenou po-
zornost proto, že obránce je k této činnosti donucen tím, že nepřítel má na
některém směru převahu. V takové situaci **je možné dosáhnout úspěchu jen
tehdy, když se využije silných stránek každého druhu vojska v maximální míře.**

Jaderné zbraně musí mít základní úlohu i v obraně. Přitom je zřejmé, že
právě jejich dočasný nedostatek bude jedním z hlavních důvodů nutnosti pře-
chodu k obraně. Tato skutečnost vyžaduje, aby je obránce použil tam, kde lze
jimi **dosáhnout zásadního zvratu**. Ve prospěch obránce musí poskytnout část
svých jaderných prostředků i nadřízený velitel, i když bude veden snahou
soustředit je tam, kde se rozhoduje bezprostředně o výsledku operace, tj.
v zájmu útočících vojsk.

Při vedení obrany jsou tyto dva rozhodující momenty:

— soustředění potřebných sil a prostředků útočníka k rozhodnému útoku
na směru, který dává předpoklady k dosažení rychlého úspěchu;

— přechod určených sil a prostředků obránce k protizteči či protiúderu jako vrcholný akt aktivní obrany.

Dovedné použití jaderných raketových zbraní umožňuje teprve dnes splnit již dříve stanovený úkol v obraně — **působením na přibližující se hlavní síly útočníka do velké hloubky zásadně oslabit nebo dokonce předem zlomit sílu úderu.**

Kromě jaderných raketových zbraní má důležitou úlohu letectvo s jadernou i klasickou municí a dělostřelectvo, které působí z předstunutých palebných postavení.

Nezbytným předpokladem úspěšné činnosti budou získávané zprávy o situaci sil a prostředků nepřítele. K získání zpráv bude třeba použít v širokém měřítku průzkumné skupiny, včas vysazené v hloubce nepřítele.

Nechci mluvit o úloze všech sil a prostředků v obraně, i když by to bylo vhodné hlavně u dělostřelectva a ženijního vojska. Zastavím se **u možnosti a účelnosti použití výsadek při vedení obrany.**

Výsadkové vojsko je svým charakterem převážně útočný prostředek. Proto je možné i účelné uvažovat o jeho použití při přechodu do protiúderu. I když jistě nepůjde ve většině případů o velké síly — ty nebudou pravděpodobně v této situaci k dispozici — jejich použití by mělo značný význam pro úspěšný přechod obránce do útoku.

Sladění jejich činnosti s údery raketových jaderných zbraní a letectva a s činností úderných uskupení bude velmi složité, bude probíhat ve značně **omezeném čase a velmi se měnící situaci.** Velmi obtížné bude určit dobu zahájení jejich činnosti, která musí předcházet okamžiku zahájení protizteče či protiúderu. Výsadkové jednotky by byly vysazovány do menší hloubky v kratším časovém intervalu před pozemními vojsky, než je tomu v průběhu útočné operace. Bude to nutné proto, že půjde o prostor, v němž budou určité síly nepřítele a že jejich **hlavním úkolem bude pomoci překonat kritický moment při zabezpečování přechodu do protiúderu.**

Výsadky by bylo účelné použít i při působení na přicházející síly a prostředky nepřítele, uskutečňující manévry k vytvoření úderného uskupení. V této situaci bude však realizace vysazení velmi složitá a nebezpečná, poněvadž iniciativa a zejména převaha ve vzduchu bude zřejmě u nepřítele. Ovšem i tyto otázky je nutné studovat a rozebrat.

Změny v organizaci a vedení obrany se odrazí i na činnosti velitelů a štábů. Které hlavní teoretické a praktické problémy by měl velitelský sbor zvládnout?

Otázkám organizace a vedení je všeobecně věnováno zatím velmi málo pozornosti. Proto je hodně otázek nejasných. Vyplývá to i ze schematického a zjednodušeného přístupu k problematice obrany v minulosti — vzpomeňme jen ztrnulého chápání struktury obrany s přesnými vzdálenostmi mezi pásmy a postaveními, atd.

Pozornosti si zasluhují především tyto otázky:

- způsob přechodu do spěšně budované obrany a její organizace,
- provedení protiúderu (protizteče),
- zabezpečení protijaderné obrany,
- zabezpečení protitankové obrany.

Nutnost nového řešení těchto otázek, které spolu úzce souvisejí, vyplývá z všeobecného charakteru bojové činnosti v podmínkách použití jaderných zbraní. Bude zásadně účinná, vedená po směrech — mnohdy od sebe velmi vzdálených, ve vysokém tempu a v bojových sestavách, zajišťujících maximální údernou a palebnou sílu. Bude-li v této situaci nutné spěšně přejít do obrany, setkávají se velitelé, štáby i vojska s vážnými problémy.

Jeden problém je způsob vytvoření obranného systému jednotlivých ohnisek se značnými mezerami mezi sebou a zajištění jeho vysoké odolnosti a účinného působení na útočníka. Zde nelze počítat se složitými manévry a novým rozdělováním posilových prostředků. Na to zpravidla nebude mít obránce dostatek času.

Z této skutečnosti vyplývají dva závěry.

Vševojskové svazky, útvary i jednotky musí být organizačně vybaveny všemi potřebnými silami a prostředky tak, aby mohly samostatně vést každou bojovou činnost. V obraně bude rozhodující boj s obrněnou technikou nepřítel. I když se pro tento účel počítá kromě typických protitankových zbraní s plným využitím vlastních tanků, dělostřelectva všeho druhu a protitankových zátarasů, domnívám se, že dnešní možnosti plně protitankovost obrany nezabezpečují jak ve smyslu kvantitativním, tak i kvalitativním. Přitom není účelné jít cestou vytváření dalších specializovaných protitankových jednotek, ale otázku řešit přímo v rotě, která vytváří základ obrany. Kromě protitankových min by měla rota mít dostatek jednoduchých protitankových zbraní, které by mohl používat každý bojovník. Připravená protitanková ohniska — spolu s ostatními PT prostředky, které by dnes měly být samohybné k zajištění vysoké pohyblivosti v rozrušeném terénu — budou schopna zastavit a rozbít soustředěný útok nepřátelských tanků. Tato určitá univerzálnost protitankové obrany zajišťuje současně její životnost i po jaderných úderech nepřítel, které ji mohou vážně narušit vyražením několika specializovaných protitankových prvků.

Druhý závěr se týká zabezpečení mezer mezi jednotlivými ohnisky a zabezpečení boků bojové sestavy, většinou odkrytých. Za nejúčelnější prostředek považují protitankové minové překážky. Aby však splnily účel, musí být položeny v nejkratší době. Proto bude nutné, aby příslušné jednotky byly se svými prostředky na vzdálenější místa přesunovány zejména vzdušnou cestou s využitím vhodných typů vrtulníků.

Vrtulníky bude výhodné použít i v průběhu obranného boje k urychlenému přehrazení směru, na kterém se nepříteli podařilo vniknout do naší sestavy a kde vzniká vážná úhroza jeho dalšího postupu. Stejně účelné bude použití tohoto způsobu přepravy při vytváření protiúderného uskupení; umožní, spolu s využitím výsadků ostatních druhů, urychlený přechod do protiúderu. K zabezpečení těchto potřeb by měl být vševojskový svazek a útvar organizačně vybaven dostatečným počtem vrtulníků, jejichž široké použití je typické pro každý druh bojové činnosti v soudobých podmínkách.

To je několik myšlenek, jak podle mého názoru reagovat na všechny změny, vyvolané vlivem jaderných zbraní v organizaci a vedení obrany.

I když musíme i nadále hlavní pozornost věnovat problematice útoku jako rozhodujícího boje, přece jen nesmíme zapomínat na **upřesnění zásadních otázek obrany, které zejména na nižších stupních neztratily a ani v budoucnu neztratí svůj význam.**

K SOUDOBÉ OBRANĚ

Plukovník Josef Průša, CSC

V posledních letech byla na stránkách odborného vojenského tisku zveřejněna celá škála názorů, úvah, teoretických poznatků i praktických zkušeností z oblasti obrany. Je jistě zásluhou i našeho odborného vojenského tisku, že dnes bychom jen velmi těžko našli např. mezi čtenáři naší „Vojenské mysli“ někoho, kdo by nesouhlasil s nezbytností — soudobou obranu rozpracovávat, studovat a cvičit...

Současně s těmito teoretickými pracemi o obraně probíhal a probíhá i v praxi naší operační a taktické přípravy štábů a vojsk vývojový proces od dřívější obrany z konce druhé světové války k dnešním názorům na „soudobou“ obranu, uzákoněnou v našich řádech a předpisech. Tento proces však má charakter víceméně jen postupného kvantitativního „vylepšování“ staré kvality z konce druhé světové války a snaží se přizpůsobit tehdejší obranu kvalitativně novým možnostem moderních soudobých armád.

Je třeba otevřeně přiznat jako zásadní nedostatek práce naší teoretické fronty, že správné závěry teoretické rozborové činnosti, formulující kvalitativně nové rysy ozbrojeného zápasu v soudobých podmínkách vedení války, nenalezly dosud dostatečně důsledný a účinný ohlas v teorii přípravy a vedení soudobé obrany a prostřednictvím této teorie pak i v našich dnešních řádech a předpisech.

Nekladu si za cíl „dohnat zmeškané“; chci se jen pokusit promítnout některé zásadní nové rysy soudobého ozbrojeného zápasu do obrany a formulovat požadavky vyplývající z těchto nových rysů na soudobou obranu a na soudobý obranný boj.

Determinujícím činitelem v procesu vývoje způsobů vedení ozbrojeného zápasu je v posledním čtvrtstoletí — hromadné zavedení do výzbroje soudobých armád jaderných zbraní a jejich raketových nosičů.

Z prakticky neomezených možností ničení nepřátelských cílů vyplývá dnes zcela oprávněný závěr vojenských doktrín obou hlavních jaderných mocností — SSSR a USA — připravovat a vést potenciální nukleární třetí světovou válku výlučně útočně; vojenské doktríny obou těchto velmocí zcela jednoznačně zavrhnou pro své (resp. koalici) ozbrojené síly variantu strategické obrany.

Obě uvedené vojenské doktríny však připouštějí a uvažují možnost i nezbytnost dočasného vedení obrany svými taktickými jednotkami a operačními svazy. Souhlasně se závěry sovětské vojenské doktríny pak i československá vojenská doktrína počítá s vedením obrany v taktickém a operačním měřítku v případech, kdy útok nebude možným, nebo účelným; počítá tedy s obranou jako s nežádoucím a pouze z přinucení přijatým způsobem

činnosti našich vojsk v ozbrojeném zápasu.

Pod zorným úhlem těchto doktrínálních závěrů se nyní podívejme na tři ze základních otázek problematiky obrany taktických jednotek a operačních svazů:

- na vzájemný vztah útoku a obrany;
- na iniciativu v útoku a iniciativu v obraně;
- na problematiku času v soudobé obraně.

VZÁJEMNÝ VZTAH: ÚTOK — OBRANA

Kritériem pro rozlišení útoku a obrany je především plnění úkol. Úkol, formulovaný: „...zničit...“, zmocnit se..., ovládnout...“ apod., je úkolem aktivním — útočným. Naproti tomu úkol, formulovaný: „...udržet..., nedovolit...“ překročit...“ apod., je úkolem pasivním — obranným.

Při realizaci těchto úkolů pak již není určujícím, co dělají jednotlivé zbraně, či jednotlivé druhy vojsk, nebo jednotlivé dílčí prvky — např. v operačním měřítku — dané vševojskové armády. V útočné operaci má bojová činnost jednotek a

zbraní protivzdušné obrany převážně charakter obranné akce proti útočícímu nepřátelskému letectvu; stejně tak bojová činnost raketového vojska i v obranné operaci převážně bude mít útočný charakter — ničení cílů na území nepřítel. V rámci útočné operace vševojskové armády může křídelní svazek dočasně řešit i obranný dílčí úkol — „zastavit nepřátelský protiúder...“ právě tak, jako v obranné operaci vševojskové armády může její druhodivizní divize provádět protizteč či protiúder — tedy řešit dílčí útočný úkol.

Srovnáváme-li podmínky vedení ozbrojeného zápasu z doby konce druhé světové války se soudobými podmínkami, vyplne nám jednak daleko těsnější dnes vzájemné prolínání se útoku a obrany a jednak tendence měnit útočný úkol obranným, tedy přecházet z útoku do obrany, jedině v případě nevyhnutelnosti a na dobu co nejkratší.

INICIATIVA V ÚTOKU A V OBRANĚ

Studujeme-li možnost uchopení, respektive udržení iniciativy v soudobém ozbrojeném zápase, pak zcela jednoznačně zjistíme převahu možnosti projevu iniciativy na straně útoku. Již sama podstata útoku, totiž vytyčení aktivního, útočného úkolu, dává útočícímu všechny předpoklady pro uchopení a udržení iniciativy při volbě hlavního úderu, při stanovení sil a prostředků k realizaci tohoto úderu a při volbě doby jeho zahájení. Mohutná ničivost soudobých prostředků hromadného ničení a doktrinální požadavek překvapivého zahájení jak války vcelku, tak jednotlivých operací v jejím průběhu, zcela průkazně podtrhuje význam této iniciativy a prvořadost útoku.

Vždyť obrana — tj. přechod od plnění aktivního úkolu k plnění změnšeného, obranného úkolu, již sama o sobě znamená podstatné omezení a zhusta přímo zřeknutí se možnosti uplatnění iniciativy v určujících oblastech jejího projevu. Přitom ovšem obrana v podmínkách druhé světové války byla jednou z hlavních forem ozbrojeného boje a byla používána nejen jako nevyhnutelné zlo, k němuž jsme přinuceni nepřitelem a jemuž se snažíme za každou rozumnou cenu se vyhybat, ale velitelé přecházeli k obraně v řadě případů, např. i při rovnosti sil a prostředků; tehdy obrana dávala možnost projevu iniciativy v řadě druhotných, ale přitom velmi významných oblastí. Ve-

litel, který přešel do obrany na podkladě svého, nepřitelem nevynuceného a zpravidla tedy nepřitelem neočekávaného rozhodnutí, měl plně ve svých rukou iniciativu při volbě doby přechodu do obrany, při volbě výhodného terénu a výhodných čar pro přední okraj obrany v celku i jednotlivých pásem a postavení.

Při soudobé obraně, zaujímané jedině „z přinucení“ jsou ovšem efektivnost a dopad „iniciativy“ obráncovy při volbě doby přechodu do obrany a při výběru terénu pro obranu velmi oslabeny, ne-li dokonce velmi problematické. A právě zde vidím největší slabost našeho příliš doslovného pojmání obrany jen jako činnosti z nouze, jen jako pokusu o pasivní „hašení“ iniciativy útočícího nepřítel.

Na tomto faktu příliš nezmění ani vytýčování dnešní obraně „kvalitativně nových úkolů“, jako „...zničit nepřítel...“, nebo „...vytvořit podmínky pro opětovný přechod do útoku...“, jestliže právě tyto úkoly, jako skutečně kvalitativně nové, nebudou určovat i kvalitativně nové pojetí soudobé obrany a kvalitativně nové pojetí forem jejího vedení!

ČAS V SOUDOBÉ OBRANĚ

Budeme-li do obrany přecházet jedině v případech přinucení, znamená to, že se předtím budeme pokoušet pokračovat v útoku — všemi dostupnými silami a prostředky a že k udržení potřebné převahy nad protivníkem, podmiňující účelnost a efektivnost našeho útoku, využijeme do krajnosti všech palebných možností, druhých sledů a záloh.

Jestliže vzdor tomu budeme nepřitelem přinucení přejít do obrany, budeme v převážné většině případů ve značné časové tísní v nejkritičtější době boje či operace, kdy nepřítel získává převahu, kdy jsme nuceni vzdát se útočné iniciativy a změnit své aktivní, útočné úkoly, za úkoly obranné.

Nepovažuji za nutné v tomto článku uvádět zkušenosti z druhé světové války, kdy na přípravu obrany měly svazky a svazy zpravidla nejen dny, ale i týdny. Je ovšem zřejmé, že tehdejší pojetí budování obrany (a především pojetí jejího ženížního budování) není realizovatelné v soudobých podmínkách, kdy na vybudování obrany (podle průměru cvičení posledních let) bude mít: pluk — 4 až 5 hodin, divize — 6 až 7 hodin a armáda — 10 až 12 hodin. Přitom útočící prvosledový pluk bude mít pro vynucený přechod

do obrany dobu často mnohem kratší, než 4 až 5 hodin...

I z obecného pohledu na otázku času při přechodu do obrany vyplývá nezbytnost nového pojetí budování a vedení soudobé obrany, pojetí, kterému by postálo minimum času k přechodu z útoku do obrany a které by zabezpečilo vedle okamžitého odporu při přechodu do obrany postupně narůstání tohoto odporu v hloubce obrany...

—☆—

Vedle těchto tří základních otázek soudobé obrany bude mít na náš rozbor velmi podstatný vliv fakt, že soudobá obrana musí především odpovídat svému základním předurčení — být účinnou protiakcí nepřátelskému útoku. Uznáváme-li oprávněně prioritu útoku před obranou, pak pro vytvoření způsobů přípravy a vedení soudobé obrany musí být určujícím kritériem i charakteristické rysy soudobého útočného boje a soudobých útočných operací.

Jistě nikdo z nás nepochybuje o objektivnosti těchto závěrů teorie ozbrojeného zápasu o útok:

— hlavním prostředkem k ničení nepřítelů budou jaderné zbraně;

— hlavní údernou silou pozemních sil v útoku budou tankové svazky;

— nejrychlejším prostředkem hlubokého manévru v soudobém útoku budou vzdušné výsadky;

— útok pozemních sil bude veden na směrech s mezerami mezi útočícími skupinami;

— mezery v sestavě nepřítelů budou využívány k úderům do boků a týlu jednotlivých prvků nepřátelské sestavy;

— útok bude rozvíjen ve vysokých tempech;

— v průběhu útočných operací bude poměrně často překládán směr hlavního úderu na směr, na němž se projevil úspěch;

— soudobý útok bude se vyznačovat častým střídáním forem a způsobů bojové činnosti útočících vojsk.

Mohl bych uvést další rysy soudobého útoku; není ovšem v rozsahových možnostech tohoto článku vyčerpát všechny. Jsem však přesvědčen, že uvedené závěry jsou podstatnými pro náš pokus formulace požadavků, jež ze závěrů teorie ozbrojeného zápasu o útok vyplývají pro soudobou obranu.

Dříve než přikročíme k formulaci požadavků, jež na soudobou obranu klade cha-

rakter soudobého ozbrojeného zápasu, přijmeme tedy jako objektivní závěr, že v soudobých podmínkách rozhodující formou vedení operace a boje je útok; obranu pro to použijeme jen z přímého či nepřímého přinucení nepřítelem.¹⁾

Vycházíme dále z úkolů, jež jsou soudobé obraně ukládány:

— zastavit a odrazit útok nepřítele, který je v převaze, a způsobit mu co největší ztráty;

— udržet důležité prostory či čáry;

— uspořit síly a prostředky na daném směru, aby se jich mohlo využít na jiném, důležitějším směru;

— získat potřebný čas;

— vytvořit příznivé podmínky pro přechod do útoku.

PŘECHOD DO OBRANY

Chceme-li zvýšit pravděpodobnost úspěchu obrany, musíme volit takové způsoby přechodu do obrany, které dovoli obránci ve zvýšené míře uplatnit iniciativu při volbě času a prostoru jejího zaujetí.

Záporné důsledky charakteristického rysu soudobé obrany jako „činnost z přinucení“ — musíme se pokusit paralyzovat; do obrany musíme přecházet včas, s určitým stupněm velitelského předvídání dalšího vývoje situace na bojišti. I pro obranu platí zásadní požadavek soudobého ozbrojeného zápasu — dosáhnout překvapení protivníka.

Na správném vyhodnocení možného dalšího vývoje situace a na včasném rozhodnutí k přechodu do obrany závisí i stupeň iniciativy ve výběru výhodného prostoru, či výhodných čar pro obranu. V některých případech bude pak možné získat výhodnější prostor k obraně dalším útokem, anebo, což bude častější, bude výhodné zaujmout obranu v hloubce své sestavy, pod zajištěním (krytem) vojsk v dotyku. Samozřejmě není možné vylučovat ani zaujetí obrany na dosažené čáře dotyku.

Zejména pak přechod do obrany v hloubce vlastní sestavy odpovídá podmínkám a charakteru soudobého boje.

¹⁾ Přímým donucením rozumíme přechod z útoku do obrany v případech, kdy v dané situaci není jiné řešení možné. Naproti tomu nepřímým donucením chápeme takové případy, kdy přechod do obrany na daném směru není nevyhnutelný, kdy bylo možno i nadále pokračovat v útoku, ale do obrany přechází se na základě situace na jiném směru, či bojišti (například z důvodů vyšetření sil k manévru na rozhodující směr).

Hlavní síly obráncovy jsou v takovém případě na určitou dobu vyváděny mimo dosah nepřátelského dělostřelectva a zpravidla i taktických raket. Podstatně je ztíženo zjišťování palebných prostředků obrany nepřátelským průzkumem a naopak vlastním průzkumem jsou poskytovány výhodnější podmínky (zejména i časové) k zjištění nepřátelských cílů a zejména útočnickových prostředků jaderného napadení.

Přechod do obrany s jejím zaujetím v hloubce dosavadní vlastní útočné sestavy pak poskytuje veliteli i možnost uspořádání vhodné obranné sestavy, především ale možnost vyčlenění potřebných druhých sledů a záloh.

PROTIJADERNOST SOUDOBÉ OBRANY

Oprávněnost vytyčení požadavku protijadernosti soudobé obrany je jistě mimo jakoukoliv diskusi; bohužel není totéž možné prohlásit o prostředcích, možnostech, způsobech a formách, jimiž tuto protijadernost chceme realizovat.

Protijadernou obranu vojsk můžeme zabezpečit různým způsobem, resp. kombinací různých způsobů:

- odhalováním a aktivním ničením nepřátelských prostředků jaderného napadení;

- vybavením vojsk prostředky OPZHN, především pak jejich vyzbrojení hermeticky uzavíratelnými tanky a obrněnými transportéry;

- účelným využitím ochranných vlastností terénu;

- ženijním vybudováním prostorů rozmístění vojsk;

- využitím pohybu, protijaderného manévru vojsk apod.

Při vynuceném přechodu do obrany bude mít obránce k vytvoření optimálních podmínek protijadernosti zpravidla jen možnost co nejvhodnějšího využití ochranných vlastností terénu a řešení vhodného manévru, včetně opatření k maskování a utajení závažných cílů.

I když vojska budou postupně provádět ženijní opatření a ničení nepřátelských zbraní hromadného ničení, bude pokračovat péčí všech velitelů a štábů, přece jen volba vhodného terénu pro obranu a odpovídající realizace účelného manévru jednotlivých prvků obranné sestavy budou vytvářet základní charakter protijadernosti dané obrany jak při přechodu k ní,

tak v období vedení obranného boje a obranné operace.

V teorii poziční obrany byla sice zásada protijaderného manévru formulována, v praxi však je daleko lépe možno sledit protijaderný manévry s pohybem manévrových forem obrany, než s „úporným držetím“ zaujatého rájónu poziční obrany.

OBRANA STATICKÁ NEBO DYNAMICKÁ?

Uvedli jsme hlavní charakteristické rysy soudobého útoku a mezi nimi — útok na směrech, útok s bezohledným pronikáním na tom směru, kde se projeví úspěch. Na takový směr bude útočník překládat svůj hlavní úder, na takový směr zmanévruje své druhé sledy a zálohy a na podporu dalšího rozvíjení úspěchu soustředí i úsilí své jaderné podpory.

Ničivost jaderných zbraní nutí rozptylovat bojové sestavy na větší prostory, vyhýbat se jakémukoliv soustřeďování sil a prostředků na malých prostorech, nebo na delší dobu; vyžaduje vyjadřovat úsilí především manévrem, a to jak palbou, tak i živou silou. Tento závěr je platný nejen pro útok, ale je plně závazný zejména pro obranu.

Vezmeme-li v úvahu časové a prostorové normy ničení jadernými zbraněmi, vidíme, že s použitím raketových nosičů má útočící nepřítel prakticky neomezenou možnost, aby v kterémkoliv okamžiku vyřadil jakýkoliv přesně fixovaný cíl, a tedy i jakýkoliv zjištěný objekt naší obrany.

Máme pak i v těchto podmínkách dogmaticky vyžadovat jedinečnou statickou obranu, jedinečnou obranu poziční, to je „obložení a držení tohoto objektu do posledního muže“ — v daném případě do likvidace objektu i s obráncem nepřátelským jaderným úderem? Nebo bude reálnější rozpracovat, zvládnout a zakotvit v řádech i jiné varianty obrany a podle skutečné situace pak volit tu nejefektivnější?

Statická, poziční obrana, zejména pak v operačním měřítku, ani zdaleka již nemůže vyhovovat všem obranným situacím, jež budeme nuceni v případném válečném konfliktu řešit. Soudobé pojetí obrany musí dát možnost proti útoku na směrech postavit obranu těchto směrů, proti manévru v útoku použít manévru v obraně včetně manévru do hloubky vlastní obrany a tak proti dynamickému útoku postavit dynamickou obranu.

VYUŽITÍ TERÉNU A ŽENIJNÍ ÚPRAVA TERÉNU

Při posuzování možností ženijní úpravy terénu v obraně je jedním z nejzávažnějších faktorů — čas; pro vynucený přechod do obrany pak nedostatek času je charakteristickým rysem...

Proto maximální využití přirozených ochranných vlastností terénu je pro obranu kategorickým požadavkem, na jehož splnění přímo závisí odolnost obrany již v prvních okamžicích jejího vedení. Přitom je nutné využít jak obranných vlastností výhodných terénních čar a prostorů, tak ochranných vlastností terénu ve smyslu ochrany proti zbraním hromadného ničení ve smyslu protivníkovém.

Ženijní úpravy terénu budou diktovány úkolem, ale limitovány časem. Význam ženijní úpravy terénu, byť i velmi vhodně zvoleného, je natolik závažný, že bude nutné daného minima času využít co nejefektivněji a volit proto takové formy, metody a prostředky ženijních prací, které maximální využití daného času dovolí a umožní. Domníváme se, že v současné době jde především o rozpracování a

materiální zabezpečení budování obrany pomocí trhavin, i když není možné podceňovat možnosti moderní strojové techniky v hloubce obrany a přídatné ženijní techniky k tankům a transportérům i v bezprostřední blízkosti čáry dotyku.

Z hlediska protitankové obrany je nezbytné, vedle účinných protitankových zbraní, účelně využívat všech druhů překážek: z uměle budovaných jsou to především protitanková minová pole a v měřítku operačním i jaderné fugasy a jaderná minová pole.

Pokud se týče možností vlastního pohybu v bráněném prostoru, je nezbytné plně využít komunikační systém, vhodně doplněný vytyčenými a popřípadě i ženijně upravenými doplňkovými cestami pro realizaci všech plánovaných i neplánovaných manévru sil a prostředků obránce.

Nedostatek času při vynuceném přechodu do obrany neúprosně určuje, že odolnost obrany bude záviset převážně na stupni využití přirozených obranných a ochranných vlastností terénu a že umělá ženijní úprava ve většině případů bude ji doplňovat a vylepšovat...

Z á v ě r

K splnění obranného úkolu musí naše řády poskytovat veliteli potřebnou volnost řešení, zejména pak i ve volbě nezbytného manévru — a to jak palbou, tak i živou silou — a jak k frontě, či podél fronty, tak i do hloubky vlastní obranné sestavy.

Vedle poziční obrany, která jako převážně statická forma je a i nadále zůstane jednou z možných forem řešení obranného úkolu, zejména na nejnižších stupních, existují i různé formy „dynamické obrany“, které v řadě případů a zejména na operačním stupni daleko objektivněji vystihují a využívají možnosti a vlastností soudobých zbraní a vojsk a velmi často i daleko reálněji zabezpečují splnění daného obranného úkolu.

Naše řády ve svých obecných ustanoveních správně formulují charakter soudobé obrany, avšak svým podrobným rozvedením jediné poziční obrany prakticky zásadně omezují možnost realizace správných, obecně deklarovaných zásad soudobé obrany.

Je proto třeba uvítat snahu všech našich praktických i teoretických odborníků, kteří přispívají k dalšímu prohlubování poznání naší teorie o soudobé obraně, ať již ve vědecké práci, nebo na úrovni publicisticky podávaných námětů.

Ovšem teorie obecně a teorie o obraně (v našem případě) zvlášť, musí kvalitou svého poznání získat si takovou autoritu, aby svými objektivními závěry dokázala proniknout i do „doktrinárních“ závěrů našich řádů.

OPEVNĚNÝ PROSTOR a zásady jeho průlomu

Podplukovník Karel Novotný, CSc.

Vzhledem k tomu, že se v druhé světové válce tzv. nedobytné opevněné prostory typu Maginotovy a Siegfriedovy linie neosvědčily, byly po jejím ukončení opevněné prostory v celku jednoznačně odsouzeny jako soudobým podmínkám zcela neodpovídající branná opatření. Hlavním důvodem k tomu byl také především mohutný účinek jaderných zbraní, jimiž jsou moderní armády vyzbrojeny.

Poznatky, získané při pokusech s jadernými zbraněmi však ukázaly, že i poměrně lehká úprava terénu či ochranná stavba jejich účinek značně snižují.

V souvislosti s tím se ve vojenském tisku v zahraničí objevily články, které se významem opevněných prostorů zabývaly a zdůrazňovaly jejich výhody z hlediska obránce.

Poněvadž na našem zájmovém směru máme Maginotovu a Siegfriedovu linii a ve zpravodajských materiálech vydáva-

ných u nás o území NSR se obejvíly zmínky o budování dalších objektů na různých místech NSR (Neckar, Teutoburský les apod.), bylo v RMNO na výcvikový rok 1964 nařízeno: „věnovat větší pozornost zdolávání silného a opevněného prostoru nepříteli“. Reakcí na tento rozkaz bylo několik článků v našem odborném tisku, které se touto problematikou zabývaly, a skutečnost, že útok na opevněný prostor byl a nadále je součástí našich cvičení.

Zásady útoku na opevněný prostor v těchto materiálech vycházejí z předpokladu, že soudobý opevněný prostor se v podstatě shoduje s opevněným prostorem, jak jej známe z období začátku druhé světové války. Jinými slovy opevněný prostor je poněkud zmodernizovaná (vybavená soudobými prostředky a filtračním zařízením) Maginotova či Siegfriedova linie. Podrobně-li tuto koncepci opevněného prostoru analyzujeme, zjistíme, že je **ne-reálná**.

Charakteristika opevněného prostoru

Jak Maginotova, tak Siegfriedova a další linie (Metaxasova, Mannerheimova, naše pohraniční opevnění atd.) **byly budovány již před zahájením druhé světové války** v blízkosti státních hranic. Jejich úkolem bylo zabezpečit stát před vpádem protivníka a umožnit mobilizaci a rozvíjení vojsk a vyčerpat a zničit útočící vojska protivníka v opevněném prostoru. Vzhledem k omezenému účinku tehdejších zbraní a vysoké odolnosti jednotlivých obranných objektů **nepřesahovala hloubka těchto opevněných prostorů zpravidla 5–10 km**. Jen na některých směrech dosahovala 20 až 25 km. Obranné objekty byly budovány nejčastěji jako železobetonové objekty lehkého a středního typu s průměrnou vzdáleností od sebe 500 až 1000 m. Celková koncepce obranného boje v tomto opevněném prostoru byla pasiv-

ni. Takové pojetí odpovídalo francouzské iluzi o převaze obrany nad útokem.

Již druhá světová válka ukázala na problematičnost takovýchto opevněných prostorů. Jak je všeobecně známo, **nesplnily totiž tyto linie očekávané cíle**. I když příčin bylo více (nedokončenost linií, slabá místa v nich, možnost jejich obejití atd.), přece jen **k největším nedostatkům patřila pasivní koncepce** těchto opevněných prostorů a jejich **málkost**.

Proto již v průběhu druhé světové války lze pozorovat vývoj opevněných prostorů.

V průběhu války byly opevněné prostory zřizovány **jako „polní“** podle konkrétní situace k přehrazení důležitých operačních směrů. Hloubka takto zřizovaných opevněných prostorů polního typu, zejména ke konci druhé světové války, zahrno-

vala celou operační hloubku obrany, tj. 100 až 120 km. Dokazuje to i sovětská učebnice „Istoria vojennoho iskusstva“, svazek VIII. str. 213. Opevněný prostor zahrnoval vedle zabezpečovacího pásma až tři pásma obrany, hluboká 6 až 10 km a složená z několika postavení.

Kostru jednotlivých pásem a postavení tvořil systém obranných objektů. Na rozdíl od opevněných prostorů ze začátku druhé světové války, kdy převážně většina obranných objektů byla budována ze železobetonu, byla převážná většina obranných objektů stavěna z různého materiálu, např. ze dřeva, zeminy (DoT, DZOT) a písku. Železobetonové pevnůstky byly výjimkou a pokud byly používány, nabývaly mezi nimi významu objekty z prefabrikátů, např. železobetonové koule pro kulomet či pancéřovku.

Výhodnými opěrnými body byly také osady a samoty k tomu účelu upravené a stávající se tak pevnostkami.

Při rozmísťování jednotlivých prvků opevněných prostorů bylo **přihlíženo k terénu.** Ve všech případech terén svými přírodními vlastnostmi jednak ztěžoval postup útočících vojsk k opevněnému prostoru a jednak zvyšoval ochranné vlastnosti obranných objektů a umožňoval maximální využití palebných vlastností obranových zbraní. Též terén měl poskytovat i dobré maskovací podmínky.

Jak bude vypadat soudobý opevněný prostor, dostupné odborné materiály neuvádějí. Není to ani v překladech předpisů západních armád, které jsou u nás vydány (Zprav 51-84 — Polní řád západoněmecké armády a k čj. 3131GS-ZS 1964 — Polní řád armády USA). Máme-li však vyvodit reálné závěry pro útok na takový prostor, ukažme si jeho možnou charakteristiku.

Ještě dříve je vhodné stanovit úkoly, které mohou opevněné prostory v soudobých podmínkách plnit. Především to bude:

- chránit živou sílu a bojovou techniku proti účinkům zejména jaderných zbraní a proti palbám všeho druhu;

- umožňovat maximální využití palebných prostředků, šetřit tím síly obránce a snižovat tempo postupu útočících vojsk;

- přehražovat důležitý operační směr;

- kanalizovat směr postupu útočících vojsk, nutit je ke změně směru hlavního úderu, vnucovat jim svou vůli a nutit je k tvoření vhodných cílů pro jaderné úder;

- udržet důležitý (strategický či ope-

račně) prostor (letištní uzel, odpalovací základnu, průmyslová centra apod.) na stanovenou dobu a tím mimo jiné (např. vázat značné síly útočících vojsk) přispívat také ke zvýšení nebo alespoň udržení vysokého bojového ducha nejen bránících se vojsk, ale i civilního obyvatelstva;

- obnažovat boky útočících vojsk a vytvářet výhodné podmínky k protiztečím a protiúderům;

- vytvářet vhodný prostor pro přechod vojsk z obrany do útoku.

Nejčastěji budou vojska plnit současně několik těchto úkolů. To jen zvyšuje význam opevněného prostoru i v současné době a klade na něj vysoké požadavky.

V žádném případě **těmto požadavkům však neodpovídají opevněné prostory typu Maginotovy či Siegfriedovy linie**, jak se používá v našich dosavadních materiálech. Svědčí o tom jednak již zmíněný **vývoj opevněných prostorů** za druhé světové války směrem k polním opevněním a jednak to, že téměř třicet let není na celém Středoevropském válečném území žádný opevněný systém typu Maginotovy či Siegfriedovy linie anebo jiného druhu budován.

Na základě studia dostupných zpravodajských materiálů a vývoje opevněného prostoru za druhé světové války je proto možné dospět k závěru, že **soudobý opevněný prostor v podstatě bude vybudován jako pozici obrana se systémem četných jako pozici obrana se systémem četných a rotních ohnisek a vystužená obrannými objekty různého druhu, včetně zpevněných osad.** To znamená, že půjde o hluboce členěnou obranu, jejíž součástí mohou být jak Maginotova, tak Siegfriedova linie.

Celková hloubka s různou kvalitou vybudovaného obranného prostoru bude v podstatě odpovídat předpisu Zprav-51-70. Bude plně využívat terénu, osad a více nebo méně vybudovaných obranných objektů, uskupených do obranných pásem a postavení. Počet pásem a postavení v nich může být různý podle stupně, který bude obranu organizovat a důležitosti (kapacity, vhodnosti pro útok, zámyslu obrance apod.) jednotlivých směrů.

Zárodkem pásem a postavení mohou být tzv. **hlavní opěrné body**, které jsou budovány již nyní v míru v rámci teritoriální obrany v některých prostorech. S jejich výstavbou bylo započato již začátkem šedesátých let v prostoru Teutoburského lesa a střední Wessery. Vzhledem k tomu, že z hlediska teritoriální

obranu je NSR rozdělena na šest vojenských obvodů a Francie na deset oblastí obrany, lze předpokládat obdobné práce i na našem zájmovém směru.

Kada objektů může být vybudována jako pevnůstky. To vyplývá ze skutečnosti, že jak v armádě USA, tak NSR je veden **úsilový výzkum s cílem zkonstruovat a vyvinout vhodné prefabrikáty** i z umělých hmot: sklolamináty, vlnitý plech apod.) pro zvýšení ochrany bránících se vojsk a tím i odolnosti obrany. Těmto účelům má sloužit i vyvíjená technika, jako např. výbušný hlubič okopů. Zapuštění bojových sestav nepříteli do země pomůže i vysoká dotace jeho vojsk trhavinami (divize 8 až 10 t trhavin).

Lze předpokládat, že prostory, budované z těchto materiálů a těmito prostředky, budou v podstatě odolnější než byla obdobná opevnění za druhé světové války. Přitom doba potřebná na jejich zřízení bude daleko kratší. Může docházet i k tomu, že k organizování opevněného prostoru bude někdy postačovat jen čas, který získá nepřítel použitím pozemních jaderných úderů či roznětem atomových fúgašů.

Kvalita takto zřizovaného opevněného prostoru poroste s časem, který vojska pro jeho budování získají, a v souvislosti s tím pochopitelně i se vzdáleností od předního okraje, kde na budování a organizování obrany bude více času.

Podle situace může být k budování obrany použito, obdobně jak tomu bylo za druhé světové války, i civilního obyvatelstva.

Rovněž někdejší francouzská koncepce pasivního vedení obrany byla druhou světovou válkou překonána a neodpovídá ani koncepci velení NATO. Třeba proto počítat s obranou dokonale využívající vlastností terénu a vybudovaných obranných objektů, s těsnou součinností vojsk v obranných objektech a mimo ně a s jejich vysokou aktivností.

Možností opevněných prostorů plnit stanovené úkoly jsou do značné míry dány odolností obranných objektů. Vzhle-

dem k různé kvalitě, jejich budování bude i jejich odolnost proti působení **palebných prostředků různá**. V příloze 1 uvádím kategorizaci objektů vůči neúčinnějším prostředkům ničení — jaderným zbraním. Za podklad jsem vzal údaje z předpisu Žen-2-1/2 tabulka 12 a Oper-51-3 tabulka 6.

Závěrem chci shrnout, že opevněný prostor v případě světové války budou tvořit pásma a postavení vybudovaná zčásti v míru a doplněná za války, hlavně však vybudovaná za války podle konkrétní situace. Převážnou většinu obranných staveb budou tvořit objekty, uvedené v příloze 1 pod pořadovým číslem 1 až 6. Půjde v **podstatě o pozici obranu vyztuženou obrannými objekty**. Velký význam v průběhu vedení obrany budou mít protizteče a protiúder, organizované na všech stupních.

Jako všechno má i opevněný prostor své kladné i záporné stránky. Z hlediska obránce bude **kladem opevněných prostorů** především:

- využití ochranných vlastností terénu a obranných objektů k ochraně před jadernými a leteckými úderů a palbou dělostřelectva;

- maximální využití palebných vlastností zbraní a organizace palebného systému;

- dobrá znalost terénu a možnost jeho využití k vysoké aktivitě.

K hlavním nedostatkům opevněného prostoru zejména patří to, že:

- šířka opevněného prostoru bude omezena jen na určité směry a nebude na tak širokých frontách, jako tomu bylo za druhé světové války;

- opevněný prostor, stejně jako za druhé světové války a vzhledem k nedostatku času, nebude všude stejně kvalitně vybudován, budou v něm mezery a slabá místa;

- nepřítel nebude opevněný prostor obsazovat (alespoň ne plnou hodnotou) předem a v celé hloubce, ale patrně během operace.

Zásady útoku na opevněný prostor

Jestliže vojenské umění velitelského sboru a iniciativa velitelů všech stupňů a vojsk v intencích zámyslu nadřazeného patří k rozhodujícím činitelům v každé bojové činnosti, pak jejich význam při útoku na opevněný prostor ještě více vzrůstá.

Cílem veškeré bojové činnosti a tedy i útoku na opevněný prostor je ničit nepříteli a jeho palebné prostředky. Je věcí velitelů, aby tento úkol splnili co nejlépe, to je s minimálními ztrátami svých vojsk a materiálů a rychle. Toho lze dosáhnout maximálním vyloučením nebo omezením

silných stránek nepřátelské obrany v opevněném prostoru s plným využitím jejich slabin.

I když nedostatky, které může soudobý opevněný prostor mít, byly jeho součástí v podstatě již za druhé světové války, bylo je možné využít jen částečně.

Prvého nedostatku — omezené šířky opevněného prostoru bylo využíváno tak, že opevněný prostor byl hlavními silami útočících vojsk obcházen. Klasickým příkladem toho je obejití Maginotovy linie Němci v roce 1940 přes Belgie.

Slabých míst a mezer v opevněném prostoru mohlo být za druhé světové války využito jen zčásti. Příčinou byla skutečnost, že tehdejší opevněný prostor byl budován v podstatě jako souvislý. Slabá místa v něm byla způsobena především nedobudováním některých obranných úseků či objektů. Tak tomu bylo nejčastěji jen na podřadných směrech. Slabá místa a mezery, kterých by mohla útočící vojska využít k vyvrácení obrany opevněného prostoru, byly vytvářeny teprve po sjednání bezprostředního dotyku především dělostřelectvem.

Využití toho, že upevněný prostor obsazoval obránce teprve po přiblížení fronty k danému prostoru, se ve větším měřítku prakticky nedařilo. Bylo to především pro malý dosah a účinnost tehdejších palebných prostředků. S výjimkou letectva mohly totiž palebné prostředky působit na nepřítel teprve po sjednání dotyku. To spolu s malou pohyblivostí vojsk — jejich většinu tvořily pěší divize — umožňovalo nepříteli nejen opevněný prostor včas zaujmout, ale i organizovat v něm palebný systém a obranu.

K jejímu prolomení bylo třeba soustředit na malém prostoru mnoho sil a prostředků. Proto byla **průlomová pásma jednotlivých organizačních stupňů velmi úzká.** Náznakem to ukazuje příloha 2. Soustředění sil a prostředků vyžadovalo přípravu a čas. To opět ovšem napomáhalo obránci zkvalitnit opevněný prostor.

Útok na opevněný prostor byl proto **zpravidla zahajován s plánovitou přípravou. Jen za některých směrů,** kde se rychlým skupinám nebo předsunutým oddílům podařilo vniknout do opevněného prostoru dříve, než je stačil nepřítel obsadit, probíhal útok z chodu. Bylo tomu tak zejména ke konci války.

Vzhledem k vyzbrojení soudobých armád jadernými zbraněmi s mohutným účinkem se počítá, že právě tyto zbraně budou všemocným prostředkem i při úto-

ku na opevněný prostor. Při cvičeních se kalkuluje, že vojska jej prolomí **po několika jaderných úderech bez podstatnějšího snížení tempa** a budou rozvíjet útočnou operaci v nařazeném směru. Příloha 3 však ukazuje, že takový závěr je neopodstatněný a znamená přeceňovat význam jaderných zbraní. **Kvalita obranných objektů a zapuštění vojsk do země totiž podstatně snižuje poloměr účinků jednotlivých jaderných náplní.** To spolu s rozptylem raket, které jsou hlavním prostředkem dopravy jaderných náplní na cíl, způsobuje růst jejich potřeby na vyřazení nepřátelských objektů.

Názorný příklad o tom udávají přílohy 4 a 5. Příloha 4 ukazuje potřebu raket, nutných na vyřazení určitého objektu, a příloha 5 pak potřebu raket k vyřazení cílů na ploše 20×15 km, což je šířka útočného pásma jedné divize a hloubka jednoho obranného pásma. Vzhledem k rozptýlení raket **bude účelné vést jaderné údery na plochu a ne na jednotlivé objekty.**

Při propočtech beru za základ předpis Oper 51-3 graf 6 a přednášku „Teorie střelby raket a dělostřelectva“, vydanou VAAZ. Na základě Oper 51-3 jsem stanovil poloměry účinku jednotlivých jaderných náplní při potřebném přetlaku. Z citované přednášky vyplývá, že pravděpodobnost zasažení objektu je závislá na poloměru účinku jaderné náplně a rozptýlení příslušné rakety.

I když propočty jsou jen orientační, dostatečně ukazují **vysokou potřebu jaderných náplní,** nutných na vyřazení opevněného prostoru. Ve skutečnosti by však potřeba byla ještě větší, protože jednotlivé jaderné údery nebudou rovnoměrně rozloženy v ploše cíle, ale budou se více nebo méně anebo dokonce zcela překrývat.

Kromě nehospodárnosti použití takového množství jaderných náplní na poměrně malou plochu je třeba vidět, že jejich použití by dalo vznik závalům, požárům a popřípadě radioaktivnímu zamoření terénu. To vše by ovšem značně ztížilo možnost postupu našich vojsk.

Tyto kalkulace ukazují, že hlavní tíhu boje by při průzkumu opevněného prostoru zaujal **nepřítel muselo převzít dělostřelectvo o vševojskové svazky.** To ovšem vyžaduje soustředit k tomu potřebné síly a prostředky na malém prostoru obdobně, jako tomu bylo za druhé světové války a organizovat útok a plánovitou přípravu.

Při soudobých malých počtech dělostřelectva a hlavně vzhledem k požadavkům ochrany proti nepřátelským jaderným úderům je to však nejen nemožné, ale i nepřipustné.

Ukazuje se proto nutným zvážit všechny možnosti, které skýtá vojskům jejich výzbroj a mobilnost a plně jich využít.

I při útoku na opevněný prostor platí, že se změnou výzbroje a vybavení vojsk třeba hledat i jejich plně uplatnění ve vedení boje, to znamená, hledat nové odpovídající způsoby a zásady bojové činnosti.

Vedle mohutného účinku liší se soudobé palebné prostředky od prostředků druhé světové války především svým dosahem. Jestliže dříve palebné prostředky dovozovaly zahájit účinný boj o opevněný prostor až po sjednání dotyku s ním, pak soudobé prostředky umožňují jej vést v době, kdy útočící vojska bojují ještě daleko od připravovaného prostoru. A do tohoto období je právě i z hlediska OPZHÚ útočících vojsk účelné přenést těžiště úsilí o ovládnutí opevněných prostorů.

Podstatou tohoto boje bude maximálně využít vedle prvního i dalších dvou zmíněných nedostatků opevněného prostoru, zejména skutečnosti, že nepřítel nebude tento prostor obsazovat předem, alespoň ne plně, ale postupně během operace.

Prvé dva nedostatky jsou dány především možnostmi obránce připravit si ženiňe daný prostor. Vedle počtu osob, ženiňní techniky a času, ovlivní kvalitu budování i činnost útočících vojsk. Použitím zejména pozemních jaderných úderů a chemických zbraní k zamoření daného prostoru na určitou dobu již během postupu k němu může být jeho ženiňní příprava podstatně narušena a některé již připravené objekty vyřazeny. Tím jsou vlastně vytvářena v opevněném prostoru slabá místa v soulase se zámyslem útočících vojsk.

Dalších slabých míst a mezer v opevněném prostoru lze dosáhnout tím, že útočící vojska předejdou obránce v obsazení důležitých částí opevněného prostoru a to

- vzdušnými výsadky,
- odlehčenými vševojskovými útvary či svazky přepravovanými vzduchem;
- v konečné fázi zejména tankovými svazky a údery, které se odtrhly od hlavních sil a rychle pronikají sestavou nepřítel do hloubky.

Tím je využíváno vysoké mobilnosti soudobých armád a znemožňováno obrán-

ci souvislé a organizované obsazení připravovaného opevněného prostoru.

Všechny takto vytvořené mezery či slabá místa narušují nepříteli koncepci obrany opevněného prostoru, oslabují jeho kvalitu a nutí ho k improvizaci.

I když tato činnost útočících vojsk je pro ovládnutí opevněného prostoru velmi důležitá, není rozhodující pro plnění hlavního úkolu — tj. pro ničení vojsk obránce. Největší význam z tohoto hlediska má využití třetího z uvedených hlavních nedostatků, tzn. ničit nepřítel na přístupu k opevněnému prostoru (dříve než je chráněn obrannými objekty), využít tak maximálně efektivně účinku všech palebných prostředků a způsobit tím nepříteli nedostatek sil a prostředků k souvislému a organizovanému opevněnému prostoru a k plnění jím přijatého rozhodnutí.

Ke splnění tohoto úkolu je si třeba uvědomit, která vojska obranu v opevněném prostoru zaujímají:

Mohou to být:

- vojska, bojující s útočником v dotyku a vedoucí boj na zdrženou;
- vojska doplněná nebo zmobilizovaná a přisunovaná z hloubky;
- vojska teritoriální obrany daného prostoru.

Při ničení všech těchto vojsk lze v plné míře uplatnit jak mohutný účinek jaderných zbraní, tak dosah jejich nosičů, zejména raket a také ničivý účinek ostatních palebných prostředků. Je pochopitelné, že vůči vojskům v dotyku bude možné dále využít všech palebných prostředků, vůči ostatním pak jen rakety a letectvo, vybavené zejména jadernými a chemickými prostředky.

Pro ničení vojsk v dotyku má také velký význam rychlé pronikání vojsk do hloubky nepřátelské sestavy, její drobení, přehrazení odchodu a předcházení nepříteli v ovládnutí důležitých prostorů.

Obsazení opevněného prostoru vojsky zmobilizovanými a přisunovanými z hloubky bude bráněno jadernými údery, chemickými a leteckými údery na nepřátelská a politická centra již se zahájením války s cílem narušit mobilizaci a doplňování vojsk a dále též údery na vojska během jejich soustřeďování a přesunu k obsazení opevněných prostorů, zejména v prostoru velkých zastávek. Ke zpomalení přesunu vojsk bude výhodné vytvářet široká zamořená pásma terénu, ničit ko-

Kategorizace ochranných objektů podle ochrany osob proti přetlaku

Poř. čís.	Typ objektu	Nakrytí v cm	Druh materiálu	Chrání osoby proti přetlaku kp/ch	Snižuje účinky pronikavé radiace
1	Nekryté zákopy, okopy, kryty	—	—	0,4—0,5	10—20 ×
2	nakryté zákopy, okopy, kryty	20—40	zemina konstrukce deštník. typu	0,6—0,7	20—50 ×
3	Osoby v tancích: a) volně v terénu	—	—	0,6—1,1	10 ×
	b) ve věžových post.	—	—	0,8—1,3	20—30 ×
4	Osoby v OT	—	—	0,6—1,0	4 ×
5	Jednoduchý pohot. úkryt (sklep)	70—90	zemina, dřevo, vl. plech, sklolaminát	0,8—1,0	100—500 ×
6	Úkryt lehkého typu (upravený sklep)	100—150	železobeton zemina	1,5—2	500— 2000 ×
7	Úkryt střed. typu	150—250	železobeton	2—3,5	2000 × a více
8	Úkryt těž. typu	300—350	železobeton	4—10	na nepatrnou hodnotu
9	Úkryt zvláštní odolnosti	nad 350	železobeton	10 i více	na nepatr- nou hodnotu

Poznámka: Přetlak je menší, než uvádí např. časopis Vojenna misl 1/64 str. 3 až 22, v podstatě však odpovídá předpisu Žen-2-1/2, tabulka 12.

A. Šířka průlomových pásem ve Východopruské operaci
(Istoria vojennoho iskusstva svazek VIII, str. 70—71)

Příloha 2

Organizační stupeň	šířka v km
3. Běloruský front	24, (tj. 14 % útoč. pásma)
jeho armády	7—9
střelecké sbory	2—4
divize	1—2
pluky	0,8—1,5
prapory	0,45—0,7

B. Hustota a převaha sil a prostředků ve Východopruské operaci
(Istoria vojennoho iskusstva sv. VIII str. 73)

Prostředek	Hustota na km	Dosahovaná převaha
prapory	6—9	4—7 ×
děl a minometů	200—260	7—9 ×
tanků a shd	21—29	2,3—4 ×

Poloměry a plochy vyřazení osob kombinovanými účinky jaderných zbraní
(Podle Vševojsk 51-1, tabulka 4 a Oper 51-3 graf 12)

Podmínky rozmístění osob	Jaderná náplň									
	3 kt		10 kt		20 kt		40 kt		100 kt	
	vzdušný	pozemní	vzdušný	pozemní	vzdušný	pozemní	vzdušný	pozemní	vzdušný	pozemní
Nekryté v terénu	$\frac{1050}{3,5}$	$\frac{1050}{3,5}$	$\frac{1500}{7,06}$	$\frac{1300}{5,03}$	$\frac{1800}{10,2}$	$\frac{1500}{7,1}$	$\frac{2200}{15,2}$	$\frac{1700}{9,0}$	$\frac{3200}{32,2}$	$\frac{2600}{20,9}$
V zákopech	$\frac{675}{1,4}$	$\frac{700}{1,4}$	$\frac{850}{2,3}$	$\frac{900}{2,5}$	$\frac{1100}{3,8}$	$\frac{1100}{3,8}$	$\frac{1350}{5,7}$	$\frac{1400}{6,1}$	$\frac{1800}{10,2}$	$\frac{1900}{11,3}$
V tancích	$\frac{560}{0,98}$	$\frac{550}{0,95}$	$\frac{750}{1,8}$	$\frac{720}{1,62}$	$\frac{900}{2,5}$	$\frac{900}{2,5}$	$\frac{1100}{3,8}$	$\frac{1100}{3,8}$	$\frac{1500}{7,1}$	$\frac{1500}{7,1}$
V pohotovostních úkrytech	$\frac{300}{0,3}$	$\frac{330}{0,32}$	$\frac{440}{0,6}$	$\frac{500}{0,8}$	$\frac{550}{0,95}$	$\frac{620}{1,2}$	$\frac{700}{1,5}$	$\frac{800}{2,0}$	$\frac{900}{2,5}$	$\frac{1100}{3,8}$
Úkryt lehkého typu	$\frac{240}{0,19}$	$\frac{260}{0,22}$	$\frac{360}{0,4}$	$\frac{380}{0,45}$	$\frac{440}{0,6}$	$\frac{480}{0,72}$	$\frac{550}{0,95}$	$\frac{600}{1,1}$	$\frac{750}{1,8}$	$\frac{800}{2,0}$

Poznámka: V čitateli je uveden poloměr účinku v m, ve jmenovateli plocha vyřazení v km²

Počet vzdušných úderů potřebných k vyřazení určitého objektu různé odolnosti

Potřebný přetlak v kp/cm^2	Počet jaderných náplní								
	3 kt	10 kt		20 kt			40 kt		100kt
	VR	VR	AR	VR	AR	FR	AR	FR	FR
1,5	5	3	17	2	11	14	7	10	5
2	7	3	25	2	12	17	11	11	7
3,5	10	5	33	3	25	25	17	20	11
4	12	6	50	3	33	33	20	20	11
10	20	10	100	6	50	50	33	33	20

Legenda: VR – vojsová raketa, AR – armádní raketa, FR – frontová raketa

Poznámka: Růst armádních a frontových raket stejné náplně je způsoben jejich větším rozptylem.

Počet vzdušných úderů, potřebných k vyřazení objektů různé odolnosti na ploše 350 km^2

Potřebný přetlak v kp/cm^2	Počet jaderných náplní				
	3 kt	10 kt	20 kt	40 kt	100 kt
1,5	437	219	135	88	46
2	583	292	184	117	62
3,5	1944	437	292	184	97
4	2333	583	320	206	117
10	4800	875	583	350	184

munikační objekty na osách přesunu speciálními výsadky a skupinami hloubkového průzkumu a přehražovat osy přesunu operačními výsadky. Tím zabránit nepříteli ve včasné a organizované opevněném prostoru.

Vojska teritoriální obrany mohou mít alespoň část svých sil v opevněném prostoru. Ničíme je **překvapivými jadernými, zejména pozemními a chemickými údery**. Kromě bezprostředního ničení budou pozemní jaderné a chemické údery nutit vojska v zamořeném prostoru použít ochranné masky a oděvy, ztěžovat jim pohyb a činnost a předčasně je vyčerpávat. Na jejich morální stav můžeme působit údery na hospodářská a politická centra v daném prostoru, kde bude mít většina z nich rodinné příslušníky a majetek.

Proti vojskům teritoriální obrany můžeme rovněž použít **vzdušné výsadky** k překvapivým úderům do jejich týlu a k ovládnutí důležitých prostorů či objektů opevněného prostoru. V průběhu vlastního útoku na opevněný prostor pak mohou tyto a **další vzdušné výsadky podle své hodnoty a situace vést vstřícné údery proti útočícím vojskům** a tím nutit bránící se vojska nepříteli k tříštění pozornosti a úsilí.

Ničením vojsk, určených k obraně opevněného prostoru, ještě dříve než zaujmou jeho stanovené části, bude podstatně **narušen zámysl obrany opevněného prostoru**. V důsledku ztrát nebo neúspěchu včasného zaujetí opevněného prostoru budou v něm vznikat další, obráncem nepředpokládané mezery a slabá místa, bude narušena jeho kompaktnost, palebný systém a zámysl vedení obranného boje či operace a nepřítel bude nucen improvizovat.

Soudobé palebné prostředky, zejména jaderné náplně, dopravované na cíl raketami, **vytvářejí pro útok na opevněný prostor nové podmínky**. Při dodržení uvedených zásad útoku na opevněný prostor můžeme říci, že v soudobých podmínkách bude **typický útok na opevněný prostor z chodu**. Bude tomu tak na rozdíl od druhé světové války, kdy charakteristickým způsobem útoku na opevněný prostor byl útok s plánovitou přípravou a útok z chodu jen výjimkou.

Útok na opevněný prostor s plánovitou přípravou bude možný na těch směrech, kde se nepříteli podařilo organizovat kompaktní obranu opevněného prostoru. Nejčastěji to bude jen v taktickém měřítku. I v tomto případě však bude útok uskutečňován **v těsné součinnosti s vojsky, útočícími na opevněný prostor z chodu, a s vojsky, která budou opevněný prostor obcházet**.

K úspěšnému útoku na opevněný prostor je nutné

- včas a správně se rozhodnout a zahájit boj o opevněný prostor již na dalekých přístupech k němu a těžiště boje tak přenést do období přibližování se k opevněnému prostoru;

- získat k rozhodnutí, přípravě a vedení boje o opevněný prostor včas dostatek zpráv dobře organizovaným hloubkým a všemi prostředky vedeným průzkumem;

- organizovaně a cílevědomě ničit nepřátelská vojska, určená k obsazení opevněného prostoru, již na přesunu vzdušnými i pozemními jadernými, chemickými i ostatními údery;

- znemožnit nebo ztížit včasné vyvedení nepřátelských vojsk do stanovených prostorů vytvářením širokých zamořených pásem a činností speciálních výsadků a skupin hloubkového průzkumu;

- ovládnout důležité části opevněného prostoru silnými vzdušnými výsadky, odlehčenými útvary a svazky a předstunými útvary a svazky dříve, než je obsadí nepřítel; tím narušovat kompaktnost opevněného prostoru a vytvářet v něm slabá místa a mezery;

- využívat mezer a slabin opevněného prostoru k útoku z chodu, pronikat do hloubky nepřátelské sestavy, drobit ji, jednotlivé její části od sebe oddělovat a rychle je ničit z boků a týlu;

- útočit na opevněný prostor v součinnosti s vojsky, která jej obcházejí;

- zabezpečit pozemní vojska v průběhu celé operace odpovídajícím úsilím letectva všeho druhu, zejména při použití vzdušných výsadků.

Poněvadž všechny tyto požadavky může zabezpečit nejméně front, bude útok na opevněný prostor zpravidla také organizovat.

Střetný boj pluku

Podplukovník Josef Volf

Polní řád stanoví: „Střetný boj je druh boje, při němž se obě strany snaží dosáhnout svého cíle útočnou činností“ (§ 179). Dále pak, že jednou z podmínek zabezpečujících zničení nepřítele ve střetném boji „je předejít nepřítele v provedení jaderných úderů . . .“. Na první pohled je toto ustanovení jasné. V praxi (při cvičeních) však dochází k zásadním nedostatkům. O které nedostatky jde: přesuny mají nízká tempa, rozvinování je pomalé, bojová sestava nezabezpečuje úder do boku a týlu, tanky motostřeleckého pluku jsou rozdělovány šablonovitě, bojová činnost probíhá v úzkém pásmu, málo se používá poutání protivníka, průzkumy jsou vysílány pozdě, atd. Jedna z příčin těchto nedostatků je povrchní studium Polního řádu a proto v malé znalosti zásad střetného boje.

Definici střetného boje chápeme jako střetnutí prostředků jaderného napadení a střetnutí všech palebných prostředků a sil pluku. I když velitel pluku o použití jaderných zbraní nerozhoduje, jsou tyto zbraně ve střetném boji pluku rozhodující.

K hlubšímu pochopení podstaty střetného boje pluku představme si jeho odlišnost od jiných druhů bojové činnosti. V **útoce** jednotky pluku útočí na bránícího se nepřítele v předbojových nebo bojových sestavách. Bojový úkol pluku je aktivní a jeho cílem je zničit méně aktivního protivníka. V **obraně** jsou jednotky pluku v sestavách na širším úseku, snaží se udržet zaujatá postavení a opěrné body, způsobují nepříтели ztráty bojem z místa a brání nepříteli v průlomu obrany. Již z těchto úvah můžeme rozšířit definici Polního řádu o střetném boji: „Střetný boj je samostatným a nejsložitějším druhem bojové činnosti, při které každá bojující strana útočí na útočícího nepřítele při současném střetnutí prostředků jaderného napadení a ostatních klasických palebných prostředků.“

To, že střetný boj je samostatným a nejsložitějším druhem bojové činnosti vynikne zřetelněji, jestliže rozebereme hlouběji jeho charakteristické znaky.

a) rychlé přiblížení obou stran, nedostatečně jasná situace a její náhlé změny.

Ve střetném boji jednotky pluku a i jednotky nepřítele plní vysoce aktivní bojové úkoly. Obě strany se k sobě rychle přibližují, uskutečňují manévry silami i prostředky a útočí na sebe. Neútočí však celou bojovou sestavou, ale zpravidla její menší částí se navzájem poutají. Hlavními silami obě strany vyvíjejí maximální úsilí k předstížení protivníka v rozvinutí, v ovládnutí výhodných terénních objektů a v zahájení zteče do odkrytého boku nebo týlu. Kromě toho velitelé, kteří disponují jadernými zbraněmi vyvíjejí obrovské úsilí k předstížení protivníka v zahájení jaderných úderů na důležité cíle. Poměr sil je ve střetném boji často různý, pro obě strany i nejasný, zvláště po napadení jadernými zbraněmi se mění. Je-li poměr sil stejný, nebo v nepro-

spěch pluku, musí velitel a jeho štáb vytvořit podmínky, které zabezpečují zničení nepřítele:

- již před zahájením pochodu vyslat průzkumné skupiny a bojové průzkumné hlídky;

- učlenit pochodovou sestavu tak, aby vytvářela možnost rychlého přechodu do předbojové a bojové sestavy a uskupení většiny sil na předpokládaném směru hlavního úderu;

- začlenit dělostřelectvo do čela pochodové sestavy (je-li pluk jako před-sunutý odřad, pak za předvoj pluku, pochoduje-li na čele hlavních sil divize, pak za čelní pochodovou záštitu) a předejít protivníka v zahájení dělostřelecké palby;

- včas získat věrohodné zprávy o prostředcích jaderného napadení nepřítele a pokud není možné tyto zbraně ničit vlastními prostředky, předat o nich zprávy ihned na VS divize;

- pochod uskutečňovat v rychlém tempu, překvapit nepřítele úderem do boku a týlu, rozbít jeho sestavu — to znamená odříznout jeho jednotlivé sledy bojové sestavy od sebe (zajišťovací jednotky od prvních sledů, první sledy od druhých sledů) a ničit je po částech;

- nepřetržitě zabezpečovat vlastní boky a týl pluku.

I ve střetném boji jsou rozhodující jaderné zbraně. Ty způsobují změny na bojišti. Velitel pluku však má dosti jiných prostředků k tomu, aby změny v neprospěch protivníka vytvořil. Motostřelecké prapory, zvláště pak tankový prapor, je značnou údernou silou, kterou je třeba soustředit na jednom směru k vytvoření převahy. Rovněž při přibližování se k nepříтели v předbojových sestavách je třeba dosahovat rychlosti pochodu. Dosud však se v této fázi boje tempo pohybu snižuje a jsou i případy, kdy se jednotky zastavují. I druhé sledy a zálohy pluku při zasazování dosahují malých rychlostí, často průměrně 10 km/h, což ke změnám na bojišti ve prospěch pluku nepřispívá.

Rychlým rozvojem technických a ostatních prostředků průzkumu se nedostatečná znalost situace ve střetném boji může snížit. Na stupni pluk však velitel musí nadále spoléhat na vlastní síly a prostředky průzkumu — na činnost průzkumných skupin a ostatních prvků bojové sestavy. Zvýšenou pozornost je třeba věnovat využívání zpráv z vrtulníků divize (odposlech).

b) urputná snaha získat čas a zmocnit se trvale iniciativy; rozvinutí bojové činnosti na široké frontě, volnost manévru, značné mezery v sestavách vojsk a odkryté boky.

Pluk se nesetká s málo aktivním nepřítelem. Pro velitele divize z toho vyplývá; předejít nepřítele v jaderných úderech a aktivitu jeho jednotlivých prvků bojové sestavy (i pochodové) omezit. Velitel pluku se zmocní trvale iniciativy tehdy, projeví-li své velitelské vlastnosti v řízení pohybu a boje zajišťovacích prvků pluku (čelní pochodové záštity, předvoje pluku) tak, aby tyto pronikly co nejdříve k prostředkům jaderného napadení nepřítele, zničily je a zasadily-li při zahájení střetného boje na poutací směr jen část sil a hlavní síly pluku použije k úderu na hlavní síly protivníka. Je otázka, zda v každé situaci za oboustranného použití jaderných zbraní budou hlavní síly pluku (a i divize) soustřeďovány k úderu zpravidla na jednom směru. Opodstatněnost otázky je dána skutečným počtem prostředků jaderného napadení např. u mechanizované divize armády NSR. V tomto případě vidíme velký význam

charakteristického znaku, který říká „že rozvinutí bojové činnosti ke střetnému boji je třeba uskutečňovat na široké frontě, a dodávám „i do hloubky“. Velitel pluku musí tedy tyto zásady realizovat a při volbě bojové sestavy pluku vzít v úvahu tyto zásady:

— do prvního sledu pluku můžeme vyčlenit všechny prapory a do vševoj-skové zálohy jednu nebo dvě roty (každá rota od jiného praporu) tehdy, kdy chceme vést úder co možná největším počtem sil a prostředků a kdy učlenění pochodové sestavy a podmínky terénu umožňují rychlé rozvinutí všech praporů najednou. Tato bojová sestava je možná i tehdy, kdy předvoj pluku v síle praporu poutá nepřítele čelně (na poutacím směru) a zabezpečuje tak manévr hlavních sil pluku k úderu do boku a týlu nepřítele;

— do prvního sledu pluku vyčleníme dva prapory (u tp) a do druhého sledu jeden prapor tehdy, chceme-li provést rychlý a rozhodný úder na nepřítele s využitím jaderných úderů. Toto řešení vyplývá z potřeby času k rozvinutí dvou praporů z plukovního proudu (při pochodu po jedné ose) a připravenosti ke zteči do 30 minut. V této době bude i dělostřelectvo pluku připraveno k palbě. Při rozvinutí tří praporů pluk potřebuje 45–55 minut. Ušetříme tedy 15–25 minut, které umožní předejít protivníka v zahájení úderu (je vytvořena i hloubka bojové sestavy);

— šířka pásma pro střetný boj pluku bude záviset na učlenění bojové sestavy a na zvolené formě manévru. Jsou-li v prvním sledu tp dva prapory, může šířka dosahovat až 5 km; jsou-li v prvním sledu tři prapory (z toho jeden na poutacím směru na šířce 3–5 km) pak může šířka dosahovat 8–10 km. V druhém případě bude hustota protitankových zbraní na 1 km:

— na poutacím směru 10–6,

— na směru hlavního úderu pluku 20, bude-li útočit každý prapor na šířce do 1,5 km.

Motostřelecký pluk při zasazení čtyř praporů do prvního sledu může vést střetný boj na šířce až 12,5 km (prapor na poutacím směru do 5 km, tři prapory na šířce à 1,5 km, tři mezery à 1 km).

K některým zásadám velení ve střetném boji

Úsilí velitele pluku musí být zaměřeno ke zkrácení všech časových norem, předně v získání a zpracování všech průzkumových zpráv, přijetí a doručení rozhodnutí podřízeným. Zde musí počítat s každou minutou. I když velitel pluku neobdrží včas upřesněný úkol od velitele divize, rychle a samostatně se rozhodne a hlášení o tom veliteli divize podá, jakmile je to možné.

Hlavním místem velení u pluku je to místo, kde je velitel pluku. Za pochodu je to VS pluku, před zahájením střetnutí velitel pluku vyjíždí za prapory a velí z tanku nebo z obrněného transportéru. V druhém případě je možné, aby v blízkosti velitele pluku byli někteří hlavní funkcionáři štábu pluku a velitel přiděleného dělostřelectva.

Nemalou pozornost věnuje časovému propočtu. V něm určuje: pravděpodobný prostor a dobu střetnutí zajišťovacích prvků a hlavních sil. Vychází z informací velitele divize o použití jaderných zbraní a dělostřelectva.

Při hodnocení situace zaměří úsilí na získání zpráv o nepříteli, sousedech, terénu a radiační situaci. Tyto informace postupně hodnotí a přijaté závěry využívá při rozhodování ke střetnému boji.

PVO teritoriálneho velenia okruhu

Podplukovník Valent Krehlík, podplukovník Martin Mikovič

Reorganizačné opatrenia a vytvorenie organizačnej štruktúry teritoriálnych okruhov vyžadujú rozbor úloh PVO teritoriálneho velenia a na základe doposiaľ získaných poznatkov z rôznych teritoriálnych zamestnaní aj poukázanie na súčasné problémy PVO a ich postupné riešenie.

Ak budeme vychádzať z poslanca teritoriálneho okruhu, vyvstanú pre PVO tieto úlohy:

- zabráňovať vzdušnému nepriateľovi narušovať mobilizáciu vojsk a ničiť tylové zariadenia,

- znemožniť vysadenie vzdušných výsadekov na teritóriu okruhu,

- zabezpečiť pred údermi zo vzduchu systém velenia, uskupenie a presuny vojsk, bojovej techniky a materiálu, zvlášť na takých citlivých miestach, ako sú precho-

dy, cez vodné prekážky, horské sútesky, dočasné prekládkové priestory a dôležité komunikačné uzly,

- včas upovedomiť štáby, vojská a tylové zariadenia o nebezpečí vzdušných úderov, predovšetkým hromadných,

- zabezpečovať doplňovanie oslabených vojsk po jadrových úderoch a vytváranie nových útvarov vojsk PVO.

Tieto úlohy budú na území vojenského okruhu plniť prostriedky PVOŠ, ktoré sú k obrane územia už v mieri predurčené, v tesnej súčinnosti s prostriedkami PVO vojsk dislokovaných a mobilizovaných v rámci vojenského okruhu.

Pri rozbere plnenia týchto úloh je nutné na základe súčasných možností a potrieb obidvoch zložiek PVO ujasniť povinnosti orgánov PVO okruhu aj potrebné prostriedky.

Úlohy štábov a vojsk PVO teritoriálneho okruhu v mieri

Trvalá bojová pohotovosť prostriedkov PVO vojsk vyžaduje už v mieri rad opatrení, ktoré prechodom na vojnový stav musia byť v minimálne krátkej dobe uvedené v život. Vyžaduje to skutočnosť, že budúca možná vojna bude zahájená činnosťou vzdušného nepriateľa. Počiatočná činnosť vzdušných operácií môže značne prispieť k úspechu či neúspechu bojujúcich strán. To vyžaduje plne doceniť úlohu PVO a uskutočniť také opatrenia, ktoré zaručujú bezpečnosť a predpoklad účinného boja s prostriedkami vzdušného nepriateľa. Poznatky z teritoriálnych zamestnaní pôsobia takým dojmom, že sa nepomerne viac zameriavame na likvidáciu následkov po vzdušných úderoch, ako na opatrenia k zabráňovaniu beztrestnej činnosti vzdušného nepriateľa. Nasvedčuje

tomu aj súčasná organizácia štábov a jednotiek PVO teritoriálneho okruhu.

Tieto a rad ďalších problémov záporne pôsobia na súčasný stav v plnení predovšetkým týchto úloh:

- organizácie výcviku záloh odborov PVO,

- systému upovedomovania o vzdušnom nebezpečí štábov, vojsk a objektov na teritóriu okruhu,

- súčinnosti teritoriálneho velenia okruhu so silami a prostriedkami PVOŠ,

- organizácie PVO vojsk, objektov, tylových zariadení a dôležitých priestorov z hľadiska potrieb armády.

Predpoklady k plneniu úloh musia byť vytvorené už v dobe mieru a trvale uskutočňované za brannej pohotovosti.

Úlohy PVO pri zabezpečovaní teritória v období mobilizácie

Tak ako bude narastať bojová pohotovosť vojsk, musia s určitým predstihom narastať i opatrenia PVO, stanovené Smernicou k uvedeniu vojsk do bojovej pohotovosti a Smernicou pre súčinnosť síl a

prostriedkov PVO vojsk s prostriedkami PVOŠ.

V tomto období budú prostriedky PVOŠ brániť územie okruhu ako celok. Pri tom ťažisko ich úsilia bude sústredené k obra-

ne najdôležitejších politických, hospodárskych a vojenských centier. Vzdušná situácia na území okruhu bude riešená s hlavným zreteľom na najdôležitejšie objekty charakteru štátnej dôležitosti. Nemôžem preto počítať s tým, že úsilie prostriedkov PVOŠ bude rozptyľované k obrane radu, aj keď z vojenského hľadiska dôležitých objektov, napr. k bezprostrednej obrane mobilizovaných zväzkov, špeciálnych útvarov, tylových zariadení, dôležitých komunikačných uzlov, vodných diel apod. K tomu PVOŠ nemá dostatok síl ani prostriedkov. Z toho vyplýva, že úlohy bezprostrednej obrany vojenských objektov prevážne operačne taktického charakteru by mali plniť prostriedky PVO vojsk. Tie sú v porovnaní s prostriedkami PVOŠ v značnej nevýhode v tom, že nemajú rozvinutý systém prieskumu vzdušného nepriateľa už v mieri a do zmobilizovania a počiatočného zladenia ani bojaschopné jednotky a útvary. Ak majú byť tieto jednotky a útvary schopné plniť PVO v okamihu zahájenia mobilizácie, musia byť niektoré opatrenia pripravené v mieri, aby za zostrenej situácie vojsko PVO dosiahlo plnej bojovej pohotovosti s určitým predstihom pred ostatnými jednotkami. Bolo by správne, aby v dobe, keď je treba počítať s hromadnými údermi nepriateľských vzdušných síl, neboli použité všetky prostriedky, ktoré môžu byť k dispozícii k aktívnej činnosti. Mohlo by to záporne ovplyvniť priebeh mobilizácie a ďalší vývoj operácií i samotnej vojny.

Využitie prostriedkov PVO vojsk za mobilizácie je dôležité i preto, že PVOŠ má v boji s nízko lietajúcimi cieľmi určité nedostatky. Súčasne protiletadlové rakety nie sú účinné v malých výškach a stíhacie letectvo má ťažkosti s navádzaním na nízke ciele. Táto situácia bude nepriateľom využívaná v snahe uskutočniť vzdušné údery v prízemných a malých výškach. V súčasnej dobe účinným prostriedkom proti týmto cieľom sú jednotky 57mm PLK a 30mm PLdV, organizované u PVO vojsk. To plne potvrdzujú skúsenosti z bojovej činnosti letectva USA proti VDR, kde z celkového počtu 180 zostrelených lietadiel bolo 80 % zničených malokalibrovým PLD. Okrem toho treba počítať i s tým, že systém PVOŠ môže byť hromadnými údermi do značnej miery narušený, oslabený a nebude schopný plniť úlohy v naplánovanom rozsahu.

Dôležitou a náročnou úlohou orgánov PVO teritoriálneho okruhu bude teda zabezpečiť včasné zmobilizovanie útvarov

PVO, ich zladenie v bojaschopné celky a začlenenie do celkového systému PVO teritória.

Nie menej vážnym problémom je súčinnosť. Postupne ako budú jednotky PVO vojsk dosahovať bojovú pohotovosť, budú sa zúčastňovať i na odrážaní vzdušných úderov. To vyžaduje zabezpečiť vzájomnú informovanosť o vývoji vzdušnej situácie a rozmiestnení vojsk, koordinovať činnosť prostriedkov PVOŠ a PVO vojsk a zabezpečovať bezpečnostné opatrenie pre činnosť vlastného letectva. **Preto je nezbytnou nutnosťou udržiavať nepretržitú súčinnosť medzi teritoriálnym okruhom a sborom PVOŠ od vyhlásenia bojovej pohotovosti 2. stupňa.** Súčinnosť musí byť udržiavaná nepretržite i v ďalšom období plnenia teritoriálnych úloh. Pôjde o zabezpečenie presunov vojsk k frontu, mobilizovanie a prípravu ďalších záložných útvarov.

Už v priebehu mobilizácie zväzkov, útvarov a tylových zariadení budú na území okruhu časté presuny vojsk, predovšetkým druhosledových armád a ďalších operačných sledov. Ich presun budú riadiť operačné skupiny spojeneckých armád, ktorým bude treba i z hľadiska PVO doručiť pri vstupe na naše územie údaje o systéme PVO na teritóriu okruhu, rozmiestnení prostriedkov PVO, spôsobu ochrany presunu, nutné údaje o súčinnosti s prostriedkami PVOŠ a stíhacím letectvom a údaje pre odpočúvanie výstrahy. To vyžaduje, aby do súčinnostnej skupiny okruhu, vysielanej k operačným skupinám spojeneckých armád bol začlenený i orgán PVO.

Ďalší dôležitý problém pre PVO vystáva pri zabezpečovaní dočasného prekládkového priestoru, ktorý je zriaďovaný v prípade narušenia komunikačných a železničných uzlov. Tento priestor, ako aj presuny vojsk cez horské chrbáty, údolia a vodné prekážky budú taktiež klásť zväčšené požiadavky na PVO.

Veľmi úspešnú úlohu môže zohrať PVO v boji so vzdušnými výsádkami v dobe ich prepravy a vysadzovania. Pritom netreba snáď ani zdorazňovať **nutnosť PVO VS teritoriálneho velenia** a stredísk KVS, ako dôležitých objektov, zabezpečujúcich úspešný priebeh mobilizácie.

Rozbor požiadaviek na PVO nasvedčuje tomu, že je reálne a potrebné prijať určité opatrenia, ktoré by umožnili prostriedkom PVO vojsk zabezpečiť plnenie vyššie citovaných úloh na teritóriu okruhu. Spoliehať sa v tomto smere iba na PVOŠ nemá

opodstatnenie. Systém PVOŠ za neustáleho zdokonaľovania prostriedkov vzdušného napadnutia nemôže zabrániť prenikaniu jednotlivých cieľov i menších skupín k tak významným objektom ako sú VS teritoriálneho velenia, mobilizujúce alebo presunujúce sa zväzky, strediská KVS, dočasné prekládkové priestory, vodné nádrže (priehrady) a mosty cez vodné toky, dôležité vojenské sklady, tylové zariadenia apod.

Vševojskové zväzky pre svoju bezprostrednú PVO najnutnejšie prostriedky majú. K zabezpečeniu teritoriálnej situácie vyžaduje organizačne vytvoriť aspoň minimálne množstvo protiletadlových útvarov k obrane dôležitých objektov. Spoliehať iba na pasívne opatrenia je neopodstatnené a mohlo by vážne skomplikovať plnenie teritoriálnych úloh za vojny.

Nie menej dôležité úlohy stoja pred štábom PVO teritoriálneho okruhu. Jeho príslušníci, okrem uskutočňovania vlastných opatrení, súvisiacich s bezprostred-

ným organizovaním PVO na teritóriu okruhu, musia udržiavať nepretržitú súčinnosť s orgánmi PVOŠ. Pôjde predovšetkým o požiadavky a ovplyvňovanie činnosti prostriedkov PVOŠ v prospech dôležitých vojenských objektov na území okruhu. V dôsledku toho je potom možné navrhovať i voľbu osí k presunu vojsk, priestory zastávok a denných odpočinkov, spôsob upovedomovania o vzdušnom nebezpečí apod. Tieto opatrenia budú uskutočňovať s prihliadnutím na využitie bránených miest prostriedkami PVOŠ ako aj využitím systému rádiolokačného prieskumu organizovaného na teritóriu okruhu.

Tieto i rad ďalších úloh môžu byť úspešne plnené za predpokladu, že pre orgány PVO teritoriálneho okruhu budú vytvorené optimálne, personálne i materiálne podmienky. Z tohoto hľadiska by bolo treba riešiť situáciu a uplatniť účinnú realizáciu v systéme nového modelu riadenia a velenia vojsk.

Upovedomovanie vojsk, štábov, tylových útvarov a zariadení

Od vyhlásenia bojovej pohotovosti druhého stupňa malo by byť zabezpečené nepretržité upovedomovanie vojsk, štábov a aspoň najdôležitejších tylových zariadení o vzdušnej situácii. To umožní realizovať opatrenia PVO a predchádzať zbytočným stratám na osobách, technike a materiálu.

Túto úlohu zabezpečujú na území okruhu rádiotechnické prostriedky PVOŠ, ktoré sú už v mieri rozvinuté v činnosti. Zistené a vyhodnotené zprávy o vzdušnej situácii sú vysielané výstrahou sboru (armády) PVOŠ všetkým záujemcom. Zprávy sú vysielané rádiom formou grafie vysokým tempom. Môžu ich prijímať len dobre pripravené a k tomuto účelu zvlášť vycvičené jednotky; u vojsk PVO sú to rádiotechnické útvary armád, hlásky okruhov a čaty PVO vševojskových divízií. Ich úlohou je prejať zprávy vyhodnotiť a upovedomovať jednotlivé stupne o vzdušnom nebezpečí.

Teritoriálne velenie okruhu má pre tento účel organickú hlásku s možnosťou upovedomovania vlastného štábu. Doposiaľ nie je v celom rozsahu doriešený systém upovedomovania k potrebám teritoriálneho okruhu, čo je zapríčinené súčasnou mierovou i vojnovou organizáciou. Vážnym problémom je zisťovanie zprav o nízko lietajúcich cieľoch. Systém posádkových pozorovacích hlások túto úlohu môže plniť

len pre potreby posádky, a to iba do odchodu vojsk z posádok. To je pomerne krátká doba v porovnaní s požiadavkou trvalého získavania zprav pre potreby teritoriálneho okruhu. Situáciu na teritóriu okruhu v tomto smere komplikuje i nepríjemné výstrahy už v mieri a zvlášť sa to prejaví v počiatočnom období vojny, hlavne počas prvých hromadných úderov, keď bude nutné zmobilizované hlásky po určitú dobu zladovať, aby boli schopné pracovať.

I za súčasného stavu obmedzených možností je treba, aby orgány PVO dokázali vytvárať pre plnenie tejto úlohy optimálne podmienky.

V súvislosti s tým poukazujem na súčasný stav posádkových pozorovacích hlások ako jedného z prostriedkov pre zisťovanie nízkoletajúcich cieľov. Podľa doterajšieho systému nie je ich úloha doriešená. Zprávy, ktoré v prípade aktivovania pozorovateľ zistí, môžu byť využité len pre vojská v posádkach. Ich odovzdávanie na štáb okruhu a odtiaľ vyhodnocovaciemu stredisku sboru PVOŠ z nedostatku spojenia nie je zabezpečené, po jestvujúcich spojovacích linkách je prakticky neuskutočniteľné. Navyše posádkové pozorovacie hlásky sú stavané z jednotiek, ktoré po zmobilizovaní odchádzajú do poľa a v posádkach nie je žiadna náhrada. Je nutné

predpokladať aj určitú reorganizáciu posádkových správ a tým i zmenu stanovišť hlások. Táto situácia ešte viac zníži možnosť odovzdávať správy štábu okruhu, vyhodnocovaciemu stredisku sboru PVOŠ,

mobilizujúcim vojskám a tylovým zariadeniam. Problém by bolo možné čiastočne vyriešiť spojením tejto úlohy so systémom radiačnej hlásnej siete za podmienok určitých organizačných opatrení.

Úlohy PVO po splnení mobilizačných úloh

V období, kedy velenie teritória splnilo všetky plánované mobilizačné úlohy, môže mu byť nadriadeným štábom uložené vytvoriť z jestvujúcich síl ďalšie vševojskové zväzky, špeciálne útvary pre druhy vojsk, alebo prevziať do dočasnej podriadenosti početne i materiálne oslabený zväzok, doplniť ho osobami a materiálom, bojove stmeliť a pripraviť k odovzdaniu späť do podriadenosti frontu. To bude organizované na základe plánov a rozkazu veliteľa okruhu. Na spracovaní týchto dokumentov sa musia podieľať i orgány PVO, predovšetkým pokiaľ ide o organizáciu jednotiek PVO nového zväzku, ich výzbrojenie a doplnenie potrebnými odbornosťami z radov vojakov i veliteľských kádrov. Okrem toho sa budú podieľať na rozpracovaní „Plánu výcviku a stmelenia zväzku — útvaru“.

Zladovanie obslúh špecialistov PVO je vzhľadom k zložitej technike značne náročné. Navyiac u techniky PVO dochádza k značným zmenám (nové typy rádiolokačnej techniky, počítačích prístrojov a PL riadených striel) s prechodom k automatizácii systému velenia. Ťažkosti budú v zabezpečovaní odborne pripravených veliteľských kádrov. Značný počet z nich nebude mať v dôsledku technického rozvoja bojovej techniky potrebné teoretické znalosti, ani praktické skúsenosti. O to väčšie požiadavky budú kladené na príslušníkov PVO štábu okruhu, ktorí budú musieť riadiť splnenie týchto úloh priamo v jednotkách. Okrem toho budú zabezpečovať výcvik a prípravu jednotiek odbornosti PVO v doplnovacích a výcvikových strediskách KVS.

Záver

Rozbor činnosti PVO teritoriálneho velenia naznačuje organizačnú potrebu a štruktúru prostriedkov PVO. Súčasný stav nedáva predpoklad zabezpečiť plnenie hlavných úloh a vyžaduje určité organizačné opatrenia u štábov PVO okruhu s prihliadnutím na činnosť v mieri i za vojny a v rámci možnosti prispôbiť potrebám i organizáciu aktívnych prostriedkov PVO v tomto rozsahu:

1. Okrem návrhu na zloženie štábu PVO okruhu, ktorý článok nerieši, je nutné už v mieri vytvoriť u okruhu základ hlásky PVO s minimálnymi počtami, pre trvalý príjem výstrahy sboru PVOŠ a pre zárodok súčinnostnej skupiny vojska PVO.

2. K zabezpečeniu VS teritoriálneho okruhu nutno zmobilizovať protiletadlový útvar malého kalibru s dvoma riadiacimi rádiolokátormi proti nízkym cieľom. Potreba tohto útvaru je nevyhnutelná, pretože jestvujúci systém PVOŠ nezabezpečuje úspešný boj s nepriateľskými prostriedkami vzdušného napadnutia pôsobiacimi v malých výškach.

3. U každej KVS zmobilizovať aspoň jednu PL batériu 30mm PLdvK s určením pre obranu prechodného doplnovacieho strediska a VS KVS. Túto batériu doplniť osobami a materiálom pre odpočúvanie výstrahy sboru PVOŠ pre vlastnú potrebu a upovedomovanie štábu KVS.

5. Doriešiť systém posádkových pozorovacích hlások, vybaviť ich osobami a materiálom z TMP posádok, alebo stanovišťa radiačnej hlásnej siete doplniť o pozorovateľov vzdušného nepriateľa, ktorí by zabezpečili informovanosť o nízkych cieľoch.

Týlové zabezpečení při změně podřízenosti svazků

Plukovník Jiří Hořícký

Vycházím ze stejných předpokladů a v hlavních rysech navazuji na vševojskovou metodu, uvedenou ve VM č. 1/66.

Změny v podřízenosti svazků jsou v operaci běžné. Podle zkušeností z VŠC přibírala a předávala vševojsková armáda každý den operace takřka dvě vševojskové divize. Ke změnám v podřízenosti dochází jak v rámci vlastních, tak i spojeneckých vojsk. Smyslem těchto změn je zpravidla reagovat na vzniklou operační situaci s cílem uskutečnit zámysl velitele. Jsou proto většinou nepředvídané a vyžadují především rychlost. Celý způsob uskutečnění tohoto procesu musí být v souladu s požadavkem na rychlé operační použití předávaného svazku. Každá změna v podřízenosti je vážným úkolem velení frontu, armády a divize. Při změně musí být kromě předání nového úkolu a zabezpečení velení stanovena též odpovědnost za týlové zabezpečení předávaného svazku. Způsob splnění tohoto úkolu musí vycházet z konkrétní operační a týlové situace, jejíž vliv však nevylučuje možnost studie z hlediska vypracování a stanovení obecných zásad.

Metoda přebírání a předávání svazků do týlového zabezpečení

Podstatnou část celého procesu předávání a přebírání svazku tvoří opatření týlového zabezpečení, která zahrnují předání a převzetí všech úkolů a povinností nadřízeného velitele, jeho zástupce pro týl a náčelníků druhů vojsk a služeb za materiální, technické a zdravotnické zabezpečení odevzdávaného svazku.

Dynamičnost soudobé operace vytváří složité situace při realizaci požadavků na týlové zabezpečení. Změny v podřízenosti tuto složitost ještě více zvyšují a je nebezpečí, že chybná metoda předání do týlového zabezpečení může zbrzdit rychlé operační použití přebíraného svazku. Proto je nutné preferovat při řešení této otáz-

ky snahu o maximální omezení administrativních forem řešení tohoto úkolu a uvažovat při rozhodnutí o způsobu předání svazku do týlového zabezpečení, zda doba trvání změny v podřízenosti vůbec vyžaduje předat a převzít svazek do týlového zabezpečení.

Operativní (dočasné) podřízení

Jde-li o krátkodobou změnu v podřízenosti, např. při dokončování obklíčení, bude účelné svazek vůbec nepředávat a nepřebírat do týlového zabezpečení. V takovém případě postačí jen operativní (dočasné) podřízení, při němž předaný svazek zůstává v týlovém zabezpečení u dosavadního nadřízeného velitele. Při tomto způsobu podřízení je však nutné spolehlivě zabezpečit koordinaci týlových opatření, která musí být v souladu se zámyslem a rozhodnutím nového nadřízeného velitele. Takový způsob řešení zmíněný článek ve VM neuvádí, protože jeho cílem nebylo řešit týlové zabezpečení. Mám za to, že tento způsob řešení není v rozporu se základními principy jejich vševojskového řešení.

V jiných případech, kdy předpokládáme změnu v podřízenosti na delší dobu, na delší trvání operace, musí dojít k předání a převzetí do týlového zabezpečení. Avšak i v těchto případech musíme pamatovat na rychlé operační použití přebíraného svazku a proto autoři zmíněného článku správně rozdělují proces předání a převzetí na dvě fáze, na operační a na komisionální (protokolární) převzetí.

Operační převzetí

Operační převzetí a předání týká se jen úkolů, nutných k dalšímu řízení týlového zabezpečení svazku v operaci (např. zásobování denně spotřebovaným materiálem, komunikační, zdravotnické a technické zabezpečení). K předání a převzetí můžeme použít jen běžně zpracovávanou dokumen-

taci, zejména týlová souhrnná a odborná hlášení. V takovém převzetí stačí v celkovém zápisu o operačním předání a převzetí uvést, že předání a převzetí do týlového zabezpečení bylo se stavem podle týlového souhrnného hlášení a odborných hlášení náčelníků služeb, zpracovaných např. 18.00 20. 11. 1966 a v zápisu poznamenat, že komisionální (protokolární) převzetí bude uskutečněno zvlášť.

K operačnímu převzetí a předání týlového zabezpečení svazku může dojít i pomocí technických pojtek, což však vyžaduje dodatečně upřesnit úkoly a stav směrovými nebo styčnými důstojníky, a to přímo na TVS předávaného svazku. Operační převzetí a předání svazku do týlového zabezpečení nevyžaduje tedy komplexní komisi týlu ze štábů předávajících a přebírajících velitelství. Kolektiv autorů operační správy řeší celý proces převzetí a předání v okamžité časové návaznosti operačního a komisionálního (protokolárního) převzetí. Jedna fáze procesu bezprostředně navazuje na druhou a takový způsob pak vyžaduje komplexní a dost početnou skupinu důstojníků, vyslanou předávajícím a přebírajícím velitelstvím. V daném případě je však reálné počítat s tím, že množství změn v podřízenosti a všechny úkoly štábů a konečně i jejich pracovní kapacita si v praxi vynutí komisionální (protokolární) převzetí až v době, kdy k tomu budou příznivější podmínky (např. při ukončení operace). Takové řešení nijak neomezuje operační použití převzatého svazku, nezatěžuje tolik štáby při řízení operace a je méně náročné na počty přebírajících a předávajících orgánů v době nejvyššího zatížení štábů.

Komisionální (protokolární) předání

Při tomto způsobu předáváme evidenci zejména materiál trvalé hodnoty, techniku a kádrové údaje. Pro tento způsob předání a převzetí plně platí materiální a administrativní předpisy, jakož i údaje z operačního předání a převzetí. Při dostatku času (např. při převzetí svazku v přípravě operace nebo při převzetí zmobilizovaného svazku od teritoriálních orgánů) se celý proces předání a převzetí uskutečňuje najednou a komisionálně (protokolárně). Při komisionálním předání (převzetí) sepisujeme protokol o předání (převzetí) do týlového zabezpečení, který je přílohou k celkovému protokolárnímu zápisu.

Předávání a přebírání svazů a svazků v rámci spojeneckých vojsk

Zde je nutné přihlídnout k neúplné unifikaci techniky a materiálu téměř ve všech druzích (třídách), zvláště u automobilního a spojovacího materiálu. Neunifikovaný materiál patří většinou do materiálních prostředků nepravidelné denní spotřeby, proto náš front nebo svaz je schopen téměř úplně krýt spotřebu podřízeného spojeneckého svazu (svazku) materiálem denní spotřeby, a to je konečně rozhodující pro zabezpečení bojové činnosti. Analogicky tomu je při podřízení našeho svazu nebo svazku spojeneckému frontu nebo svazu.

Ve vzájemném používání materiálních prostředků jsou ještě některé dílčí problémy. Např. oleje a pomocné provozní hmoty mají rozdílné provozní vlastnosti, různé možnosti upotřebení a jejich vzájemné použití je ztíženo jejich rozličným označováním.¹⁾ I když tolerance v jejich vzájemném použití v boji by byla větší a volnější než ukazují zkušenosti ze spojeneckých cvičení, je nutné věnovat této otázce pozornost, neboť prohloubení unifikace a jednotnost označování materiálu by prospěly celému procesu zásobování spojeneckých vojsk. U materiálu PHM je rozdíl v přečerpávací technice (různé průměry a závitů na železničních vagónech, na automobilních cisternách a u čerpadel), což komplikuje vzájemnou návaznost a použitelnost. Do problému vzájemného použití materiálu PHM patří i rozdílnost motorové techniky. Naše armáda je převážně vybavena vznětovými motory, Sovětská armáda má hlavně zážehové motory. Rozdílný poměr benzínu a nafty v pohyblivých, armádních a frontových zásobách způsobuje při zásobování spojeneckého svazu nebo svazku větší spotřebu benzínu, která není plně kryta stanovenou výší zásob.²⁾

U proviantního materiálu jsou značné rozdíly ve složení norem stravních dávek a přídatků potravin, velké rozdíly jsou i v kuřivu. Tyto zvláštnosti nejsou zanedbatelné, neboť jde o zvyklosti vojáků ve stravování a kouření, jejichž respektování

¹⁾ Pomůcka PHM-51-2 „Přehled základních PHM používaných v Sovětské armádě a obdobných čsl. výrobků“ usnadňuje vzájemné používání materiálu PHM. Její použití je však podmíněno doplňkovými zkouškami.

²⁾ Sovětská msd má zpravidla náplň benzínu 350 m³ a nafty 150 m³, naše msd má náplň benzínu 69 m³ a nafty 476 m³.

má svůj význam. Finanční zabezpečení při změnách v podřízenosti je z hlediska administrativního předpisu Fin-1-2 řešeno dostatečně. Otázkou však zůstává použití peněz vojákem. Tento problém lze řešit ve spojení s použitím zařízení vojenského obchodu (polních prodejen), kde by bylo možno použít peněz, kterými by byli vybaveni vojáci předaného svazu nebo svazku.

Složitá otázka je též zdravotnické zabezpečení. Rychlá pomoc raněným a nemocným si vyžaduje vzájemně využívat zejména nižších zdravotnických etap. Jiné možnosti však jsou u vyšších zdravotnických etap (u nemocničních základen), kde je již možné respektovat např. jazykové rozdíly, které ztěžují třídění raněných a nemocných, dále rozdílné prostředí a i jiné zvyklosti ve stravování. Vzájemné využívání vyšších zdravotnických etap, zejména nemocničních základen, musí být zabezpečeno zvláštními organizačními opatřeními.

Zvláštnosti týlu spojeneckých armád vyžadují některá specifická opatření v organizaci týlového zabezpečení a v celé metodě změn v podřízenosti svazů a svazků. Krátkodobou změnu v podřízenosti svazu nebo svazku můžeme řešit **operativním podřízením**. Při změnách v podřízenosti v rámci spojeneckých vojsk je však v těchto případech nutné vyslat k přebírajícímu spojeneckému veliteli a k jeho zástupci pro týl vlastní styčné orgány týlu, které musí sledovat stav týlového zabezpečení odevzdaného svazu nebo svazku a koordinovat všechna opatření, zejména v silničním zabezpečení. Podle konkrétní situace může nadřízený velitel organizovat silniční zabezpečení s respektováním operačních hranic; v takovém případě je organizuje až k operační hranici náš a od ní dále spojenecký týl. V situaci bez respektování operačních hranic se pak uskutěčňuje jen prostředky toho týlu, který organizuje celé týlové zabezpečení odevzdaného svazu nebo svazku, tedy vlastním nadřízeným týlem.

V jiných případech můžeme **předat (přebírat) svaz a svazky do týlového zabezpečení** s omezeným rozsahem úkolů týlového zabezpečení. Toto „neúplné“ předání do týlového zabezpečení je specifickou záležitostí změn v podřízenosti v rámci spojeneckých vojsk a její příčinou jsou již uvedené zvláštnosti spojeneckých armád v týlovém zabezpečení. Téměř typická je varianta, kdy svaz nebo svazek zásobuje materiálem pravidelně denní spotře-

by nový spojenecký velitel a materiálem nepravidelně denní spotřeby (neunifikovaným) dosavadní velitel. Organizace týlového zabezpečení může být při této variantě různá. Předávající velitel může zabezpečovat neunifikovaným materiálem z vlastních polních skladů (oddělení), rozvinutých k zabezpečení podřízených vojsk. V jiném případě může vyčlenit zásoby tohoto materiálu ke spojenecké frontové základně nebo k jejímu oddělení. Často je vhodné zvýšit zásoby neunifikovaného materiálu přímo u týlu předaného svazu nebo svazku. Tento způsob byl použit např. při VŠC Sputnik, kde každá odevzdávaná spojenecká armáda byla vybavena jedním automobilním dopravním praporem naloženým neunifikovaným materiálem. Ostatním materiálem zásoboval tyto armády náš front.

Organizace silničního zabezpečení je přímo závislá na způsobu týlového zabezpečení odevzdané armády nebo divize. Podle situace a způsobů týlového zabezpečení může být za odevzdanou armádou zřízena buď základní nebo pomocná silnice, a to až k operační hranici se spojeneckým frontem nebo svazem. Vstup na obsluhované silnice v týlovém pásmu spojeneckého frontu nebo svazu se zabezpečuje buď přímou součinností se silničními orgány nebo součinností se spojeneckým štábem týlu.

Ve zdravotnickém zabezpečení je nutné usilovat o soulad s celkovou organizací týlu, zejména s komunikačním zabezpečením. Při operativním podřízením svazku organizuje zdravotnické zabezpečení dosavadní nadřízený náčelník zdravotnické služby a zdravotnické odsuny se uskutečňují do nemocniční základny, rozvinuté ve vlastním týlovém pásmu.

Při odevzdání svazu do týlového zabezpečení spojeneckému frontu může dosavadní nadřízený náčelník zdravotnické služby rozvinout za odevzdaným svazem nemocniční základnu a vyčlenit pro ni nutný počet samostatných zdravotnických oddílů, odsunových a dalších prostředků. Tím odevzdanou armádu dále zabezpečuje dosavadní náčelník zdravotnické služby, který k řízení a k součinnosti vyčleňuje ke spojeneckému týlu své orgány s hlavním úkolem koordinovat zdravotnické zabezpečení odevzdaného svazu podle konkrétní situace a rozhodnutí velitele, v jehož sestavě svaz působí. Při tomto způsobu organizace zdravotnického zabezpečení nelze vyloučit vzájemné využívání zdravotnických útvarů a zařízení naší armády a

spojeneckých vojsk, neboť je nutné počítat se zdravotnickým zabezpečením posilových spojeneckých svazků a útvarů a se zdravotnickým zabezpečením přesunů spojeneckých vojsk v pásmu našeho svazu apod. Z těchto důvodů je účelné počítat se vzájemnou pomocí při třídění raněných a při organizaci zdravotnických odsunů.

V jiných případech může zdravotnické zabezpečení organizovat po odevzdání svazu nebo svazku nový nadřízený náčelník zdravotnické služby, který podle potřeby posílí převzatý svaz nebo svazek zdravotnickými útvary a prostředky a organizuje zdravotnické odsuny do nemocniční základny. Při tomto způsobu dochází k úplnému vzájemnému používání spojeneckých zdravotnických útvarů a zařízení a k výhradnímu poskytování specializované lékařské pomoci ve spojenecké nemocniční základně. Z toho důvodu musí předávající náčelník zdravotnické služby vyčlenit stále styčné orgány ke správě nebo oddělení spojenecké zdravotnické služby a ke spojenecké nemocniční základně, popřípadě též ke spojeneckému frontovému odsunovému středisku.

Všechny uvedené způsoby mají své opodstatnění a vhodnost jejich použití závisí na konkrétní situaci. Jako jednoduchý způsob můžeme však označit **operativní podřízení**, neboť nezpomaluje týlová opatření a redukuje celý problém změny v podřízenosti jen na zabezpečení součinnosti v otázce rovnováhy operačních požadavků s možnostmi týlového zabezpečení. Velkou pozornost však musíme při tomto způsobu věnovat silničnímu zabezpečení, které v daném případě vyžaduje velmi úzkou součinnost již na úrovni silničních jednotek, dispečerských a pořádkových stanovišť. V některých případech bude kromě toho nutné zdvojit spojenecké silniční orgány našimi orgány.

Z hlediska jednoduchosti je další v pořadí způsob, při němž si předávající ponechává zásobování neunifikovaným materiálem ve své péči a organizuje je buď zvýšením zásob tohoto materiálu přímo u týlu odevzdávaného svazu nebo svazku, nebo přisunem z vlastních polních skladů, rozvinutých ve vlastním týlovém pásmu. Ostatní materiál zásobuje v tomto případě přebírající týl. Jednoduchost týlového zabezpečení se v daném případě ještě více zvyšuje, je-li zdravotnické zabezpečení uskutečňováno jen vlastními zdravotnickými útvary a zařízeními odevzdávaného svazu nebo svazku a jsou-li ranění a nemocní odsunováni jen do nemoc-

ničních základen dosavadního (vlastního) náčelníka zdravotnické služby.

Z hlediska organizace zásobování jsou složitější způsoby, kdy vyčleňujeme zásoby neunifikovaného materiálu ke spojeneckým frontovým týlovým a pohyblivým armádním základnám. Složitě jsou přitom též otázky součinnosti při organizaci přisunu zásob do oddělení a skupin pro zásobování neunifikovaným materiálem a organizace silničního zabezpečení. Proto mohou přicházet v úvahu jen v případech, kdy operační použití svazu nebo svazku a organizace týlu nedovoluje použít jiný způsob, např. při použití předaného svazu nebo svazků uvnitř sestavy spojeneckého frontu apod.

Při každém způsobu předání a převzetí svazu nebo svazku do týlového zabezpečení v rámci spojeneckých vojsk je nutné zabezpečit i po skončení tohoto procesu stálou součinnost mezi předávajícím a přebírajícím týlem. Za tím účelem vyčleňuje předávající **stálou styčnou skupinu týlu**, která se umísťuje v sestavě TVS přebírajícího týlu. Složení této skupiny bude záležet na stanoveném způsobu týlového zabezpečení a též na tom, zda bude předáván svaz nebo svazek. Nejvhodnější je pověřit touto funkcí dosavadního směrového důstojníka týlu, který zná situaci u odevzdávaného svazu nebo svazku, přidělit mu pomocníky z oboru zdravotnického a technického zabezpečení a skupinu vybavit dopravními prostředky, rádiovými stanicemi, spojovacími údaji, pomůckami pro utajení velení, topografickým materiálem a potřebnou odbornou dokumentací. Žádoucí je, aby k jednání se styčnými orgány nebylo třeba tlumočnicků. Hlavním úkolem orgánů stále styčné skupiny je zabezpečit součinnost a koordinaci při týlovém zabezpečení odevzdávaného svazu nebo svazku. Rozsah těchto úkolů bude dán i způsobem týlového zabezpečení po změně v podřízenosti. Skupina musí stále udržovat spojení se zastupcem velitele pro týl a s náčelníky druhých vojsk a služeb, kteří ji vysílali, aby je mohla včas informovat o týlové situaci odevzdávaného svazu nebo svazku. Stálá styčná skupina týlu musí též sledovat rozsah pomoci v týlovém zabezpečení poskytovaném spojeneckým frontem nebo svazem a musí napomáhat celému velení a řízení týlu. Činnost této skupiny je tedy velmi náročná a vyžaduje vysokou odbornost jejích orgánů, kterou je nutné zabezpečit i speciální přípravou v míru.

Z á v ě r

Převzetí a předání svazů a svazků do týlového zabezpečení zvyšuje složitost a náročnost změn v podřízenosti. Proto vždy zvážíme, zda je vůbec nutné předání a převzetí do týlového zabezpečení a zda nepostačuje jen **operativní (dočasně) podřízení**. Tento způsob můžeme použít při krátkodobé změně v podřízenosti. Operativní podřízení ulehčuje změny v podřízenosti v rámci spojeneckých vojsk, neboť odstraňuje vliv neunifikovaného materiálu a omezuje vliv specifických zvláštností a problémů zdravotnického a technického zabezpečení.

Nejde-li o krátkodobou změnu v podřízenosti, je nejvhodnější, aby přebírající velitel a jeho zástupce pro týl převzali svaz nebo svazek do týlového zabezpečení. Při změnách v podřízenosti v rámci spojeneckých vojsk je výhodné, aby neunifikovaným materiálem zásoboval dodavatelský nadřízený (vlastní) týl a ranění (nemocní) byli odsunováni do vlastní nemocniční základny.

Operační použití přebíraného svazu nebo svazku však nemůže být zdržováno převzetím a předáním do týlového zabezpečení a proto je nutné rozdělit celý proces na dvě části, na **operační a na komisionální (protokolární) převzetí a předání**. Operační předání a převzetí musí zabezpečit rychlé operační použití přebíraného svazu nebo svazku a jeho nepřetržitě týlové zabezpečení. Úkoly, které nemají bezprostřední vliv na týlové zabezpečení svazu nebo svazku v operaci,

je vhodné při operačním převzetí neřešit a uskutečnit je zpravidla až na konci operace při komisionálním předání, při plném respektování ustanovení materiálních a administrativních předpisů, zejména Všeob-26-6, SM-PHM-2 a Fin-1-2. Při nedostatku času k převzetí a předání je nejvýhodnější uskutečnit celý proces najednou.

Při operativním a operačním předání a převzetí je možné použít jen týlová souhrnná a odborná hlášení a zvláštní týlové dokumenty k tomuto procesu nezpracovávat. Komisionální (protokolární) předání a převzetí vyžaduje řádný protokol a příslušná hlášení, nařízená odbornými předpisy.

K zabezpečení součinnosti a řízení týlového zabezpečení svazu nebo svazku, který byl odevzdán do podřízenosti spojeneckému veliteli, je nutné, aby předávající zástupce velitele pro týl vyslal ke spojeneckému týlu stálou styčnou skupinu týlu. Odborná příprava orgánů této skupiny musí být zaměřena k získání znalostí o materiálních prostředcích a o organizaci a spojení týlu spojeneckých vojsk. Pozornost je nutné věnovat též jazykovým znalostem a pochopení zvyklostí v plánování a řízení týlu u spojeneckých vojsk. Za nejvhodnější formu přípravy těchto orgánů považují **zkušenou u týlu spojeneckých vojsk**. Celý proces těchto změn v podřízenosti by kromě toho usnadňovala určitá **unifikace a dvojjazyčná formalizace** týlových souhrnných a odborných hlášení. Vlastní zásobování by usnadňovalo jednotné označování materiálních prostředků.

Práce velitele a štábu svazku vytvářeného v POV

Plukovník Oldřich Kvapil

Svazek bude organizován v době, kdy se již plně projeví následky jaderných úderů nepřítele na území státu. Rozsáhlé prostory mohou být zamořeny po pozemních jaderných úderech různou úrovní radiace.

Mohou se objevit i prostory zamořené otravnými látkami a bojovými biologickými prostředky. Nepřátelské letectvo bude působit i proti komunikacím.

Vzhledem k radiční situaci může dojít ke změně plánovaných prostorů zorganizování některých útvarů, popřípadě celého svazku.

Na státním území dojde k velkému pohybu obyvatelstva (organizovanému i neorganizovanému), což při omezené možnosti využívání některých komunikací naruší mírové rozložení záloh v krajích a okresech a ztíží, někdy i znemožní včas vyrobumbět část osob a tím zpozdí jejich nástup.

Část osob k útvarům nenastoupí, neboť v některých prostorech dojde k hromadným ztrátám obyvatelstva (též v důsledku velkého ozáření osob).

Tato situace bude mít vliv i na doplnění svazku dopravními prostředky z národního hospodářství; mohou být také zni-

čeny, nebo se stanou nepoužitelnými i některé zásoby uložené ve vojenských skladech. V některých případech bude nutné provést speciální očistu osob a dezaktivaci motorových vozidel (materiálu) ještě před jejich zařazením k jednotkám, a to prostředky svazku (útvarů) za pomoci orgánů teritoriálních velitelství, popřípadě i CO.

Na území státu může nepřítel vysadit průzkumné diverzní skupiny s cílem rušit činnost přijímacích středisek a ničit sklady vojenského materiálu.

Svazek bude tedy s největší pravděpodobností organizován za velmi složité situace a jeho vytvoření nebude v žádném případě snadným úkolem. Bude to klást zvýšené požadavky na práci velitele a štábu svazku.

Ve složité situaci vyniknou organizační schopnosti a řídicí činnost velitele a hlavních funkcionářů, kteří musí plně využívat štábu a svých podřízených k zabezpečení včasného a správného splnění úkolu. Jejich pozornost a pomoc musí být zaměřeny hlavně na ty útvary, které budou měnit prostory zorganizování, nebo jejichž situace se proti předpokladům plánu nejvíce změní.

PRÁCE VELITELE A HLAVNÍCH FUNKCIONÁŘŮ SVAZKU

Náročné úkoly při zorganizování a právě nově vytvářeného svazku v počátečním období války mohou určení důstojníci splnit jen tehdy, budou-li na výši požadavků daného období a úkolů. Rozhodující úlohu přitom sehraje **stupeň a kvalita jejich řídicí a organizátorské práce.**

Velký význam bude mít stanovení pevného pracovního režimu hlavních funkcionářů. Zorganizování a bojové stmelení nově vytvářeného svazku bude velmi složitým a náročným úkolem, jehož splnění bude podmíněno nejen přesnou organizační prací a jejím pevným řízením, ale sou-

časně i vytvořením podmínek k plnění úkolů za relativního klidu.

V oblasti řízení bude proto nutné zabránit překotnému, nepromyšlenému řešení otázek bez znalosti konkrétní situace a podmínek. Bude se dít formou krátkých, jasných rozkazů, které nedají možnost různého vysvětlování významu a obsahu.

Velmi důležitou otázkou řízení bude rychlé vyřizování řady dotazů velitelů útvarů. V odpovědích na ně nesmějí funkcionáři svazku zapomínat, že jsou zkušenější, že mají větší přehled a hlubší zna-

lost otázek a proto nesmějí být některými otázkami podřízených překvapení. I v takových případech musí zachovat příslušný takt. Bude třeba dodržovat zásadu [a velitele útvarů na to upozornit], že v daných podmínkách bude lépe, když se podřízení zeptají, jak mají některé problémy řešit, než by je při malé znalosti problémů a jejich vztahů řešili špatně.

Velitel a hlavní funkcionáři svazku musí vyřešit ve vlastní kompetenci co nejvíce otázek, které v průběhu zorganizování vzniknou. Štáby okruhů budou k té době velmi zatíženy a proto požadavky na jejich pomoc by se měly týkat jen zásadních rozhodnutí v otázkách, jejichž řešení se vymyká možnostem svazku, jako např. změna prostorů rozmístění útvarů, náhrada zničeného materiálu, náhrada ztrát důstojníků, jejichž funkce nebude vhodné obsazovat důstojníky ze zálohy apod. Bude proto výhodné, aby po dobu zorganizování byli u divize jeden až dva důstojníci velitelství okruhu, kteří mají přehled o doplňování divize osobami ze zálohy a dopravními prostředky z národního hospodářství a budou vybaveni určitou pravomocí k jednání s MVS, budou mít i přehled o vojenském materiálu a

způsobech jeho dodávání svazku, o dalších zdrojích tohoto materiálu na teritoriu vojenského okruhu a možnostech jeho získání v případě potřeby.

Rízení podřízených útvarů bude složitým problémem. Prostor zorganizování bude zpravidla rozlehlý. Spojení s útvarů bude do značné míry omezeno, neboť stálá spojovací síť může být poškozena, používání rádiového spojení bude zakázáno, používání vrtulníků a spojovacích letounů může být omezeno a používání vozidel bude vyžadovat mnoho času. Proto bude vhodné dávat velitelům útvarů konkrétní úkoly na jednotlivá období předpokládané činnosti a tyto upřesňovat jen v nejnужnějších případech. Velitelé útvarů budou plně zaměstnáni organizací přijímání osob a motorových vozidel, organizací jednotek a jejich bojovým stmelováním. Bude proto třeba jim ponechat klid k práci. Důležitým opatřením bude však organizace pomoci útvarům.

Dobrá a promyšlená řídicí a organizátorská práce všech funkcionářů, hlavně velitele svazku a jeho zástupců, bude jedním z prvních předpokladů úspěšného splnění úkolů.

Řídicí a organizátorská práce hlavních funkcionářů a štábu svazku může být skutečně efektivní jen tehdy, bude-li se opírat (vedle nutných znalostí funkcionářů) o plán. Způsob zpracování plánu a jeho obsah budou mít rozhodující podíl na úspěšném splnění úkolů.

V plánu nelze improvizovat. Musí vycházet z konkrétních podkladů, upřesňovat úkoly všech funkcionářů v jednotlivých dnech a obdobích, dávat jasný přehled o způsobu, době a prostoru zorganizování, o úkolech jednotlivých funkcionářů, jednotek a útvarů až do stanovené doby pohotovosti.

V osobních plánech není třeba uvádět běžné funkční povinnosti. Lze předpokládat, že je určen důstojníci budou znát a že náčelníci budou mít aspoň minimální čas k seznámení s jejich dalšími povinnostmi a způsobem jejich plnění. Příslušné řády a předpisy musí být k dispozici.

Velitel a štáb bude organizovat součinnost k těmto otázkám:

- bojové zabezpečení s důrazem na činnost vojsk po jaderných úderech nepřítelů, popřípadě po vzniku prostorů s vysokou úrovní radiace v prostoru soustře-

dění svazku, způsoby odstraňování následků jaderných úderů, pomoc svazku útvarům;

- záchranné a uvolňovací odřady, místa speciální očisty (možnosti využití prostředků z místních zdrojů, zařízení CO apod.);

- zaujetí záložních prostorů plánovaných i neplánovaných (kdo a kam se přemístí, osy přesunu, regulační služba a kdo a jakými prostředky ji zorganizuje);
- materiální, technické a zdravotnické zabezpečení;

- stanovení prostorů pro bojové stmelování útvarů, prostorů a časového plánu střelby a plánu využití výcvikových prostorů a zařízení;

- regulační pořádková služba na komunikacích a v prostoru soustředění svazku (v prostorech rozptýlení útvarů), a její úkoly, vyčleněné síly a prostředky, součinnost s orgány KSVD a ministerstva vnitra při její organizaci;

- opatření proti nepřátelské propagandě a záškodnické činnosti;

- protivýsadková obrana (stanovení nebezpečných prostorů a odpovědnost jednotlivých útvarů za ně);

- způsob součinnosti s územními stranickými a státními orgány;
- způsob další součinnosti s MVS;
- s KSVD (vyčleněné komunikace, které osy a kdy jsou uzavřeny apod.);
- bojové stmelování a součinnostní cvičení;
- jiné otázky podle potřeby;

- spojení a signály.

Zorganizování svazku potvrzuje několik dnů (od příchodu prvních předurčených vojáků). Velitel a hlavní funkcionáři, stejně jako příslušníci štábu a složek velitelství nebudou mít možnost měnit zásadní opatření plánu, neboť by došlo k narušení plynulého průběhu postavení svazku.

DOKONČENÍ ZORGANIZOVÁNÍ A BOJOVÉ STMELOVÁNÍ SVAZKU

Zorganizování nově vytvořeného svazku bude zakončeno po přijetí všech předurčených vojáků a motorových vozidel (popřípadě jiné techniky) a jejich zařazení k jednotkám, po odstranění všech nedostatků, které se v nástupu záloh vyskytnou v součinnosti s příslušnými MVS a po splnění všech úkolů, které stanoví příslušný plán; budou postaveny všechny útvary a jednotky svazku podle tabulek válečných počtů a vybaveny zbraněmi, bojovou technikou a jiným materiálem. Plánovat zorganizování nově vytvářeného svazku na dobu delší než 3–4 dny není účelné, neboť by vznikly potíže při organizaci bojového stmelování.

Vlastní organizace jednotek a útvarů (štábů) probíhá od nástupu a přijetí osob a motorových vozidel (popřípadě jiné techniky) a jejich rozdělení k jednotkám podle předurčených tabulek válečných počtů. Proto nebudou všechny jednotky v útvaru zorganizovány ve stejnou dobu (ke stejné hodině). Organizování svazku jako celku bude v podstatě zakončeno hlášením velitelů vytvořených útvarů a jednotek veliteli svazku a jeho hlášením veliteli vojenského okruhu.

Bojovou techniku mohou některé útvary a jednotky obdržet až po jejich zorganizování.

Jednotlivé složky velitelství a štábu svazku budou složeny z důstojníků rozdílných odborných, politických i osobních kvalit a proto počítáme s různými opatřeními k rychlému stmelení kolektivů a sladění práce složek. V období bojového stmelování chceme vyrovnat aspoň do určité míry stupeň odborných znalostí, naučit důstojníky obsahu a způsobu praktického plnění funkčních povinností, vytvořit z jednotlivých složek i z celého velitelství politicky a pracovní jednotlivý kolektiv — schopný orgán řízení. Většinou půjde pouze o prohloubení znalostí důstojníků a seznámení jich s určitou metodou práce; bude to závislé na stupni

připravenosti důstojníků (hlavně záložních).

Některé přípravy k tomu lze vytvořit již v míru.

Naučit důstojníky štábu svazku praktickému plnění úkolů, zdokonalit jejich odborné znalosti a schopnosti lze hlavně v praktické práci. Proto bude nutné, aby předurčení důstojníci ze zálohy byli cvičeni v míru u velitelství svazků na cvičeních (letůčkách), na nichž by se mohli méně připravení důstojníci zdokonalit v plnění funkčních povinností a současně poznat nutnost a způsob uskutečňování vzájemné součinnosti všech příslušníků složek velitelství. Počítat s tím, že se takové materiály připraví až po zorganizování velitelství svazku, není reálné. Úkoly budou narůstat od prvního dne, objeví se mnoho úkolů neplánovaných a většinu z nich budou plnit nejlépe připravení důstojníci.

V armádě se ročně zpracovává mnoho cvičení a nemusí proto být problém některé z nich vzít a uložit je pro potřeby bojového stmelování nově vytvořeného velitelství svazku. Stejně je možné vzít vhodná cvičení, zpracovaná ve vojenských školách, v nichž je věnována větší péče zpracování metodických částí. Cvičení mohou být uložena jako součást materiálů příslušného plánu.

Právě tak by bylo vhodné mít jako součást plánu zorganizování uložen statut velitelství převzatý od některého mírového svazku stejného typu (msd, td). Upravit takový statut pro potřebu nově vytvořeného svazku bude jednodušší, než zpracovávat nový.

V rámci bojového stmelování velitelství a štábu svazku jako orgánu řízení bude nutné splnit tyto úkoly:

- zorganizovat jednotlivé složky a seznámit vzájemně jejich příslušníky,
- zopakovat všem důstojníkům funkční povinnosti a způsoby jejich plnění,

— seznámit důstojníky s organizací a s úkoly jednotlivých složek,

— stmelit jednotlivé složky v práci na plnění konkrétních úkolů v rámci štábních nácviků, velitelsko-štábních cvičení, letůček apod.,

— zdokonalit štáb jako orgán řízení velitele, naučit jej rychle připravovat podklady pro velitele a náčelníky štábu a řídit podřízené odborné složky a jejich jednotky.

Při plnění těchto úkolů musí poskytnout všestrannou pomoc stranické organizace. Jejich úkolem bude plně podpořit snahu náčelníků a vést všechny vojáky

k co nejrychlejšímu a úplnému zvládnutí úkolů v tomto směru. Bez jejich pomoci nebude možné úkoly správně splnit.

Za splnění úkolů bojového stmelení štábu ponese odpovědnost NS. Proto musí také úzce spolupracovat se stranickými organizacemi a se ZVP divize, aby docílili co nejlepších výsledků. Štáb svazku jako orgán řízení je orgánem velitele. I když za jeho přípravu ponese odpovědnost náčelník štábu a odborní náčelníci, velitel bude kontrolovat a usměrňovat prostřednictvím náčelníka štábu bojové stmelování, neboť konečnou odpovědnost za plnění úkolu, tj. za přípravu štábu jako celku k plnění bojových úkolů ponese on.

Stejným způsobem bude probíhat bojové stmelování štábů podřízených útvarů. Štáby útvarů budou souběžně plnit úkoly prostředního řízení bojové a politické přípravy v rámci bojového stmelování jednotek, takže budou mít horší podmínky. Velitel a hlavní funkcionáři svazku musí jim poskytnout pomoc.

Bude též vhodné, aby štáb svazku připravil materiály a vedl s podřízenými štáby štábní nácviky, pomohl jim v přípravě a řízení praporečních cvičení a cvičení s bojovou střelbou, v organizaci jejich velitelsko-štábních cvičení. Bude také vhodné, když hlavní funkcionáři svazku přednesou u podřízených štábů v rámci bojového stmelování přednášky o problematice bojové činnosti a jejího zabezpečení a z toho vyplývající požadavky na metody práce štábu.

Štáb svazku musí včas usměrnit obsah bojového stmelování podřízených štábů, aby toto bylo skutečně cílevědomé a zajišťovalo docílení nutné jednoty chápání otázek v rámci divize. Při poskytování pomoci podřízeným útvarům bude nutné se zaměřovat hlavně na důstojníky ze zálohy a ty důstojníky z povolání, jejichž mírové zařazení jim neposkytne možnost získat potřebné znalosti a praktické návyky v práci ve štábech.

V relativně krátkém období bojového stmelování má být z nového svazku vytvořen plně bojeschopný celek. Za dosažení bojeschopnosti všech útvarů a jednotek ponese plnou odpovědnost velitel a ostatní hlavní funkcionáři svazku. Proto musí věnovat pozornost obsahu a plnění plánovaných úkolů bojového stmelování jak u vlastního velitelského, tak i u podří-

zených útvarů a jednotek (podle odbornosti). Každý funkcionář musí mít denně přehled o tom, co dělají podřízení, s jakým úspěchem plní nařizené úkoly, v čem se projevují nedostatky a jak je odstranit. Přehled o skutečném stavu si budou funkcionáři obstarávat do značné míry sami kontrolami u podřízených.

Každý den bude velitel hodnotit stav plnění úkolů u jednotlivých útvarů a jednotek, jak podřízení velitelé a štáby zabezpečují plnění úkolů a jak se osvědčují. Pak vydá potřebná nařízení k zevšeobecnění nedostatků a k jejich odstranění, zabezpečení plynulého pokračování bojového stmelování. Bude účelné, aby tato nařízení bezpečně pronikla k útvarům ještě v též den a v takové době, aby je podřízení mohli plnit již příštího dne. Vhodná doba hodnocení bude kolem 17.00 hod., aby podřízení velitelé měli ještě čas na svá opatření a na nutný odpočinek. Nesprávný postup orgánů svazku nesmí být příčinou vyčerpání podřízených ještě dříve, než bude svazek předán orgánům polního velení a zasazen do boje.

Denní souhrnné vyhodnocování neznamená, že kontrolní orgány nebudou na místě odstraňovat zjištěné nedostatky. Při hodnocení půjde hlavně o získání celkového přehledu v rámci svazku po všech liniích, včetně týlového zabezpečení.

Při denním hodnocení také velitel svazku zpravidla rozhodne, na co se mají zaměřit v dalším jednotliví funkcionáři, kdo a kterému veliteli či štábu poskytne pomoc a v jakém rozsahu, jak budou organizovány kontroly (kde komplexní, kde tematické nebo odborné), na které funkcionáře a otázky se mají kontrolní orgány zaměřit.

Mimořádnou pozornost musí velitel svazku věnovat kontrole a pomoci útvarům při taktických cvičeních, zvláště při velitelsko-štabních, která ukáží aspoň některé schopnosti důstojníků.

Velmi důležitým úkolem bude sledovat a pomáhat podřízeným útvarům řešit náplň politické přípravy v rámci bojového stmelování. V tomto směru bude nutné zabránit jakékoliv formálnosti.

Během bojového stmelování bude účelné předávat útvarům a jednotkám a zvláště velitelům všech stupňů poznatky a zkušenosti z prvních bojů s nepřitelem na frontě.

Velitel svazku musí dbát, aby se bojového stmelování podřízených útvarů účastnily jednotky zabezpečení, dále aby otázky zabezpečení byly řešeny jako nedílná sou-

část každého výcviku a aby bylo v rámci bojového stmelování docleno i nezbytného vzájemného poznání se jednotek a velitelů různých druhů vojsk a služeb v rámci svazku.

Ať již bude na bojové stmelování jakákoliv doba, ať budou k němu jakékoliv podmínky, úkol musí být splněn beze zbytku. K tomuto cíli musí být zaměřena činnost všech funkcionářů svazku. Ti si musí stále uvědomovat, že rychlá a konkrétní pomoc podřízeným bude nejužitečnější formou jejich práce. Vznikne řada problémů, jejichž řešení bude vyžadovat velmi pružné reakce a využívání podmínek doby. Hlavní funkcionáři budou mít nejvíce zkušeností z praxe i životních zkušeností a musí je plně využívat, aby přispěli v nejvyšší míře ke kvalitnímu splnění všech úkolů.

KONTROLA A POMOC

Zvláštní pozornost musí štáb věnovat organizaci kontrol. Zde vycházíme ze zásady, že každý kontrolní orgán musí umět nejen odhalit nedostatky a jejich příčiny v nekratší době, ale musí být schopen pomoci, tj. ukázat konkrétně, jak nedostatky odstranit, jak prakticky otázky řešit. Proto je nutné na kontrolu posílat jen zkušené, teoreticky i prakticky připravené funkcionáře (hlavně vedoucí funkcionáře a některé důstojníky z povolání).

Kontrolující se má zaměřit na hlavní problémy a tyto pomáhat podřízeným řešit; nehledat a nevytvářet psychózu „nedostatků“, ale odstraňovat předpoklady pro jejich vznik v součinnosti s podřízenými funkcionáři útvarů.

Jednou z důležitých vlastností funkcionářů velitelství nově vytvářeného svazku by měla být, vedle nutných teoretických a praktických znalostí velká pružnost a operativnost myšlení a jednání, aby jejich práce nebyla nevhodným, neodpovídajícím způsobem vázána různými překážkami, které přinášejí mírový život a výcvik. To ovšem nelze chápat tak, že může vzniknout naprostý anarchismus, v němž nebude dodržován žádný řád apod. Jejich práce by měla být skutečně živá, činnorodá, prostá všech formálností, aby si jí vážili i podřízení, aby cítili potřebu této formy práce shora.

Jedním z úkolů kontroly je **sledování kázně** a opatření k jejímu upevnování. Každé narušení zásad kázně musí být řešeno bez ohledu na hodnotu a funkci

viníka. Současně s tím však bude nutné sledovat, jak **plní velitelé a příslušní funkcionáři úkoly v materiálním zabezpečení vojáků, jak řeší problémy podřízených** (a těch nebude málo), zda v těchto oblastech nejsou nedostatečnou pečlivostí o lidi nebo dokonce nesprávnými, řádům odporujícími opatřeními, vytvářeny podmínky k narušování kázně v útvech.

Důležité bude také sledovat, jaké podmínky jsou vytvořeny a jaký čas je dáván lidem k odpočinku. Náročné úkoly bojového stmelování nesmějí být důvodem k tomu, aby lidé byli vyčerpáni nad únosnou míru. V tomto směru **sehraje svou úlohu stupeň organizovanosti života a práce jednotek i štábů.** Nelze dovolit, aby příslušníci štábů byli vyčerpávání tak, jak je to zvykem na převážné části cvičení v míru. Období bojového stmelování bude pouze první a nelehčí částí úkolu nově vytvořeného svazku, hlavní úkoly budou stále před ním až na bojišti.

Stupeň bojeschopnosti zorganizovaného svazku bude dán (vedle stupně morálně politického stavu vojsk, jejich kázně a materiálně technického vybavení) především dosaženým stupněm výcviku a bojového stmelování všech jeho útvarů, velitelů a štábů.

Trvalé sledování kvalitativního i kvantitativního plnění úkolů bojové a politické přípravy bude hlavní náplní kontrolní činnosti. Přitom vycházíme ze zásady, že například v materiálně technickém vybavení mohou vzhledem k různým okolnostem vzniknout některé nedostatky, které bu-

dou odstraňovány postupně do doby pohotovosti svazku, popřípadě po jeho převzetí orgány polního velení. Naproti tomu nesmí být nedostatky v organizaci a v konečných výsledcích bojové a politické přípravy, neboť ty již nebude možné odstranit — nebude k tomu čas.

Kontroly bude účelné organizovat u velkých útvarů (misp. tp, dp) jako komplexní a podle zásady: komplexní kontroly — komplexní pomoc na místě. Samostatné kontroly mohou vést pouze odborní náčelníci u přímo podřízených útvarů a jednotek s omezenými cíli. Konkrétní úkoly pro kontroly určí velitel svazku po dením vyhodnocení, jak jsem ukázal v předcházející části.

Činnost kontrolních orgánů bude zaměřena hlavně k odstranění nedostatků zjištěných u podřízených velitelů a štábů. Ukáže-li se, že někteří funkcionáři útvarů nebo jednotek nejsou schopni splnit úkoly vzhledem k odborným, politickým

nebo jiným nedostatkům, budou s nimi tyto nedostatky rozebrány a v součinnosti s jejich přímými nadřízenými budou hledány cesty k nápravě. Někdy budou nutné i změny ve funkčním zařazení.

Úkolů bude samozřejmě mnoho a různorodých. Celá řada v míru neznámých problémů, které u jednotek vzniknou, může vést u některých důstojníků k podrážděnosti a k nervozitě. Na funkcionářích svazku bude spočívat odpovědnost za to, že najdou správnou cestu k podřízeným (které většinou nebudou dobře znát), neboť budou zpravidla starší a zkušenější. Oni musí najít vhodnou cestu a odpovídající formu pomoci. Oni také ponese odpovědnost za to, jak svazek bude připraven, aby v boji proti silnému nepříteli čestně obstál. Tento konečný cíl činnosti funkcionářů svazků i útvarů by měl být tmelícím stimulem, který ovlivní způsoby řešení i nepříjemných problémů, které mohou při kontrolách vzniknout.

Aby velitel a hlavní funkcionáři nově vytvořeného svazku mohli plně uplatnit vliv při upevňování morálně politické jednoty a bojové hodnoty podřízených velitelů a vojsk, musí především velmi dobře znát jejich situaci, možnosti a předpoklady. Jen na základě těchto znalostí mohou pomáhat řešit otázky.

Všichni musí poskytovat pomoc podřízeným a osobně poznat i v krátké době co největší počet vojáků svazku, hlavně velitele, politické pracovníky a důstojníky štábů.

Důležitou formou sblížení se s podřízenými a ovlivňování morálně politického stavu (a tím i růstu bojové hodnoty jednotek a útvarů) bude aktivní účast funkcionářů svazku na politické přípravě a při výcviku v útvech. Právě oni by v rámci politické přípravy měli vysvětlovat aktuální otázky situace a pravdivě informovat vojska o všem, co bude probíhat v životě státu a o průběhu války.

Mohou vzniknout příčiny ke stížnostem vojáků. Stížnosti musí být vyřizovány v nejkratší době, nejpozději do doby pohotovosti, neboť jejich pozdější řešení nebude již zpravidla účelné. V tomto směru musí být také všichni příslušníci svazku informováni. Bude-li to oprávněná stížnost ve svém důsledku vyžadovat, musí být učiněny potřebné kroky bez ohledu na

funkcionáře. Při řešení stížností mohou být projednávány i otázky, k jejichž dokonalému prozkoumání nebude dostatek času. V těchto případech sehraje rozhodující úlohu zkušenosti funkcionářů, hlavně velitele svazku, jeho zástupců a politických orgánů.

Velká pozornost musí být v rámci upevňování morálně politické hodnoty svazku věnována lidem, kteří se projeví jako nespolehliví, ne-li rozkladně živí. V tomto směru musí být stálá úzká součinnost velitelů, politických pracovníků, orgánů VKR a stranických organizací v jednotkách, aby byl správně posuzován každý takový jev a jeho nebezpečnost, podněty, které vedly lidi k takovému jednání nebo projevům. V součinnosti těchto orgánů a za pomoci vojenského prokurátora musí být takové případy řešeny v co nejkratší době.

Velitel svazku si musí být vědom důležité zásady: pevná morálně politická jednotka všech vojáků je v boji stejně důležitá, jako bojová hodnota jednotek. Proto všechno úsilí, všechna jeho činnost musí směřovat k tomu, aby zajistil s využitím všech možností a prostředků harmonický rozvoj obou těchto hodnot u podřízených velitelů a vojsk. V tom bude spočívat jeho nedělitelná odpovědnost za politickou i bojovou přípravu svěřeného svazku.

SOUČINNOST S ÚZEMNÍMI ORGÁNY

Jedním z předpokladů úspěšného splnění úkolů při zorganizování a bojovém stmelování svazku bude součinnost hlavních funkcionářů, hlavně velitele svazku a jeho politického zástupce s vedoucími funkcionáři územních stranických a státních orgánů.

Tito funkcionáři naváží v nejkratší době po převzetí funkcí a po seznámení se se situací prostřednictvím příslušného teritoriálního vojenského velitele osobní styk s vedoucím tajemníkem KSČ nejbližšího okresu a kraje a s hlavními funkcionáři komisí obrany. Informují je o úkolech a požádají je o pomoc při řešení úkolů.

Od vedoucích funkcionářů územních orgánů si vyžádají informace o politické, hospodářské a bezpečnostní situaci v prostoru zorganizování a proberou s nimi otázky součinnosti. Bude výhodné, když se tohoto jednání zúčastní i informovaný

orgán velitelství příslušného vojenského okruhu.

Velitel svazku dále naváže osobní styk s náčelníky teritoriálních velitelství, které budou dodávat pro svazek největší počty záloh a upřesní s nimi součinnost pro období zorganizování a bojového stmelování.

S náčelníkem KSVD upřesní využívání komunikací při zorganizování svazku a v období jeho bojového stmelování (při cvičeních, v případě náhlých změn prostorů rozmístění při jaderných úderech nepřítele). Upřesní si současně stav komunikační sítě po hromadných jaderných úderech nepřítele, stav úprav a odstraňování následků s důrazem na ty komunikace, které bude potřebovat k přepravování bojové techniky (tanků) a materiálu (zásob munice, proviantu) apod.

Součinnost s orgány okresů budou organizovat hlavně velitelé útvarů podle svých potřeb.

Plánování BPP na stupni divize

Podplukovník František Knotek

Složitost řízení výchovy a výcviku vojsk klade v současné době zvýšené požadavky na plánování bojové a politické přípravy.

Náročným požadavkům na bojovou připravenost vojsk musí odpovídat i systém řízení bojové přípravy, její organizace, formy a metody výcviku a výcvikové prostředky.

Velitel divize a vedoucí funkcionáři jeho štábu nemohou se spokojovat jen se znalostmi a zkušenostmi získanými v praxi, ale tyto zkušenosti musí v maximální míře opírat o vědecké poznatky.

Velitel divize osobně plánuje BPP, přičemž ji řídí, přičemž zvláštní pozornost věnuje polnímu výcviku. Učí štáb divize a velitele útvarů zdokonalovat jejich pedagogické návyky ve výchově a výcviku podřízených. Organizuje a řídí plukovní taktická cvičení, některá ukázková cvičení, taktická cvičení s bojovou střelbou, kontrolní zaměstnání a cvičení s jednotkami. Při odvelení celého útvaru nebo jeho podstatné části k plnění národohospodářských a jiných úkolů, kdy dochází ke změnám v plánu bojové a politické přípravy, stanoví pro odvelený útvar počet výcvikových dnů a upřesní tematiku.

Při plánování BPP uplatňuje co nejúčinnější formy řízení, které přispívají k zjednodušení plánování a zabezpečí co největší efektivnost ve výcviku vojsk.

Náčelník štábu divize je hlavním organizátorem při plánování, řídí práci divize tak, aby bylo zabezpečeno včasné, kvalitní a účelné zpracování plánovací dokumentace. Bezprostředně organizuje vlastní přípravu štábu divize a jednotek zabezpečujících velení. Organizuje zabezpečení útvarů a jednotek potřebnými materiálními prostředky, výcvikovými a názornými pomůckami.

Zástupce velitele divize řídí ukázková cvičení, instruktážně metodická zaměstnání, tělesnou přípravu, výběr žáků do škol a kursů a výcvik školních jednotek, organizuje střelecké a sportovní soutěže, střelecké metodické a jiné konference. Organizuje a řídí bojovou a politickou přípravu vojáků v záloze povolanců na cvičení a

pomáhá velitelům útvarů organizovat a řídit zaměstnání. Řídí budování výcvikových zařízení a dbá o všestranné materiální zabezpečení BPP.

Zástupce velitele divize pro věci politické podílí se na plánování BPP a plánuje masově politickou práci v útvarcích a jednotkách. Organizuje politickou práci se zaměřením na úspěšné splnění úkolů bojové a politické přípravy, na upevnění uvědomělé vojenské kázně, morálního a politického stavu příslušníků divize.

Zástupci velitele divize a náčelníci druhů vojsk a služeb osobně plánují BPP jednotek své odbornosti v rozsahu jako jejich nadřízený stupeň velení. Řídí přípravu jednotek druhů vojsk a speciálních vojsk své odbornosti (služby).

Společně usilí všech hlavních funkcionářů vytvářet dobré podmínky pro vysoce kvalitní přípravu a efektivní splnění plánovaných zaměstnání z hlediska času a materiálně technického zabezpečení.

PODKLADY K SESTAVENÍ PLÁNU BPP

Velitel divize při plánování vychází z vojenských předpisů, z úkolů stanovených velitelem okruhu, programů bojové přípravy, norem materiálně technického zabezpečení, z výsledků dosažených v uplynulém výcvikovém roce a z konkrétních podmínek a možností využití výcvikových zařízení. Přihlíží i k dosavadním zkušenostem z plánování a řízení výcviku.

Vojenské předpisy jako součást čs. právního řádu obsahují výchovné a výcvikové normy a jsou hlavními a zásadními dokumenty při plánování, řízení, výchově a výcviku vojsk.

Plánovací dokumenty velitele okruhu jsou zpracovány na celý výcvikový rok. Velitel divize obdrží rozkaz velitele okruhu pro BPP, organizační směrnice, nařízení pro přípravu generálů a důstojníků, plán zvláštních úkolů a odvelení.

Výcvikové dokumenty velitele okruhu obsahují zásadní úkoly a opatření stranickopolitické práce.

Jedním z dalších podkladů pro plánování jsou závěry zpracované na základě hlubokého vyhodnocení dosažených výsledků, rozboru příčin nedostatků, propočtů a zatížení lidí na základě propočtů materiálně technických a finančních možností. Plánovat bez těchto závěrů by znamenalo, že plán bude sestaven jen na odhadech a nemůže být reálný.

Všechny požadavky vyplývající z těchto podkladů na plánování a řízení bojové přípravy musí velitel divize skloubit v jednotný proces, navzájem se doplňující, jehož cílem je ve stejném čase splnit úkolů víc, nebo splnit tytéž úkoly v kratším čase a kvalitněji.

PLÁNOVACÍ DOKUMENTY K ŘÍZENÍ BPP DIVIZE

Plánovací dokumenty divize můžeme v podstatě rozdělit do dvou skupin. První skupina zahrnuje dokumenty k řízení útvarů a jednotek, druhá pro vnitřní potřebu štábu divize. Rozsah je stanoven předpisem Vševojsk-7-1 „**Plánování bojové a politické přípravy**“.

Do skupiny pro řízení útvarů a jednotek patří:

Rozkaz velitele divize pro BPP, který je zpracován tak, že v každé oblasti jsou nejprve vytyčeny úkoly a k nim ihned uvedena potřebná výcviková a organizační opatření. Např.: V taktické přípravě budou vytyčeny úkoly, čemu vojska naučit a ihned za tím bude uveden počet a druh cvičení, jak je organizovat, na co položit důraz.

Plán bojové a politické přípravy, který obsahuje kalendářní plán BPP divize, v němž se v přípravě velitelů, štábů a vojsk stanoví časově jen ta opatření, která řídí s podřízenými veliteli (štáb) divize a nadřízený velitel (štáb) a dále opatření, která se musí centrálně plánovat se zřetelem na využití materiální výcvikové základny a provoz bojové techniky. Dále obsahuje plán přípravy velitelů a štábů pluků (samostatných útvarů), náplň velitelských shromáždění, přehled témat taktických (takticko-odborných) cvičení pluků a praporů (oddílů) s uvedením posilových prostředků divize, organizaci střelecké přípravy a rozsah střeleb z tanků a ručních zbraní (z OT), dělostřelecká, jednotek PVO, házení ručních granátů a odhad dálek. Jeho součástí je dále opatření v technické službě, přehled cvičení v řízení tanků a výcvik automobilních specia-

lů, normy provozu bojové techniky a zabezpečení výcviku, organizace tělesné přípravy, přehled kursů a shromáždění důstojníků, praporčíků a vojáků specialistů ke zvyšování odborných znalostí, plán odvelení a plán využití materiální výcvikové základny okruhu a divize.

Odborní náčelníci divize plánují pro samostatné rotu (baterie) a čety v rozsahu jako velitelé praporů (oddílů) ve svazu.

Do skupiny pro vnitřní potřebu štábu divize patří **plán opatření k hlavním úkolům**, jehož součástí je plán kontrol a pomoci, plán přípravy důstojníků, štábu a praporčíků velitelství divize, plán činnosti štábu divize na měsíc.

Politické oddělení divize zpracovává svůj plán podle směrnic a pokynů nadřízeného stranickopolitického orgánu.

METODIKA VLASTNÍHO ZPRACOVÁNÍ PLÁNOVACÍ DOKUMENTACE

Plánování na stupni divize můžeme rozdělit v podstatě do dvou etap, a to do obdržení výcvikových dokumentů velitele okruhu a po jejich obdržení.

V první etapě můžeme připravit řadu podkladů nutných k sestavení plánu. Půjde zejména o hluboké vyhodnocení dosažených výsledků v bojové pohotovosti, v přípravě velitelů, štábů a vojsk, o přípravu různých propočtů z hlediska časového zatížení velitelů a štábů i propočtů norem v oblasti materiálně technického zabezpečení a možnosti využití materiální výcvikové základny. Při zpracování těchto propočtů vycházíme z programů bojové přípravy a příslušných odborných předpisů.

Ve druhé etapě půjde o důsledné prostudování a ujasnění úkolů celým štábem divize, o upřesnění a doplnění přípravných propočtů vzhledem k úkolům, které stanovil velitel okruhu.

Z ujasnění úkolů musí velitel divize vyplýnout hlavní úkoly v systému výchovy a výcviku, které z nich jsou nové a budou vyžadovat zvláštní pozornost a které se svým charakterem opakují, které úkoly jsou neměnné, jednoznačně stanoveny velitelem okruhu, které musí řešit osobně a které patří do kompetence velitelů pluků. Dále pak, který z těchto úkolů platí v plném rozsahu a který s určitým omezením a jakým, jaké zvláštní úkoly vyplývají pro divizi z plánu odvelení a konečně jakých výsledků bylo dosaženo v uplynul-

lém výcvikovém roce a jaké jsou celkové podmínky k zabezpečení uložených úkolů podle konkrétních podmínek a možností materiálně technického zabezpečení.

Velitel divize si ujasňuje úkoly společně se svými zástupci, náčelníkem štábu a náčelníkem operačního oddělení. Pokud potřebuje, přizve náčelníky druhů vojsk a služeb. Po ujasnění úkolů předběžně rozhodne o hlavních opatřeních v polní přípravě velitelů, štábů a vojsk a přijme záměr zpracování výcvikových dokumentů. Závažnost předběžného rozhodnutí vyžaduje, aby se na jeho přípravě aktivně podíleli všichni hlavní funkcionáři štábu divize. Zásadní požadavek je, aby nebylo v konečném rozhodnutí mnoho změn.

Po ujasnění úkolů a možností, vyplývajících z propočtů, je možné přistoupit k vlastnímu plánování.

Velitel divize na shromáždění seznámí náčelníky oddělení a určené zpracovatele se svým zámyslem a s obsahem předběžného rozhodnutí. Podle funkčního zařazení uloží konkrétní úkoly a stanoví termín jejich splnění. Určí dobu pořadí návrhů jednotlivých náčelníků.

Štáb divize zahajuje práci až po vydání pokynů velitele, po pečlivém prostudování všech podkladů k plánování a po ujasnění úkolů vyplývajících pro divizi na výcvikový rok. Vedoucím oddělením je operační oddělení. Náčelník štábu odpovídá za včasné a kvalitní zpracování jak dílčích částí, tak i celkového návrhu.

Metodika práce celého štábu musí zabezpečit kvalitní a včasné zpracování všech dokumentů. Je odvislá od úrovně řídicí a organizační práce hlavních funkcionářů a od odborné připravenosti všech příslušníků štábu divize.

Úloha velitele divize v průběhu plánování spočívá především v tom, že organizuje, řídí a soustavně ovlivňuje práci, především obsahově a tím vytváří podmínky, aby práce podřízených byla efektivní, kvalitní a aby se nic nedělalo zbytečně.

V praxi používáme také metodu souběžného plánování. Jejím cílem je získat více času k plánování. Tato metoda ovšem předpokládá včasné vydání předběžného rozhodnutí velitele okruhu v těch opatřeních, která podstatně ovlivní celý plán a dále, aby v konečném rozhodnutí bylo co nejméně změn. Nevýhodou této metody je, že případné zásadní změny v konečném rozhodnutí způsobí pak málo efektivní a někdy i zbytečnou práci celého štábu.

K plánování na stupni divize je výhod-

né použít metodu bilanční, která pozůstává z porovnání potřeb s možnostmi jak časovými, tak i materiálními. Vyžaduje však společné použití s metodou hlavního článku, analýzy a syntézy s metodou porovnávací.

Při sestavování kalendářního plánu je výhodné volit takový postup, při kterém vypíšeme bez zvláštního třídění všechna opatření, která budeme plnit, ke každému opatření stanovíme vykonavatele, opatření sestavíme podle jednotlivých oblastí a seřadíme podle časového sledu; ke každému opatření stanovíme počáteční a konečné termíny tak, aby na sebe časově navazovala. Musíme dosáhnout časového a prostorového vymezení jednotlivých opatření.

Uvedený způsob metodiky je jedním z možných a je nutné hledat nové a účinnější způsoby a formy práce ke zlepšení součinnosti mezi jednotlivými odděleními štábu divize.

METODA ANALÝZY KRITICKÉ CESTY PŘI PLÁNOVÁNÍ BPP NA STUPNI DIVIZE

Základem této metody je rozbor síťového diagramu daného systému s cílem najít kritickou cestu celého systému, která určuje jeho trvání. Rozkreslení celého systému do grafu a jeho časové vyhodnocení nám také ukáže řadu časových rezerv, možnosti průběhu, odhalí zbytečné mezičlánky apod.

Výhody použití této metody jsou dvojího druhu. Již sestavování síťového diagramu si vynucuje důkladnou studii zkoumaného systému a ještě před vyhodnocením kritické cesty dovoluje nám systém racionalizovat. Při stanovení kritické cesty a rezervy vidíme, která činnost nám určuje délku trvání celého systému, v níž každá porucha se projeví v prodloužení doby trvání celého systému. Dále nám ukazuje na možné rezervy, kterých je možno využít k plnění jiných úkolů nebo k pomoci v kritické cestě a tím dosáhnout jejího zkrácení. Kritickou cestu pak můžeme zkrátit buď organizačními opatřeními, kdy odstraňujeme zbytečné mezičlánky, nebo použitím rezerv. Odsíraní všech rezerv však není příliš vhodné, protože tím množíme počet kritických cest a systém je velmi snadno zranitelný. Je-li pouze jedna kritická cesta, můžeme ji poměrně snadno uhlídat a v případě poruchy zasadit rezervy. Úspěšné použití této metody však vyžaduje dokonalou znalost řešené problematiky a časových no-

Operační umění a taktika

rem jednotlivých činností. Jinak bychom se mohli řídit odhadem a ten pochopitelně není přesný.

Síťový diagram má tyto prvky:

Uzel — statický prvek složitějšího procesu, který vyjadřuje, kdy nějaká činnost končí a jiná činnost začíná. V diagramu se označuje kroužkem s číslem, které zpravidla určuje pořadí činnosti;

Činnost — je dějový prvek složitějšího procesu určený začátkem, konečným uzlem a dobou trvání. V síťovém diagramu znázorňujeme činnost úsečkou a její směr šipkou. K úsečce píšeme trvání činnosti ve zvolených časových jednotkách. Při vyjádření nás nezajímá ani tak druh činnosti, ale její trvání a vzájemná návaznost. Délka úsečky je pouze grafickým vyjádřením návaznosti a nemá vztah k době trvání činnosti.

Při sestavování síťového diagramu k plánování BPP na stupni divize můžeme vycházet z předpokladu, že celkovou činnost a metodický postup práce velitele divize a jeho štábu bereme jako systém, který rozčleníme na dílčí činnosti 0—46 (viz přílohu 1),

— kalendář sestavíme tak, aby na plánování BPP připadlo 10 pracovních dní, každý o 8 pracovních hodinách, celkem tedy aby bylo k dispozici 80 pracovních hodin. Jednotlivé činnosti hodinově upřesníme (viz přílohu 2),

— síťový diagram plánování řešíme celkově podle přílohy 3 a nejsložitější činnosti rozplánováváme podrobně (viz přílohy 4, 5, 6 a 7), přičemž jednotlivé přílohy vyjadřují:

Příloha 4: jak při málo detailním plánování činnosti tato zasahuje plně do všech 3 dnů a záloha na kritické cestě je pouze 1 hodina, což není výhodné.

Příloha 5: jak při pečlivém plánování můžeme činnost zkrátit o půl dne a přitom ještě vytvořit výhodné podmínky náčelníku štábu divize, který se může společně s velitelem divize zúčastnit důle-

žitých návrhů zástupce pro technické věci, zástupce pro tyl a náčelníka operačního oddělení. Záloha na kritické cestě je 4 hodiny. Další záloha je ještě v přesčasových hodinách, neboť plánovaná činnost zasahuje pouze do stanovené pracovní doby.

Přílohy 6 a 7: — jak účelně organizovat projednání a zapracování připomínek velitele divize a velitele okruhu.

Pro přehlednost jsou v síťovém diagramu uvedena jenom hlavní oddělení. K vyhodnocení kritické cesty použijeme jednoduchou metodu, při níž píšeme časové údaje k úsečkám a čas uvádíme v hodinách.

—★—

Teorie a praxe procesu BPP potvrzuje, že dosažení a udržení bojeschopnosti armády nutně vyžaduje pravidelnost, organizovanost, soudobost a perspektivu celého systému BPP. Neustálé změny v oblasti soudobého boje a nepřetržitý vývoj bojových prostředků vyžaduje, aby výchova a výcvik našich vojáků plně odpovídal charakteru příští možné války. Tuto skutečnost si musí uvědomit všichni velitelé s právem a povinností organizovat a řídit BPP.

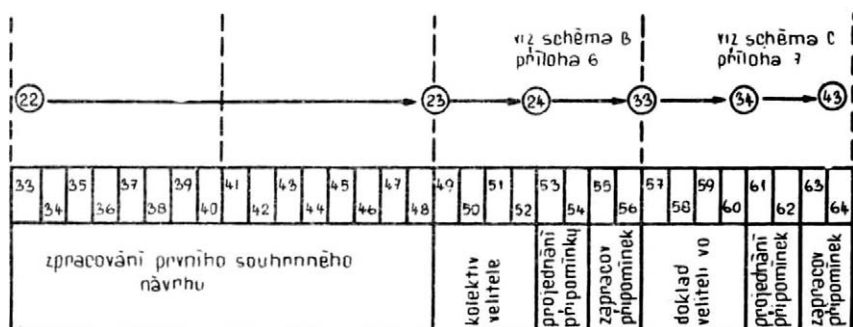
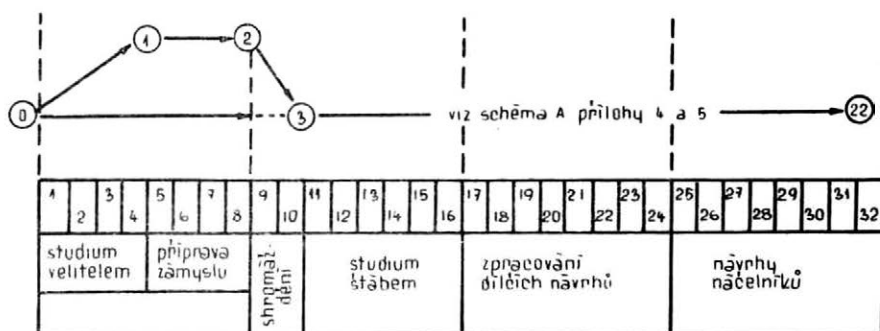
V souvislosti s uvedenými skutečnostmi vidíme, že hlavním cílem plánování a organizace BPP je vytvořit podmínky k zabezpečení bojové pohotovosti vojsk, dosažení vysoké úrovně výchovy, politního výcviku a odborné a technické přípravy vojáků, jednotek a útvarů všech druhů vojsk. Proto musí velitel divize, štáb a odborní náčelníci věnovat plánování výcvikového procesu prvořadou pozornost.

Bojová a politická příprava je složitý proces, který vyžaduje kromě všestranné materiální péče neustále rozvíjet, zkoumat a prověřovat působení všech stránek výcviku a výchovy vojáků. Zaváděním a uplatňováním moderních metod a prostředků do výcviku vojsk usilujeme o vysokou bojovou připravenost, což v současných podmínkách je úkol prvořadý.

Hrana i j	Obsah činnosti	Plní	Trvání v ho- dinách
0	Obdržení výcvikových dokumentů velitele VO	—	—
0-1	Studium dokumentů velitelem divize	velitel	4
1-2	Příprava předběžného rozhodnutí, zámyslu a pokynů velitele divize	velitel	4
2-3	Shromáždění náčelníků k vydání pokynů	velitel	2
0-3	Rozmnožení výcvikových dokumentů VO	spisovna	(8)
3-4	Studium výcvikových dokumentů velitele	zprav. odd.	4
3-5	vojenského okruhu podle odbornosti	spoj. odd.	4
3-6		žen. odd.	4
3-7		chem. odd.	4
3-8		oper. odd.	6
3-9		RVD	5
3-10		PVO	5
3-11		tech. odd.	5
3-12		týl	5
4-13	Zpracování podkladů a dílčích návrhů podle odbornosti	zprav. odd.	5
5-14		spoj. odd.	5
6-15		žen. odd.	5
7-16		chem. odd.	5
8-17		oper. odd.	8
9-18		RVD	6
10-19		PVO	5
11-20		tech. odd.	6
12-21		týl	6
13-22	Návrhy náčelníků veliteli divize podle odbornosti	zprav. odd.	1
14-22		spoj. odd.	1
15-22		žen. odd.	1
16-22		chem. odd.	1
17-22		oper. odd.	2
18-22		RVD	2
19-22		PVO	1
20-22		tech. odd.	1
21-22		týl	1
22-23	Zpracování prvního souhrnného návrhu	oper. odd.	16
23-24	Projednání návrhu v kolektivu vel. divize	velitel	4
24-25	Projednání a zpracování připomínek	zprav. odd.	1/2
24-26	velitele divize podle odbornosti	spoj. odd.	1/2
24-27		žen. odd.	1/2
24-28		chem. odd.	1/2
24-29		oper. odd.	1
24-30		RVD	1
24-31		PVO	1/2
24-32		tech. odd.	1/2
24-33		týl	1/2
33-34	Návrh veliteli VO – schválení	velitel	4
34-35	Projednání a zpracování připomínek velitele VO	zprav. odd.	1/2
34-36	podle odbornosti	spoj. odd.	1/2
34-37		žen. odd.	1/2
34-38		chem. odd.	1/2
34-39		oper. odd.	1
34-40		RVD	1
34-41		PVO	1/2
34-42		tech. odd.	1/2
34-43		týl	1/2
43-44	Konečná úprava, napsání čistopisu, korektura opravy a rozmnožení	oper. odd. spis.,	12
44-45	Kompletace, evidence, příprava k rozeslání	spisovna	2
45-45	Rozeslání velitelům útvarů	spisovna	2
		Celkem	80 hodin

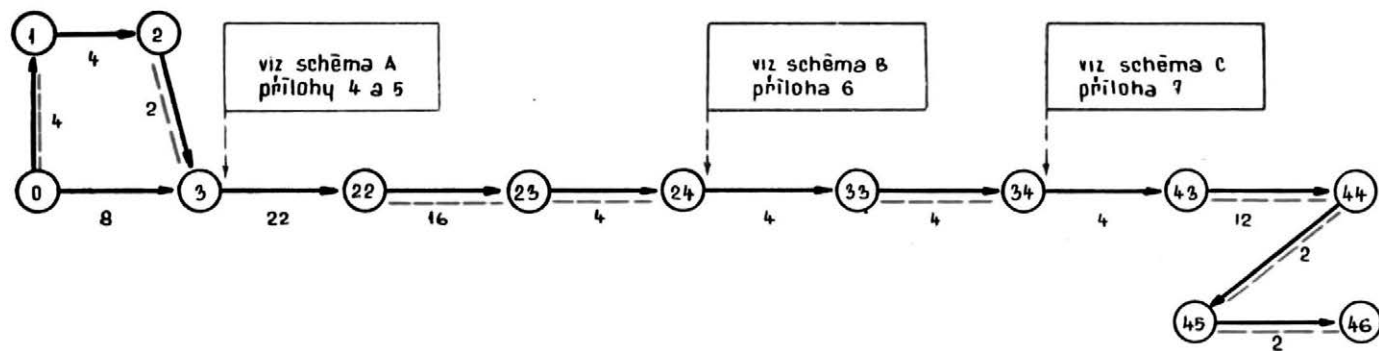
KALENDÁŘ ČINNOSTI

PŘÍLOHA 2

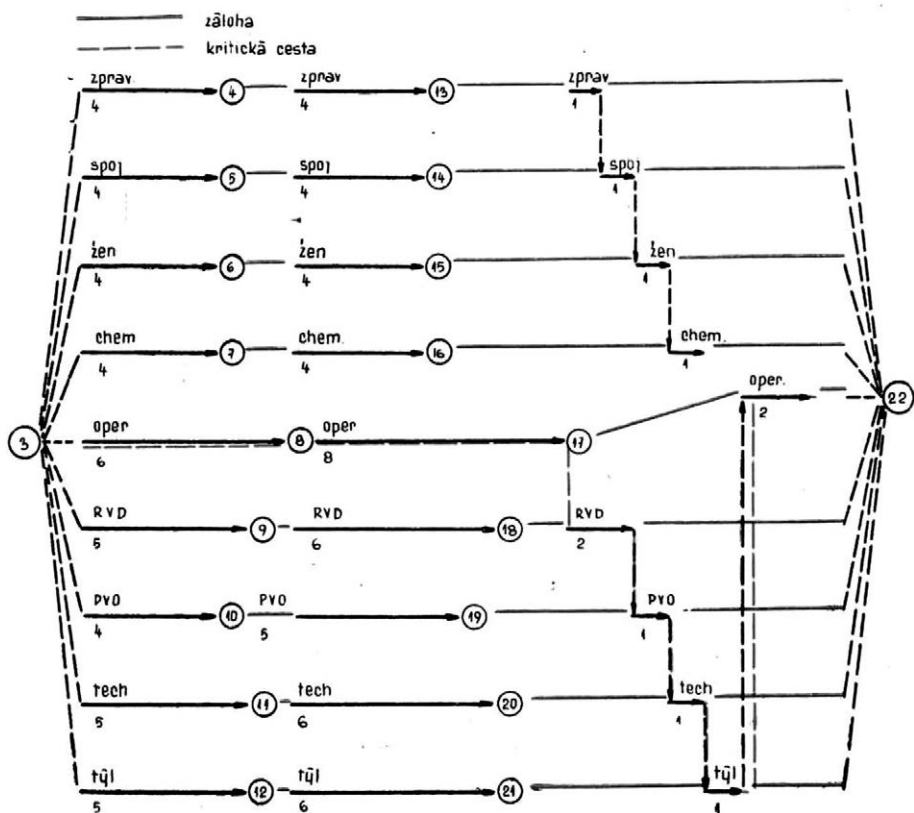
SÍŤOVÝ DIAGRAM PLÁNOVÁNÍ BOJOVÉ A POLITICKÉ PŘÍPRAVY
NA STUPNI DIVIZE

PŘÍLOHA 3

SCHĚMA ČINNOSTI A/1

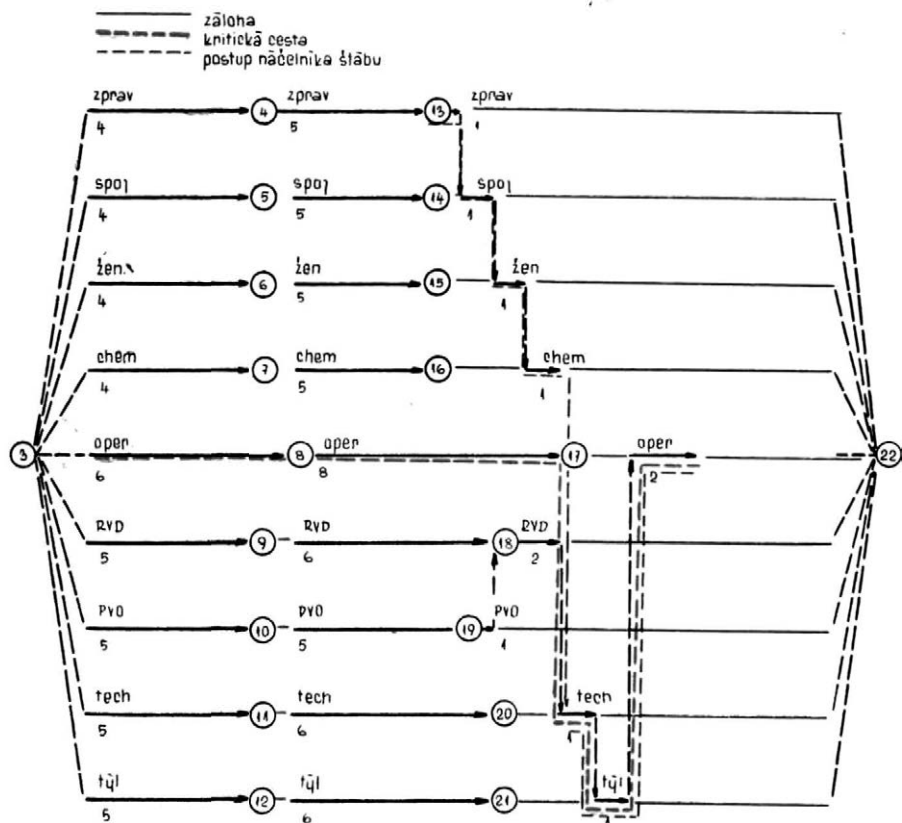
PRÍLOHA 4

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
studium štábu						zpracování dílčích návrhů						návrhy náčelníků									

SCHĚMA ČINNOSTI A/2

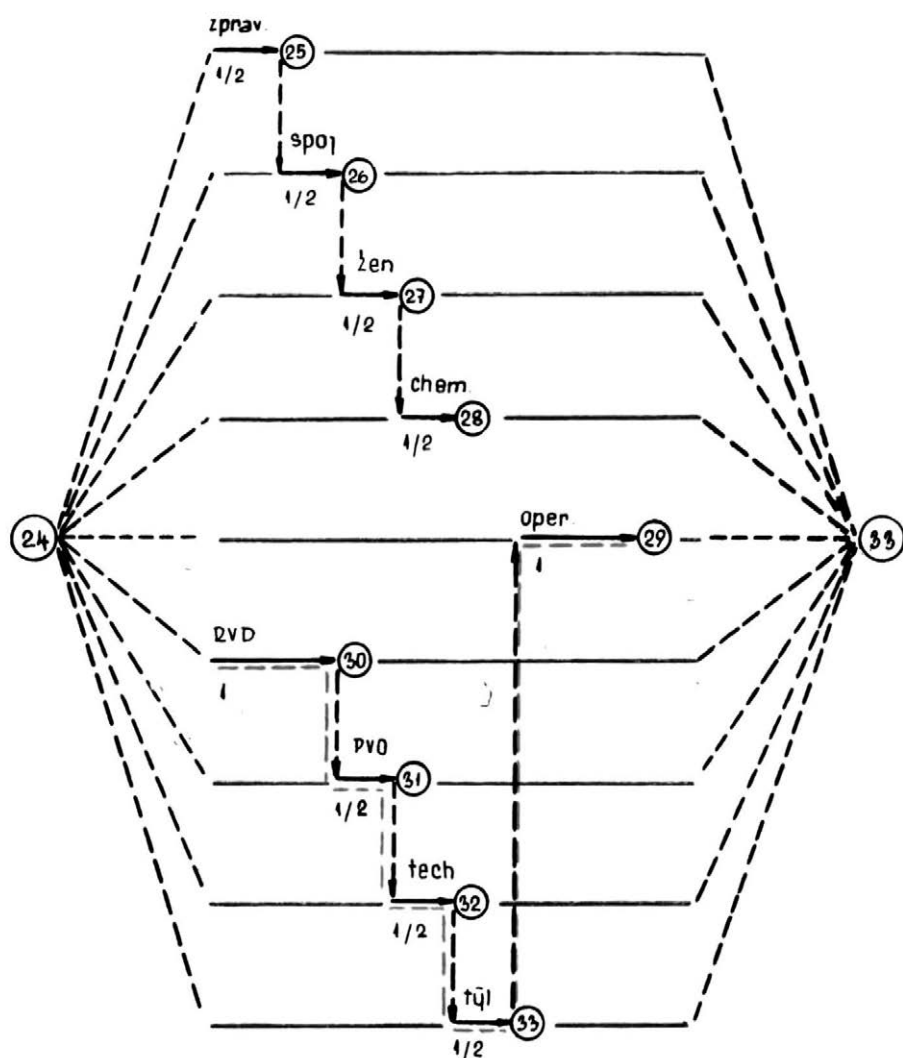
PŘÍLOHA 5

11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
studium šlābu						zpracování dílčích návrhů								návrhy náčelníků							

SCHEMA ČINNOSTI B

PŘÍLOHA 6

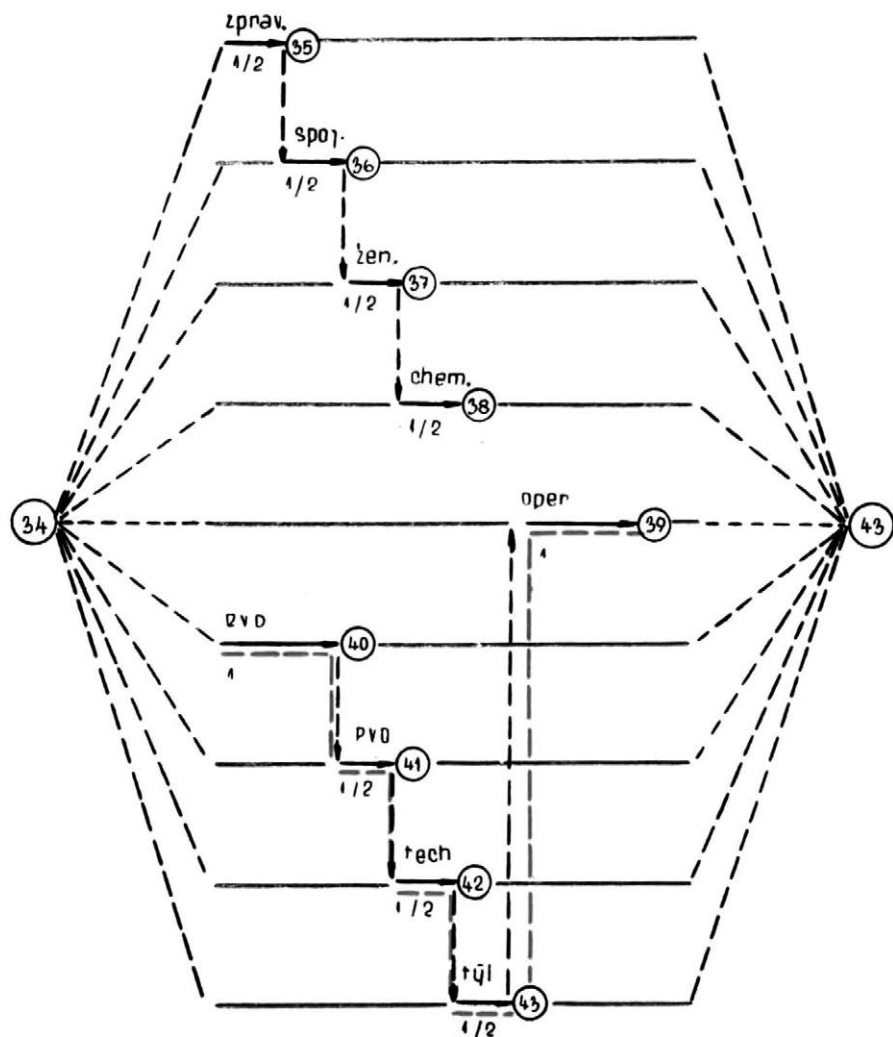

53	54	55	56
projednání - zapracování připomínek velitele divize			

— zálaha
--- kritická cesta

SCHEMA ČINNOSTI C

PŘÍLOHA 7

61	62	63	64
projednání - zpracování připomínek velitele vojenského okruhu			

— záloha
--- kritická cesta

Boj s tanky v obraně

Podplukovník Václav Skála

Již ve svém diskusním příspěvku na článku mj. Medlika ve VM č. 4/65 jsem ukázal na vážný nedostatek v počtech a kvalitě protitankových prostředků, který nás nutí používat k boji s tanky vlastní tanky a vyslovil jsem pochybnosti, zda je to účelné a z hlediska využití tanků žádoucí.

I když nám jaderné a chemické zbraně umožní oslabit nebo zpomalit či zdržet útok protivníka, domnívám se, že hlavní úlohu při ničení tanků v obranném boji budou muset sehrát tak jako dosud protitankové prostředky rot, praporů, pluků a tanky.

Přihlédneme-li k tomu, že v obranném boji bude mít svaz i svazek k dispozici podstatně méně jaderných úderů než v boji útočném a že tedy nebude mít takovou možnost k vyrovnání tohoto nepoměru, je přirozené, že podíl tanků na zesílení protitankové obrany motostřeleckých praporů bude ještě výraznější.

Chceme-li dojít k nějakým závěrům, je nutné stanovit, kdy tedy může být útok tanků zastaven. To je velmi obtížné a značně problematické, neboť počty tanků, které jsou dnes začleněny do organizace svazků, dosahují stavů, které ve druhé světové válce měly teprve tankové armády. Podle tehdejších zkušeností stačilo k zastavení útoku tanků zničit 50 % jejich počtu. Dnes je však pravděpodobné, že svazek, který ze tří set tanků ztratí jich 150, bude po určité reorganizaci a přeskupení sil útočit dále, neboť i tak má stále k dispozici značnou údernou sílu. Počet zničených tanků a dalších bojových vozidel bude zřejmě muset být podstatně vyšší. Vždyť při použití jaderných zbraní může i tankový prapor, využije-li dovedně jaderných úderů, splnit úkol pluku či brigády. Přihlédneme-li tedy k současným počtům tanků, pak asi nebude nijak přehnané, budeme-li uvažovat o zastavení útoku tenkrát, bude-li zničeno kolem 80 % tanků, i když tento předpoklad lze podpořit jen tím argumentem, že zbude-li divizi ze tří set tanků jen šedesát, pak

s přihlédnutím k ostatním pravděpodobným ztrátám nebude s to již dále útočit.

Uvažujeme-li, že vzhledem k omezenému použití jaderných zbraní v obranném boji, vcelku málo efektivní palbě (pokud jde o ničení tanků) dělostřelectva ze zakrytých palebných postavení, úderům lektva a účinkům PT zátarasů bude jimi vyraženo asi 20 % tanků, musí tak zvané klasické PT prostředky vyřadit minimálně 60 % tanků.

S jakými počty tanků a obrněných vozidel protivníka a počty vlastních prostředků k jejich ničení můžeme počítat na jednotlivých postaveních nebo stupních velení? Ve svých dalších úvahách jsem se proto zdržel dosud používané metody výpočtů. Vycházel jsem ze šířky útočných pásem, zasazování útočících jednotek po sledech a umístění bránících jednotek v jednotlivých postaveních. Pro obecné řešení pak předpokládám, že vlastní motostřelecká divize se brání se dvěma msp v prvním sledu a jedním msp a tp v druhém sledu a útočící divize má v prvním sledu dvě třetiny sil, ve druhém jednu třetinu, kterou zasazuje na směr hlavního úderu. Dále pro výpočet poměrů v možnostech ničení jsem předpokládal, že obránce využívá všech moderních prostředků i při úspěšně zaujaté obraně a stačil vybudovat nejnutnější úkryty pro protitankové prostředky a organizovat mezi nimi systém palby.

Při porovnání pásem a úseků obrany a útočných pásem nepřítele můžeme říci, že při organizaci protitankové obrany v rámci svazku bude proti pluku bránícímu se na předpokládaném hlavním směru nasazeno 40–60 % sil útočící divize.

Za tohoto předpokladu bude pluk odrazet útok jedné brigády a eventuálně až dvou dalších praporů (první sled útočníka).

Jako minimální hodnotu musí tedy pluk odrazit útok mechanizované brigády (armády USA) o 3 mpr a 1 tpr a současně útok 1 tankového praporu od sousední brigády na stejném směru nebo 1 mech.

Názory — ohlasy

brigády a tankového pluku sousední brigády (franc. armády) anebo mechanizované brigády a tankového praporu souseda (armády NSR).

ru a bude maximálně využit v prvních bojích POV.

Spolu s tanky budou tedy postupovat i protitankové prostředky rot a praporů,

Tabulka 1

Druh prostředku	USA	NSR	Francie
tanků	108	108	101
OT	263	173	131
PT prostředků	111/27*	340/48*	252/57*

Bude-li na pluk útočit obrněná brigáda o 2 tankových praporech a 1 mechanizovaného praporu spolu s 1 mechanizovaným praporem sousední brigády (posílenými dvěma rotami tanků), budou tyto hodnoty prostředků:

které podle zásad jejich použití za takové situace ze sestavy prvosledových útočících jednotek ničí cíle ohrožující především postup vlastních tanků.

Jde o zbraně s vysokým účinným do-
střelem, plně samohybné a zpravidla i do-

Tabulka 2

Druh prostředků	USA	NSR	Francie
tanků	142	142	127
OT	192	152	214
PT prostředků	74/18*	340/20*	155/49*

V obou tabulkách jsou uvedeny u všech brigád jen organické prostředky praporů (pluků), přičemž jsem neuvažoval např. OT tpr armády NSR, kde jsou určeny pro pomocné funkce.

V armádě USA a Francie vytvářejí tzv. praporeční (plukovní) nebo rotní taktická uskupení z mechanizovaných a tankových jednotek, v armádě NSR posilují mechanizované prapory tankovými rotami.

Tento způsob použití se doporučuje zvláště ve členitém, porostlém nebo zastavěném terénu, charakteristickém pro převážnou část našeho operačního prostoru.

*] Kromě toho je v čitateli uveden počet ručních PT prostředků; ve jmenovateli souhrnně počet naváděcích zařízení PTRS, kanónů, bz, event. lehkých tanků vybavených PTRS — tedy těžkých a mobilních PT zbraní.

statečně pancéřované, které jsou s to palbou z krátkých zastávek skutečně účinně podporovat boj vlastních tanků. Protože pak na naší straně jsou hlavním nositelem boje s tanky vlastní tanky a poněvadž tanky jsou také v podstatě jediný palební prostředek na bojišti, schopný manévrů v sestavě našich jednotek, bude pozornost obsluh těchto zbraní zákonitě soustředěna především na ničení našich tanků.

Při porovnávání a vyhodnocování možností protitankové obrany je proto účelné uvažovat úplně palební možnosti protivníka průběžně tak, jak se mění ve svých technických parametrech i změnách způsobech boje.

Proto jsou tyto zbraně v dalších úvahách zahrnuty do počtů těchto prostředků,

které obránce musí zničit, chce-li dosáhnout úspěchu.

Vycházíme-li z požadavků, měly by mít prvosledové prapory tolik protitankových prostředků, aby byly s to odrazit útok prvního útočného sledu protivníka.

Budou-li mít i prvosledové útvary v prvním sledu $\frac{2}{3}$ sil, znamená (při hodnotách uvedených v tabulce 1 a 2) to tento počet:

K organizaci protitankové obrany je u prvosledových praporů k dispozici (má-li pluk v prvním sledu dva msp a 1 rotu posílenou četou bzk druhosledového praporu) 6 ks 82 bzk, 14 ks tarasnic a 63 ks pancéřovek, takže mohou zničit 34 tanků, tj. asi 50 % požadovaného počtu tanků.

Tyto ztráty budou vyšší o tanky, vyřazené jadernými údery, palbou dělostřelectva, údery letectva a dalšími prostřed-

Tabulka 3

Druh prostředků	USA	NSR	Francie
tanků	72	72	72
těžkých PT prostředků	18	32	38
celkem	90	104	110

u tankové brigády:

Tabulka 4

Druh prostředků	USA	NSR	Francie
tanků	94	94	84
těžkých PT prostředků	12	12	32
celkem	106	106	116

Celkově můžeme říci, že prapory by měly být připraveny k odrazení 90–120 tanků a těžkých PT prostředků. Pokud jde o ruční PT zbraně útočníka, předpokládám jejich ničení palbou ručních zbraní a plošnou palbou dělostřelectva a proto je již neuvažuji při výpočtu ničení.

Dosažení 60 % ztrát u útočníka PT zbraněmi praporů znamená vyřadit 54 až 72 tanky.

K vlastnímu výpočtu možností ničit tanky jsem použil poměru

u bezzákluzových kanónů 1 Bzk : 1 tank
u klasických děl a tanků 1 dělo : 2 tanky
u naváděcích zařízení PTRS 1 NZ : 3 tanky
u tarasnic 2 tar. : 1 tank
u pancéřovek (granátometů) 3 panc. : 1 tank

ky. Určit jejich skutečný celkový počet v tomto stadiu je však značně problematické, neboť jaderné údery nemusí zasáhnou právě prvosledové útvary (nebo ztráty prvosledových útvarů mohou být nahrazeny zasazením jednotek druhého sledu či záloh) a ostatní prostředky mohou vyřadit značně neurčitý počet tanků — třeba i několik strojů.

Dosáhnout spolehlivě ono minimum 60 % vyřazených tanků znamená posílit prvosledové prapory prostředky, které umožní vyřadit nejméně dalších 30 tanků (např. tank. rota a pt. bat. msp nebo četa PTRS).

Za stavu, kdy v prvním sledu zůstane útočníkovi na šířce kolem 10 km asi 40 tanků, můžeme očekávat zasazení druhých sledů prvosledových brigád (aby nekleslo

tempo útoku), přičemž zbylé tanky budou pokračovat v útoku.

Hodnota prostředků při opakované zteči

o 54 tanků vyšší (bude-li u sousední brigády zasazen do prvního sledu a na styk tankový prapor).

Nebral jsem také zřetel na jeden druh

Počet tanků a těžkých PT prostředků	mech. brig. + 1 tpr			tank. brig. + 1 mpr		
	USA	NSR	Francie	USA	NSR	Francie
	91	94	99	96	96	109

[tj. zbytek tanků a PT prostředků prvosledových praporů a druhé sledy prvosledových brigád (1/3 sil uvedených v tab. 4 a 3)].

Zvážíme-li možnosti protivníka a možný rozsah ženijních prací, bude i u vlastních vojsk asi 50 % prostředků prvosledových praporů vyřazeno z činnosti.

Proti uvedeným hodnotám může tedy motostřelecký pluk postavit tyto počty:

obrněných cílů, který u vojsk západních armád dosahuje vysokých počtů — na obrněné transportéry.

Vysoký počet těchto vozidel představuje zvláště vážnou úhrozu u svazků bundeswehru, kde transportéry jsou vyzbrojeny 20mm kanóny se značným účinným dostřelem na lehce pancéřované cíle.

Vlastní jednotky musí ničit transportéry protivníka týmiž palebnými prostřed-

u jednotek	Panc.	Tar.	82 bzk	nz PTRS	tanků
prvního sledu	32	7	3	2	5
druhého sledu	18	4	6	3	21
celkem	50	11	9	5	26

Ve druhém sledu jsou uvedeny prostředky plukovní bat. bzk, čtyř PTRS a tpr bez jedné roty, spolu s prostředky motostřeleckého praporu bez 1 roty.

Tyto prostředky, použité v boji na místě, tj. v obraně, umožní zničit celkem 98 tanků, tedy v podstatě všechny tanky prvního sledu nepřátelské mechanizované divize, což znamená téměř jisté zastavení útoku prvního sledu.

Bude-li použit druhý sled msp k protizteči, můžeme počítat se zničením asi 50 tanků. Nižší počet zničených tanků zde předpokládám proto, že při protizteči uvažujeme možnost ničit tanky protivníka vlastními tanky jen v poměru 1:1. Při zničení přibližně 50 % prostředků nepřítele a vzhledem k počtu tanků, které zůstanou protivníku na bojišti (20—40 tanků mechanizované brigády, 40—60 tanků u obrněné), můžeme očekávat, že si protivník udrží svůj úspěch, popřípadě jej bude rozvíjet.

Ke kalkulacím podotýkám, že uvažované počty tanků nepřítele mohou být

ky, kterými bojují s tanky, protože vlastní transportéry nejsou vyzbrojeny účinnou zbraní na lehce pancéřované cíle. To je vážný handicap pro bojovou činnost a ve svých důsledcích může vést k rozptýlení palebné činnosti PT prostředků na velké množství cílů a tím pravděpodobně i ke snížení počtu zničených tanků.

Zabezpečit pevnou a aktivní protitankovou obranu prvosledových motostřeleckých pluků znamená posílit je tak, aby mohly zničit dalších 60—80 tanků. To představuje hodnotu protitankového oddílu a až dvou rot tanků, nebo hodnotu čtyř tankových čet.

Předpokládáme, že útok prvního sledu protivníka byl takto posílenými pluky zpomalen nebo i zastaven a že proto dojde k zasazení druhého sledu divize. Při útočné šířce druhého sledu 7—10 km můžeme předpokládat jeho zasazení v prostoru bojové činnosti prvosledového uskupení, uvedeného při výpočtech tabulky 1 a 2, které dosáhlo určitého úspěchu a u kterého předpokládáme 50 % ztrát.

Počty tanků a těžkých PT prostředků v tomto případě budou dosahovat asi těchto hodnot (u divizí vcelku):

že i jejich palebná postavení nebudou připravena a že tedy bude snížena jejich palebná činnost. Sousední prvosledový

Tabulka 5

svazek tanky a PT prostředky	mechanizovaná			tanková		
	USA	NSR	Francie	USA	NSR	Franc.
první sled při 50% ztrátách	54	102	103	126	110	125
2 sled – obrněná brigáda	123	118	157	126	118	157
Celkem	177	210	250	252	228	282

Půjde tedy v průměru o 230 tanků či těžkých PT prostředků. K tomu můžeme připočítat ještě u divize USA palebnou kapacitu 36 naváděcích zařízení PTRS na vrtulnicích a u všech divizí dále hodnotu 1–2 tankových praporů, kterými může být divize, vedoucí hlavní úder, posílena.

Proti této hodnotě může prvosledový motostřelecký pluk, při utrpěných 50% ztrátách a za předpokladu, že byl posílen, postavit:

pluk (podle varianty) v této situaci může zničit do 40 tanků.

K zastavení zteče je tedy nutné zničit ještě nejméně sedmdesát tanků, čehož můžeme dosáhnout jen zasazením dalšího motostřeleckého pluku do obrany.

V uvažované variantě na schématu byl použit k vytvoření třetího obranného postavení motostřelecký pluk bez jednoho praporu a tankové roty a k jeho udržení

Tabulka 6

	Panc.	Taras.	82 bzk	nz PTRS	tanků
vlastní prostředky	25	6	4	3	13
posilové – 2 tr					10
celkem	25	6	4	3	23

Tyto prostředky mohou zničit až 50 tanků, neboť počítáme s tím, že mezi nimi nebude již tak organizován systém palby,

byla nasazena PTZ divize v síle protitančového oddílu. Tím bylo dosaženo těchto počtů PT prostředků:

Panc.	Taras.	82 bzk	100 PTK	nz PTRS	tanků
54	12	10	18	6	20

Tyto počty prostředků mohou zničit asi 120 tanků.

Použité výpočty ukazují, že nebude-li mít divize k dispozici alespoň hodnotu dvou protitankových oddílů k posílení a vytvoření PTZ divize, předpokládám, že k vytvoření dostatečné hustoty protitankové palby motostřeleckých praporů bude nutné vyčlenit až do desítky tankových rot k posílení motostřeleckých praporů a k posílení prvosledových pluků použít další čtyři tankové roty.

Tím zůstávají v rukou velitele divize fakticky jen čtyři tankové roty k protizteči. Avšak i za předpokladu, že divize by měla k dispozici ony dva oddíly, vyplývá z výpočtů, že počet tanků použitých v obraně bude dosahovat cca 50 % stavu tankových rot.

Malý počet protitankových prostředků v jednotkách vyžaduje nutně používat tanky v situaci, kdy nelze plně využít všech jejich bojových vlastností, především úderné síly, vytvořené jejich masovým nasazením.

Velitel divize bude tedy skoro vždy při organizaci obranného boje, zvláště při omezeném použití jaderných zbraní, přidělovat **tankové a motostřelecké prapory jednotlivým plukům** k vytvoření potřebné hodnoty protitankové palby (jak o tom píše i pplk. Dupal ve VM č. 4/65).

Je proto žádoucí určit především, jaký počet tanků protivníka bude pravděpodobně vyřazen z boje jadernými údery, konkrétně vyčleněnými k boji s nimi a slabé možnosti motostřeleckých pluků ve vedení protitankové obrany kompenzovat vyčleněním odpovídajícího počtu tanků.

Závažná otázka, která zůstává stále otevřená a zasluhuje si zvláštní pozornost i samostatný rozbor, je boj s obrněnými transportéry. Přihlédneme-li k jejich vysokým počtům v útvarcích všech armád NATO i jejich výzbroji (i Američané zavádějí do jejich výzbroje 20mm kanón jako Němci), bylo by žádoucí mít v družstvu či četě účinný prostředek schopný ničit je aspoň na dálce kolem 1000 m.

Z á v ě r

V současných podmínkách a především při současné organizaci a počtech protitankových prostředků budou kostru protitankové obrany motostřelecké divize, která podle čl. 437 Polního řádu ČSLA tvoří základ obrany svazků a útvarů, vytvářet především tanky.

Proti článku 432 Polního řádu ČSLA, kde je mj. uvedeno: „...je-li třeba, může se část tanků přidělovat motostřeleckým praporům k zesílení protitankové obrany“ současné počty a kvalita protitankových zbraní v jednotkách vyžadují **nutně** přidělovat motostřeleckým praporům značný počet tanků, aby byly s to účinně bojovat s tanky nepřítele.

I když to znamená omezení možností v aktivní obranné činnosti, dovedená kombinace tankových a motostřeleckých jednotek spolu s maximálně účelným využitím i omezeného počtu jaderných úderů, umožňuje v rámci svazku zajistit základní cíl obranného boje — odrazit útok nepřítele, který je v převaze, způsobit mu značné ztráty, udržet zaujatá postavení a tím vytvořit příznivé podmínky pro přechod k rozhodnému útoku.

Ženíjní technika při přechodu do dočasné obrany

Podplukovník Josef J e b a v ý

Při přechodu do obrany je důležité především vytvořit příznivé podmínky k plnění palebných úkolů. V obraně má velký význam každá použitelná zbraň, každý tank, obrněný transportér, dělo a zejména raketové prostředky.

Dobře vybudovaný okop, úkryt pro živou sílu, kryt pro bojovou techniku, pečlivě maskované rozmístění 2. sledu a záloh, systém ženijních zátarasů sladěný s palbou protitankových prostředků, to vše umožňuje obránci úspěšně splnit stanovené úkoly.

Realizace těchto opatření však bude ovlivněna a podmíněna mnoha činiteli. Především tím, že při přechodu do obrany v přímém dotyku s nepřítelem nebude bojová činnost přerušena a protivník se bude všemožně snažit znemožnit nebo ztížit ženijní opatření všeho druhu.

Rozhodující úlohu bude mít čas, po který bude možno plnit nejdůležitější úkoly ženijního zabezpečení. Tato doba bude rozdílná v závislosti na vzdálenosti od čáry dotyku s nepřítelem a možnosti přísunu jeho záloh. Nejméně času budou mít jednotky a útvary 1. sledu v bezprostředním palebném dotyku s nepřítelem, postupně do hloubky bojové nebo operační sestavy budou časové možnosti příznivější.

Dalším činitelem, který bude ovlivňovat rozsah ženijních opatření, bude množství sil a prostředků, které bude možno po danou dobu vyčlenit k plnění úkolů ženijního zabezpečení. I zde budou možnosti diferencované a budou ovlivněny

- úkolem a místem v bojové (operační) sestavě jednotky, útvaru, svazku (svazu),
- bojovou (operační) sestavou,
- ztrátami všeho druhu v dosavadní bojové činnosti,
- množstvím a stavem ženijně mechanizačních prostředků, které jsou k dispozici,

- zkušenostmi velitelů a
- stupněm vycvičenosti vojsk v organizaci ženijního zabezpečení.

Určitý vliv na rozsah úkolů ženijního zabezpečení bude mít i charakter terénu v prostoru bojové činnosti vojsk, jeho členitost, propustnost, pokrytost, geologické složení a rozpojitelnost půdy, denní a roční doba, povětrnostní podmínky apod.

Při organizaci ženijního zabezpečení obrany dochází nutně k rozporu mezi požadavky (nejspolehlivější ochrana živé síly, bojové techniky i předpoklady plnit úkol zajištění zemních a okopových prací) a možnostmi tyto požadavky realizovat. A zde právě vystupuje do popředí úloha a význam ženijně mechanizačních prostředků, bez nichž si dnes nelze vůbec představit zemní práce, zatarasování, úpravu a udržování komunikací, uvolňování zátarasů všeho druhu atd. Důležitým měřítkem možností ženijní přípravy obrany bude tedy

- množství a druh ženijně mechanizačních prostředků, které jsou k dispozici,
- technický stav a vycvičenost strojníků, řidičů a obsluh ženijních mechanizačních prostředků,
- organizační schopnosti velitelů a štábů všech stupňů, co nejúčinněji použít ženijní techniku a její činnost všestranně zabezpečit.

Možnosti využití ženijně mechanizačních prostředků v obraně

Za předpokladu, že při přechodu do obrany budou u ženijní techniky asi 25% ztráty z předchozí bojové činnosti a že obrana bude zaujímana a připravována v terénu vhodném k použití mechanizačních prostředků, můžeme jimi uhradit tento počet denních výkonů (1 dv — pracovní výkon 1 vojáka za dobu 10 hodin — podle bonity půdy 3 až 5 m³)

Názory – ohlasy

a) motostřelecká divize:

Poř. čís.	Druh stroje	Počet ks		Norma na jednotku	Uhradí dv		Poznámka
		tab.	skut.		jedn.	celk.	
1	buldozer	8	6	35 m³/h	100	600	
2	rypadlo	1 2	— 2	30 m³/h	80	160	
3	BTU	12	10	100 m³/h	350	3500	
4	ZP 60	2	2	0,8 km/h	128	256	
5	MUP	4	3	1 pokládka za hod.			za 10 h. 1-1,5 pokládky tj. 900 až 1350 ks PT min.
Celkem					4516		

b) tanková divize:

Poř. čís.	Druh stroje	počet ks		Norma na jednotku	Uhradí dv		Poznámka
		tab.	skut.		jedn.	celk.	
1	buldozer	8	6	35 m³/h	100	600	
2	rypadlo	2	2	30 m³/h	80	160	
3	BTU	20	15	100 m³/h	300	4500	
4	ZP 60	2	2	0,8 km/h	128	256	
5	MUP	4	3	1 pokl./h			1-1,5 pokládky za den tj. 900-1350 ks PT min.
Celkem					6516		

c) vševojsková armáda (přechází-li do obrany 2 msd, 1 td, přípravy obrany zúčastní se 50 % ženijní techniky armádních ženijních útvarů).

Poř. čís.	Druh stroje	Počet		Norma na jednotku	Uhradí dv		Poznámka
		tab.	skut.		jedn.	celk.	
1	buldozer	44	32	35 m³/h	100	3200	
2	rypadlo	40	30	30 m³/h	80	2400	
3	BTU	40	30	100 m³/h	300	9000	
4	ZP 60	14	10	0,8 km/h	128	1280	
5	MUP	48	37				1-1,5 pokládky za den tj. 10 000-15 000 PT min.
Celkem					15 880		

Abych mohl ukázat podíl mechanizačních prostředků na ženijní přípravě obrany za daných předpokladů, porovnám práci strojů s prací ruční. Uvažuji méně příznivou situaci, kdy po odečtení ztrát a při zabezpečení nepřetržité bojové pohotovosti bude na ženijní práce k dispozici 50 % plánovaných počtů svazků.

bojovými nařizeními a rozkazy příslušných ŽN a nadřízených velitelů a odpovídají za neustálou bojeschopnost a dobrý technický stav prostředků.

Vševojskoví velitelé a štáby ovlivňují použití ženijní techniky včasným rozhodnutím pro obranu, upřesněním rozmístění prvků bojové sestavy v terénu, volbou

Svazek, svaz	dv ruč. práce (50 % plán. počtu)	dv strojů (x koef. účín. 0,8)	$\frac{dv s}{dv r} \cdot 100 \%$
msd	4000	3600	90 %
td	3500	5200	148 %
A (2 msd, 1 td)	15000	12700	85 %

Zde vyniká podíl ženijní techniky na ženijní přípravě obrany. Využití ženijní techniky zdvojnásobuje rozsah ruční práce a tudíž **podstatnou měrou** napomáhá úspěšnému plnění stanovených úkolů. Ženijně mechanizační prostředky k zatarasování plně kryjí požadavky na přípravu výbušných zátarasů. Těžiště zatarasování výbušnými prostředky je totiž v jejich manévru na směry útoku nepřítel v průběhu boje, kdy jejich využití je nejefektivnější. Vzhledem k tomu a omezeným možnostem přísunu a doplňování ženijní munice budou minová pole předem připravována jen v omezeném rozsahu a na nejdůležitějších směrech.

Vliv velitelů a štábů na využití ženijní techniky v obraně

Z rozboru možností ženijní techniky v obraně vyplývá i důležitý závěr nejen k práci ŽN a velitelů ženijních útvarů a svazků, ale i pro vševojskové velitele a jejich štáby.

Hlavní organizátor maximálního a nejúčelnějšího využití ženijní techniky na daném stupni je ženijní náčelník, jehož povinností je mít neustálý přehled o druzích a množství ženijní techniky a zabezpečovat její nepřetržitou použitelnost, vyhodnocovat podmínky k jejímu použití, navrhovat vševojskovému veliteli nejvýhodnější použití ženijně mechanizačních prostředků a organizovat ošetřování a dílenskou službu.

Velitelé a štáby ženijních, ženijně technických jednotek útvarů a svazků se řídí

typu a umístění objektu v terénu, použitím ženijně mechanizačních prostředků v rozhodujících prostorech pro obranu a optimalizací pracovních podmínek ženijní techniky.

Přitom je účelné dodržovat tyto zásady:

- maximálně využít dobu, po kterou je možno ženijní techniku používat,
- vyloučit na minimum ztrátové časy,
- správně vyhodnotit terén v opěrných bodech a rajónech obrany, zbytečně neměnit rozmístění jednotlivých bojových prostředků i umístění ženijních objektů,
- volit odpovídající druhy a typy objektů,
- všechna ženijní opatření pečlivě maskovat,
- sladit práci strojů s ručním dokončením, připravené objekty co nejúčelněji využívat a
- sladit ženijní úpravu terénu s organizací paléb a systémem zatarasování.

Podíl ženijně mechanizačních prostředků přípravy obrany bude dále narůstat zaváděním nových výkonnějších prostředků. Nemůže tomu být ani jinak, chceme-li být soudobou armádou, připravenou plnit bojové úkoly ve složitých podmínkách.

Z á v ě r

I když současná ženijní technika se významně podílí na přípravě obrany, musí být její další vývoj zaměřen k tomu, aby dále rostl podíl strojní práce nad ruční.

Přítom musí vyhovovat požadavkům soudobého boje, tj. být vysoce výkonná, pohyblivá a musí chránit obsluhu (osádku) před účinky nebezpečného záření nebo zamoření terénu a ovzduší, popřípadě jejich účinky podstatně snižovat. Maximálně efektivní využití ženijní techniky kladé značné nároky na organizační a řídicí práci velitelů i ženijních náčelníků všech stupňů. Značné množství výkonné ženijní techniky, jako jsou přídatné buldozerové

radlice, zabezpečuje přímo jednotlivé bojové prostředky, jejich nasazení, využití i všestranné zabezpečení organizují a řídí přímo vojští velitelé (velitelé rot, baterií, praporů, oddílů apod.).

Úloha a místo ženijní techniky při zabezpečování přechodu do obrany si zasluhuje pozornost všech velitelů a náčelníků, kteří o jejím použití rozhodují. Tato skutečnost se pak výrazně odráží v průběhu obranného boje a operace.

Zásobování frontového letectva

(VM č. 2/66)

Podplukovník Radim Drtílek

Autor článku poukazuje na neudržitelnost dosavadního „autonomního“ způsobu zásobování letectva speciálním leteckým materiálem, tj. let. tech. materiálem, municí a LPH. Ve velmi kusé a obecné formě uvádí i návrh, jak otázku řešit a nakonec vyzývá, aby navrhovaný způsob byl dále podrobně studován a dokonce i procvičován.

Protože jako příslušníci týlu svazu frontového letectva považujeme obsah návrhu za nesprávný, chci v článku ukázat, v čem je neopodstatněnost navrhovaného systému a jaký je náš názor na tuto problematiku.

Podstatou návrhu autora je zrušení zásobovací etapy letecké armády (PLZ) a včlenění armádních skladů leteckého materiálu do frontových základů a jejich oddělení. Pokusím se především alespoň stručně ukázat, jaké důsledky by nutně musela mít navržená organizace v praktické činnosti. Pokud jde o vlastní prostor rozmístění a kapacitu základů, stačí uvést, že v případě PFZ to znamená vyčlenit 3–5 dalších V/S a zvětšit zaujímaný prostor o 250–400 km², materiálně pak vzrůst tonáže cca o 20 000 tun. U oddělení PFZ rozvinovaného na silnicích zvětšit prostor o 60–100 km² a množství zásob o 8–10 000 tun, tedy v obou případech zvětšení téměř o jednu třetinu. Z na-

vrhovaného začlenění skladů dále vyplývá, že nebude-li mít LA své zásoby materiálu, nepotřebuje rovněž dopravní prostředky k jeho přísunu a náčelník týlu frontu musí převzít plnou odpovědnost za přísun leteckého materiálu všeho druhu až do skladů ltd. Pro týl frontu to tedy znamená zabezpečit přísuny nejen pro přímo podřízené svazky a útvary a 2–3 základny vševojskových armád, ale ještě dále pro sklady nejméně dvou ltd. Konečně přistupuje zde ještě další nepříznivá okolnost, a to z hlediska umístění zásob. Není pochyb o tom, že hlavním kritériem k rozmístění frontových základů a jejich oddělení, a v tom případě i skladů a oddělení leteckého materiálu, bude především hledisko zásobování vševojskových armád, a toto ne vždy bude časově i prostorově odpovídat potřebám a uskupení frontového letectva.

Tyto skutečnosti ukazují, že navrhovaný systém je sice po stránce rozložení zásob na operačním stupni a jejich přísunu uskutečnitelný, současný stav však nevyplývá, ale naopak vytváří nové komplikace.

Jaké předpoklady a vztahy vytváří navrhovaný systém v otázkách řízení týlu? Pro týl jakéhokoli stupně platí zásada, že odpovědnost za zásobování může nést jen ten, kdo má k dispozici vlastní zásoby

materiálu a dopravní prostředky k jejich přisunu na místo určení. V našem případě to tedy znamená, že tímto orgánem nemůže být náčelník týlu LA se svým štábem, kterému v tomto systému může být zachována pouze činnost inspekční a kontrolní (obdoba týlových orgánů dnešních sborů A PVOS), ale jedině týl frontu. Znamená to, že týlové orgány frontu převezmou odpovědnost nejen za příjem a uskladnění leteckého materiálu ve svých zařízeních, ale hlavně, že budou rozhodovat o tom, kdy, v jakém pořadí, které ltd nebo let. útvaru a kolik materiálu přisunout a tento přisun také svými prostředky zabezpečovat. Aby takové rozhodování v oblasti materiálně technického zabezpečení bylo správné a účelné, musí být plně podřízeno vývoji a změnám v operační a bojové situaci, vycházet z důkladné znalosti o stavu a možnostech podřízených leteckých svazků a útvarů a především ze zámyslu velitele LA o způsobu použití letectva, uskutečnění letištního manévru, předpokládaném úsilí atd. Všechny tyto otázky řeší velitel a štáb LA a jedině zde tedy mohou řídicí orgány týlu získat potřebné podklady a údaje nezbytné k vlastnímu řízení MTZ vojsk. Myslím, že je zbytečné dále rozvádět, jakým komplikacím a abnormálním vztahům by v tomto případě nutně muselo docházet mezi týlem frontu na jedné a velitelskými i vojsky LA na druhé straně. Již při běžném pohledu na takovou strukturu řízení jednoznačně vyvstává její rozpornost a funkční neschopnost. Zbývá tedy ještě jedna varianta řešení, že by totiž funkční náplň řídicích orgánů LA zůstala v podstatě zachována s tím, že materiál a jeho přisun bude vyžadován u týlu frontu. I v tom případě je těžké si představit, jak bude velitel LA se svým zástupcem pro týl odpovídat za materiálně technické zabezpečení vojsk, když sám nemá ani materiál, ani dopravní prostředky a je v jednom i druhém zcela závislý na momentálních možnostech frontového týlu. Kromě toho je dostatečně známo, a operační cvičení s vojsky to potvrzují, že jedním z nejobtížnějších úkolů operačního týlu je včasnost přisunu, zvláště pokud jde o zkrácení času potřebného od vydání denního plánu přisunu štábem týlu armády k doručení výpisu z tohoto plánu na příslušnou základnu, k organizaci dopravního proudu a naložení materiálu v požadovaném složení a množství. Zařazením nového mezistupně, tj. SVD frontu, do to-

hoto cyklu vzniknou nepochybně další časové ztráty. Organizovat přisunové proudy a naložení materiálu v tak rozsáhlých zařízeních, jakými jsou frontové základny, rovněž nepřispěje ke zkrácení potřebného času.

Aby tyto připomínky nebudily dojem tendenčního zdůrazňování nepříznivých stránek navrhovaného systému, bylo by nutné uvést jeho výhody — tyto však je opravdu těžké odhalit. V této souvislosti např. zmíněný návrh zdůrazňuje, že nový systém odstraní dosavadní dvojí, respektive připočteme-li zásobování raketových vojsk, dokonce trojí „tok“ materiálu v zásobovacím systému frontu. To je sice pravda, ale domnívám se, že v práci není rozhodující, kolik druhů „toků“ materiálu budeme mít, ale zda je systém účelný, jednoduchý a pružný. Dále autor dokonce několikrát poukazuje na existenci a perspektivu rozšíření letectva u vševojskových svazů a svazků, což má být podstatným argumentem hovořícím proti zásobování frontového letectva leteckým materiálem po vlastní linii. Abychom správně ohodnotili, jak velká část z celkové potřeby leteckého materiálu připadá na tyto vrtulníkové jednotky, stačí uvést několik čísel. Spotřeba jedné vrtulníkové letky dosahuje v průběhu bojové činnosti průměrně denně: LPH — 15 m³, LTM — 0,5 t, let. munice do 0,1 t. Budeme-li počítat dokonce s počtem do 20 vrtulníkových letek v rámci pozemních vojsk frontu, nepřesahuje tato denní potřeba 300 m³ LPH a 12 t leteckého materiálu a munice. Toto množství odpovídá necelým 5 % celkové denní potřeby vojsk letecké armády a kromě toho absolutní většinu této potřeby tvoří letecký benzín, který může být bez jakýchkoliv potíží v zásobovací péči vševojskových svazů a svazků. Důvody uváděné na podporu navrhovaného systému zásobování jsou tedy silně problematické a nemohou při pozornějším rozboru obstát. V platnosti zůstává však skutečnost, že praktické poznatky z dosavadních operačních cvičení, válečných her a vědecké práce svědčí o vážných problémech současné organizace zásobování frontového letectva. V tomto zjištění je možné s autorem souhlasit, ovšem s tím, že zde jde o něco jiného než o likvidaci dosavadní polní letecké základny LA. K vážnému narušení zásobování letectva dochází totiž především proto, že LA na rozdíl od všech ostatních svazů, s výjimkou A PVOS, nemá vlastních organických dopravních prostředků, její sklady jsou nepohyblivé a na

stupni frontu nemá ani materiál ani orgány odpovědné za zásobování speciálním leteckým materiálem. V důsledku toho musí nutně docházet (zvláště v dalším průběhu a ke konci frontové operace) k téměř neřešitelným situacím, kdy vlastní sklady LA vázané na železnici zůstávají v hloubce 500 i více km od operační sestavy frontového letectva a orgány odpovědné za zásobování armády leteckým materiálem dokonce ještě ve větší hloubce na vlastním teritoriu. V této situaci je opravdu obtížné představit si, jak bude náčelník týlu LA řídit doplňování zásob ze svých skladů nebo vyžadovat materiál u materiálních hospodářů týlu MNO/PVOSL. Ještě daleko ostřeji by se tyto problémy musely projevit v průběhu dalších frontových operací.

Nedokonalost dosavadního systému zásobování letecké armády budí dojem, že tento byl vytvořen na základě poněkud zastaralých představ o způsobu bojového použití a složení vojsk LA. Zřejmě se počítalo s menším rozmachem frontové operace s tím, že značnou část sil frontového letectva budou tvořit svazky a útvary rozmístované více v hloubce vlastní sestavy a konečně s nižšími nároky na pohyblivost a schopnost letectva k rychlému letištnímu manévru v těsném sledu za útočícími vojsky. Způsob bojové činnosti a složení LA v soudobých podmínkách naproti tomu vyžadují, aby nejméně 75 % jeho svazků a útvarů, tj. veškeré stíhací, stíhací bombardovací, průzkumné i část dopravního vrtulníkového letectva bylo rozmístováno a přemísťováno v prvním sledu, tj. ve vzdálenosti 70—150 km od bojové linie. Aby týl LA byl schopen v těchto podmínkách včas a plynule zabezpečovat bojující vojska, musí být výsoce pohyblivý, schopný rychle přemístit a rozvinout vlastní prostředky na silnicích v co nejmenší hloubce za hlavním sesku-

pením sil frontového letectva. Toto vyžaduje snížit dosavadní množství zásob udržovaných v PLZ zhruba na 50 %, tj. na množství zabezpečující 2 dny bojové činnosti leteckých svazků a útvarů prvního sledu. V tom případě nebude přesahovat množství zásob vezených v PLZ 6000 m³ LPH, 800 tun letecké munice a 600 tun leteckého technického materiálu a k zabezpečení přemístění těchto zásob ve 2 kolo- běžích při současném plnění nejdůležitějších přísunových úkolů postačí mít v týlu LA 2—3 acpr a 1—2 apr běžné kapacity. Tyto dopravní útvary by ovšem musely být stejně (jako u vševojskových armád) organicky začleněny do týlu LA, a to již v míru.

Vzhledem k šířce pásma činnosti, ve kterém svazky a útvary působí a které je v podstatě shodné s útočným pásmem frontu, je nutné na rozdíl od PAZ vševojskových armád uzpůsobit organizaci této pohyblivé PLZ tak, aby byla schopna vyčlenit samostatné oddělení skladů. V tomto případě budeme vlastní PLZ rozvíjet zpravidla za hlavním uskupením sil letectva, zatímco letectvo, dislokované na vedlejší směr, bude zásobováno z oddělení PLZ. Na stupni frontu je pak nutné mít v rámci frontových základů sklady materiálu 03 a leteckých pohonných hmot. Jednotné řízení zásobování týlem frontu vyžaduje, aby součástí polního velitelství týlu F byly správy (oddělení), odpovědné za zásobování materiálem třídy 03. Možná varianta tohoto zásobovacího systému ve fázi splnění bližšího a dalšího úkolu F je znázorněna v **příloze 1**.

Vzhledem k úloze frontového letectva při zabezpečení a podpoře útočné operace frontu by neměla již být otázka jeho bojovosti, podmíněná včasným a úplným materiálně technickým zabezpečením, předmětem teoretických a nezávazných polemik, ale urychleného řešení v praxi.

Zkušenosti z použití prostředků automatizace a mechanizace ve velení

Podplukovník Jaroslav Šebek

Zkušební cvičení „ELEKTRON“, které proběhlo u silničního vojska s částečným vyvedením vojsk, mělo dát první praktické poznatky a zkušenosti z využívání automatizace a mechanizace ke zkvalitnění velení, organizačnické a řídicí práce štábů.

I když mělo do značné míry určité specifické rysy odborné problematiky, můžeme ze získaných poznatků a zkušeností vyvodit závěry platné i pro činnost ostatních štábů.

K získání poznatků a zkušeností byl poprvé v historii ČSLA vytvořen automatizovaný úsek, který měl zabezpečit automatické předávání zpráv od samočinného počítače MINSK 2, až po nejnižší výkonný orgán, silniční pořádkovou čet.

Tímto způsobem vznikl mezi správou vojenské dopravy frontu, silničními svazky, útvary a jednotkami radiodálnopisný systém, který na stupni rota—četa využíval „Datčiku“. Poněvadž zkušební cvičení se zúčastnilo více útvarů, byl na druhém směru ponechán dosud používaný systém velení a řízení, takže porovnáním obou systémů bylo možno zjistit rozdíly a časové normy práce na jednotlivých úsecích.

Poněvadž se předpokládalo, že mechanizovaný úsek vyvolá zásadní změny nejen v organizačnické a řídicí práci štábů, ale i v jejich metodice a stylu práce, byla snímkována práce hlavních funkcionářů štábů, aby i na tomto úseku byly získány potřebné poznatky a zkušenosti.

Mimo automatizovaný a mechanizovaný úsek byly v průběhu cvičení ověřeny i některé nové možnosti rychlého předávání nejen dílčích zpráv, ale i celých rozkazů

s cílem nejen zrychlit velení, ale i vytvořit podmínky ke zvýšení efektivnosti spojovacích prostředků.

Přitom se vycházelo z předchozích zkušebních cvičení „TRABANT“ a zejména pak „TRINEC“, kde se ukázalo, že i seberechlejší zpracování plánovacích podkladů ztrácí na účinnosti, dostává-li se příliš zdlouhavě k výkonnému orgánu.

Konečně jako jeden z dalších prostředků mechanizovaného velení a řízení bylo ověřeno využití průmyslové televize v řízení silniční dopravy, a to zejména za složitě radiační a dopravní situace.

Se zřetelem k tomu, že již sama příprava cvičení, kterého mimo silničních pořádkových jednotek se zúčastnila celá řada jednotek spojovacích a prostředky letectva, které byly vybaveny novými prostředky, se kterými dosud necvičily, si vyžadovala pečlivě skloubené a navzájem navažující činnosti, byl již v tomto období použit samočinný počítač ke stanovení kritické cesty, která by určila nejvýhodnější vzájemnou vazbu jednotlivých úkolů společně s termíny jejich plnění. Jako výchozí podklad byl zpracován pomocí metody „PERT“ síťový graf, jehož údaje pak sloužily jako vstupní data pro samočinný počítač (viz přílohu 1).

Výsledkem analýzy kritické cesty počtem na samočinném počítači byla zpráva, která obsahovala závazné termíny jednotlivých opatření tak, aby vlastní příprava cvičení mohla být organizovaná uskutecněna v co nejkratší době.

Výsledná zpráva, natištěná strojem, byla dodána ve formě tabulky:

Názory — ohlasy

Poč.	Činnost		Rozptyl	Začátek		Konec		Celková rezerva
	kon	doba		mož.	nut.	mož.	nut.	
1	2	2	0	0	0	2	2	0
1	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.
26	27	3	0	45	45	48	48	0

Jednotlivé výsledné údaje, označené čísly znamenají (první řádek):

- 1 — výchozí uzel — výchozí úkol při zahájení práce na cvičení
- 2 — následující uzel (úkol)
- 2 — vypočtená průměrná doba nezbytná ke splnění úkolů 1—2
- 0 — časový rozptyl od vypočtené doby není možný
- 0 — nejdříve možný počátek činnosti (zahájení plnění prvního úkolu)
- 0 — nejpozději možný termín, kdy je nutné zahájit činnost při zpracování cvičení
- 2 — nejdříve možný konec doby ve dnech, ve které je možno úkol č. 1 splnit
- 2 — nejpozději přípustný konec splnění úkolu
- 0 — časová rezerva není k dispozici.

Poslední řádek zprávy pak znamená výsledek řešení:

- 26 — předposlední uzel (úkol)
- 27 — konečný uzel (úkol), po jehož splnění následuje již vlastní cvičení
- 3 — doba ve dnech, nezbytná ke splnění úkolů 26—27
- 0 — časový rozptyl od vypočtené doby není možný
- 45 — den nejdříve možného začátku plnění úkolu č. 27
- 45 — nejpozději možný začátek
- 48 — nejdříve možný konec
- 48 — nejpozději možný konec
- 0 — časová rezerva 0.

Z konečné zprávy vyplývá, že pracovní tým může zpracovat cvičení uvedeného typu a zabezpečit všechna potřebná organizační opatření za 48 dní.

Ke kvalitnímu a organizovanému splnění celého úkolu ve vypočteném termínu je nutné důsledně dodržovat termíny, poněvadž jednotlivé činnosti na sebe buď těsně navazují, nebo probíhají souběžně a v dalším pak vytvářejí předpoklady k další činnosti.

Toho můžeme dosáhnout při organizaci pracovního kolektivu, jehož struktura by se měnila v závislosti na etapě rozpracovanosti a příprav cvičení a který by se zabýval pouze daným úkolem a byl oproštěn od různé operativní činnosti.

Poněvadž řízení cvičení, které probíhalo za složitě radiální i dopravní situace, při souběžném ověřování několika zkušebních úkolů, a to jak na úseku mechanizovaném, tak i nemechanizovaném se stupni svazek — prapor — rota — četa, bylo velmi náročné, byla ověřena možnost řídit tak složitě cvičení pomocí grafického plánu provedení (viz přílohu 2).

Grafický plán provedení se velmi osvědčil.

Grafický plán má proti textovému plánu tyto výhody:

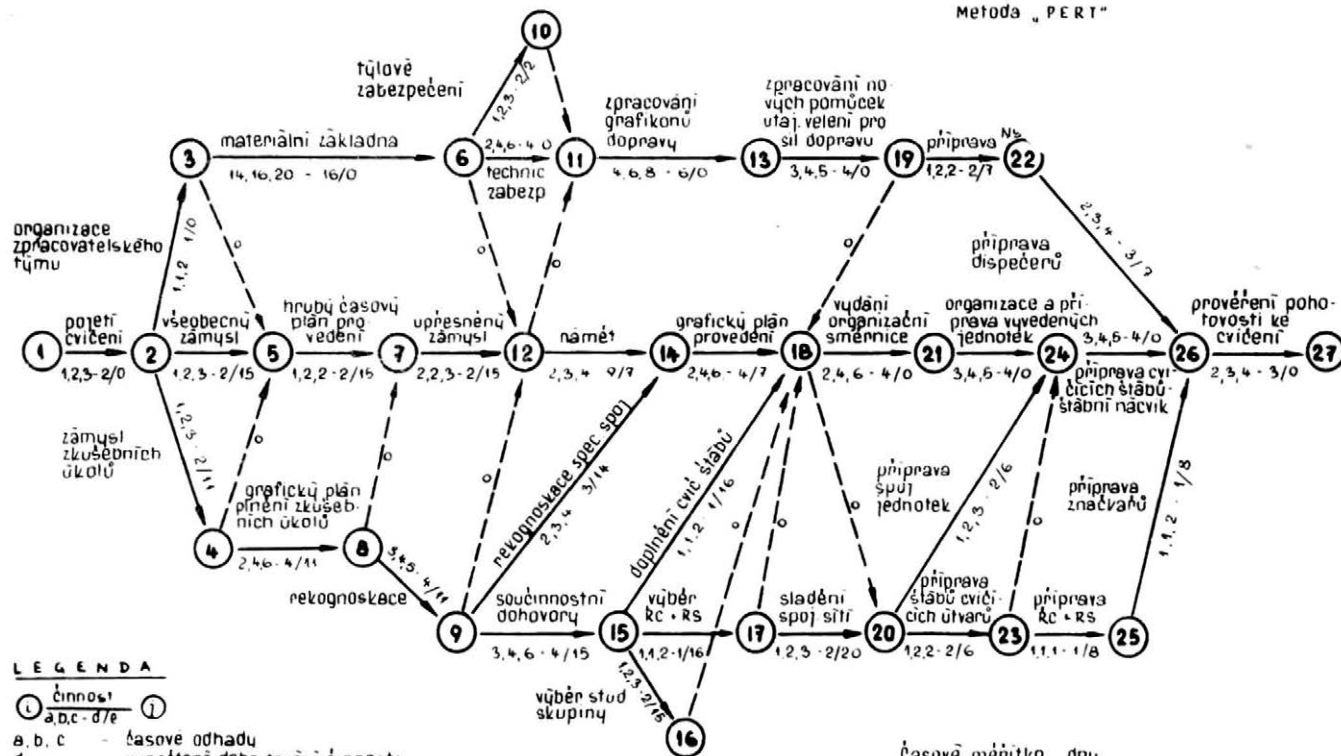
- názorně ukazuje vzájemnou časovou skloubenost celého cvičení a procvičovacích učebních i zkušebních úkolů,
- rovnoměrnost zatížení cvičících štábů,
- uživatelé plánu mohou se v něm lépe orientovat, poněvadž každý funkcionář (cvičící či rozhodčí) má v něm vymezené místo a jeho činnost pomocí uzlů a spojnic k jednotlivým úkolům a opatřením je přesně časově vymezena.

Hlavním cílem cvičení bylo ověřit vhodnost automatizovaného a mechanizovaného úseku tak, jak byl předem teoreticky zpracován a na konferenci o automatizaci a mechanizaci velení u silničního vojska upřesněn.

SÍŤOVÝ GRAF PŘÍPRAVY ZKŮŠEBNÍHO SPOJOVACÍHO A PROVOZNÍHO CVIČENÍ „ELEKTRON“

PŘÍLOHA 1

Metoda „PERT“

časové měřítko dny
vypočtená celková doba trvání je 48 dní

PRÍLOHA 2

evidenční
05-00

schema spojení

15 silb

104 silb

106 silb

108 silb

110 silb

112 silb

114 silb

116 silb

118 silb

120 silb

122 silb

124 silb

126 silb

128 silb

130 silb

132 silb

134 silb

136 silb

138 silb

140 silb

142 silb

144 silb

146 silb

148 silb

150 silb

152 silb

154 silb

156 silb

158 silb

160 silb

162 silb

164 silb

166 silb

168 silb

170 silb

172 silb

174 silb

176 silb

178 silb

180 silb

182 silb

184 silb

186 silb

188 silb

190 silb

192 silb

194 silb

196 silb

198 silb

200 silb

202 silb

204 silb

206 silb

208 silb

210 silb

212 silb

214 silb

216 silb

218 silb

220 silb

222 silb

224 silb

226 silb

228 silb

230 silb

232 silb

234 silb

236 silb

238 silb

240 silb

242 silb

244 silb

246 silb

248 silb

250 silb

252 silb

254 silb

256 silb

258 silb

260 silb

262 silb

264 silb

266 silb

268 silb

270 silb

272 silb

274 silb

276 silb

278 silb

280 silb

282 silb

284 silb

286 silb

288 silb

290 silb

292 silb

294 silb

296 silb

298 silb

300 silb

302 silb

304 silb

306 silb

308 silb

310 silb

312 silb

314 silb

316 silb

318 silb

320 silb

322 silb

324 silb

326 silb

328 silb

330 silb

332 silb

334 silb

336 silb

338 silb

340 silb

342 silb

344 silb

346 silb

348 silb

350 silb

352 silb

354 silb

356 silb

358 silb

360 silb

362 silb

364 silb

366 silb

368 silb

370 silb

372 silb

374 silb

376 silb

378 silb

380 silb

382 silb

384 silb

386 silb

388 silb

390 silb

392 silb

394 silb

396 silb

398 silb

400 silb

402 silb

404 silb

406 silb

408 silb

410 silb

412 silb

414 silb

416 silb

418 silb

420 silb

422 silb

424 silb

426 silb

428 silb

430 silb

432 silb

434 silb

436 silb

438 silb

440 silb

442 silb

444 silb

446 silb

448 silb

450 silb

452 silb

454 silb

456 silb

458 silb

460 silb

462 silb

464 silb

466 silb

468 silb

470 silb

472 silb

474 silb

476 silb

478 silb

480 silb

482 silb

484 silb

486 silb

488 silb

490 silb

492 silb

494 silb

496 silb

498 silb

500 silb

502 silb

504 silb

506 silb

508 silb

510 silb

512 silb

514 silb

516 silb

518 silb

520 silb

522 silb

524 silb

526 silb

528 silb

530 silb

532 silb

534 silb

536 silb

538 silb

540 silb

542 silb

544 silb

546 silb

548 silb

550 silb

552 silb

554 silb

556 silb

558 silb

560 silb

562 silb

564 silb

566 silb

568 silb

570 silb

572 silb

574 silb

576 silb

578 silb

580 silb

582 silb

584 silb

586 silb

588 silb

590 silb

592 silb

594 silb

596 silb

598 silb

600 silb

602 silb

604 silb

606 silb

608 silb

610 silb

612 silb

614 silb

616 silb

618 silb

620 silb

622 silb

624 silb

626 silb

628 silb

630 silb

632 silb

634 silb

636 silb

638 silb

<

Pomocí samočinného počítače MINSK-2 byly připravovány především tyto podklady:

— volba optimální osy k přesunu proudů se zřetelem k dosažení cílového místa v co nejkratším čase.

— rozpisy průjezdů proudů pro stanovené optimální osy, přičemž za základ bylo vzato skutečné předpokládané vytížení silnic jednotlivých typů, tj. pro silnici základní 90 proudů a pro silnici pomocnou 30 proudů denně.

— rozpisy o průjezdech proudů pro jednotlivá vybraná pořádková stanoviště.

Tento komplex úkolů na sebe v podstatě navazoval a na podkladě této návaznosti bylo možné učinit závěry o účelnosti rozmístění samočinných počítačů na jednotlivých stupních velení a metodice jejich práce.

Poněvadž detailní rozbor časových možností plnění jednotlivých úkolů by byl příliš rozsáhlý, uvedu jen celkové časové normy, dosažené v jednotlivých etapách.

Tyto časové normy bude nutné posoudit nejen vcelku, tj. od zahájení sběru informací až po předání rozkazu tomu výkonnému orgánu, ale i v jednotlivých etapách jejich tvorby tak, aby byla zjištěna míra účelnosti pro ten či onen stupeň velení a ta úzká místa, která jsou dosud překážkou v rychlém pronikání informací, rozkazů a hlášení mezi orgány řídícími a výkonnými.

Do doby potřebné k výpočtu hledaného řešení jsou započteny nejen vlastní výpočty, ale i jejich natištění, které do značné míry zabraňuje rychlejšímu využití vyčíslených výsledků (viz tabulku 2).

I když při cvičení byla použita nejmodernější technika k přenosu dat (dálno-

Tabulka 1

Poř. čís.	Název úkolu	Doba potřebná k					
		sběru informací a přípr. vstupních dat		výpočtu na SP		předání výkonnému orgánu	
		min	%	min	%	min	%
1	Volba optimální osy (1 osa)	6'	20 %	6'	20 %	18'	50 %
2	Rozpisy průjezdu proudů pro stanovené optimální osy (1 osa FSZ)	205'	16 %	480'	36 %	620'	48 %
3	Rozpisy průjezdu proudů pro vybraná pořádková stanoviště (25 PS) na jedné FSZ	20'	5 %	150'	36 %	240'	59 %

Tabulka 2

Úkol	Doba potřebná k			
	výpočtu		vytištění výsledků	
	min.	%	min.	%
Rozpisy průjezdu proudů pro vybraná pořádková stanoviště (25 PS) na jedné FSZ	30'	20 %	120'	80 %

pisy s rychlodavačem, schopné předat 400 znaků za minutu, což již samo o sobě proti dosud používaným prostředkům urychluje práci až čtyřnásobně) ukazují se tyto prostředky v plně automatizovaném a mechanizovaném úseku již jako málo výkonné. Zkušenosti ukazují, že jejich výkonnost by měla být 2—3× vyšší s možností vysílat na více kanálech (aspoň

3), zatímco současný systém umožňuje radiodálnopisný provoz pouze na 1 kanálu.

Další problém je i samotné využití samočinných počítačů v celkovém systému velení a řízení.

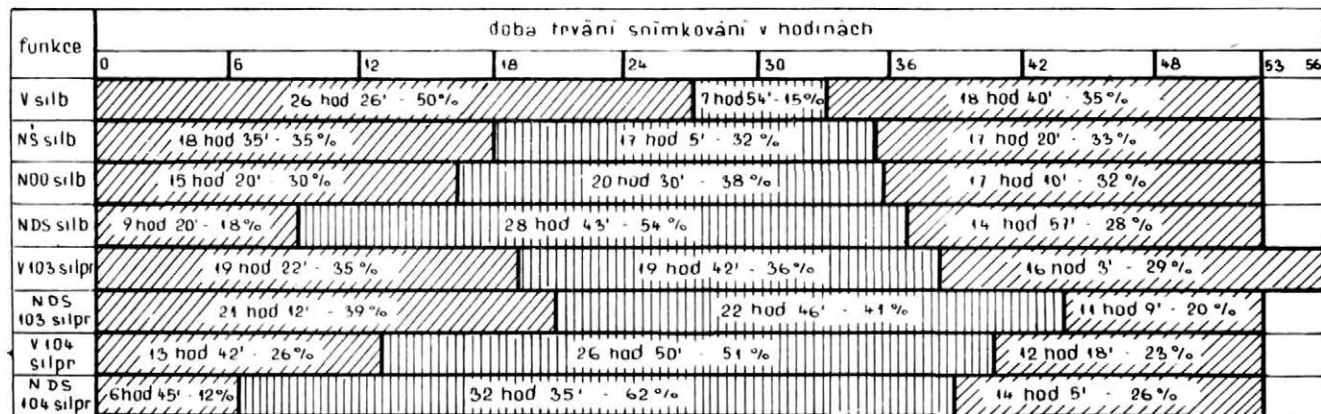
Vezmeme-li v úvahu, že jen splánování dopravy na 1 den v týlovém pásmu frontu si vyžádalo zhruba 14 strojových hodin samočinného počítače, pak by tento jediný

Tabulka 3

Pořad. čís.	Název úkolu	Pro které SP byl úkol programován	V čí prospěch byl úkol řešen	☞ doba řešení úkolu na SP v min.	Se kterými úkoly se řeší v komplexu
1	Stanovení objemu silničních a mostních prací při přípravě silniční sítě frontu	URAL - 1 MINSK - 1	SVDF	30'	2,3
2	Stanovení potřeby materiálu k silničním a mostním pracím při přípravě silniční sítě frontu	URAL - 1 MINSK - 1	SVDF	30'	1,3
3	Stanovení potřeby a zabezpečení technikou pro silniční práci při přípravě silniční sítě frontu	URAL - 1 MINSK - 1	SVDF	30'	1,2
4	Plán přísunu materiálu vojskům a do základů	BESM - 2	štáb týlu F SVD F	6'	5, 6, 7, 8, 9
5	Výpočet objemu přísunu materiálu vojskům a do základů	BESM - 2	štáb týlu F SVD F	12'	—
6	Porovnání objemu přísunu a možností frontových dopravních prostředků po směrech a úsecích	BESM - 2	štáb týlu F SVD F	5'	—
7	Plán zásobování vojsk frontu municí	BESM - 2	štáb týlu F	6'	—
8	Plán zásobování vojsk frontu PHM	BESM - 2	SPHM	5'	—
9	Výpočet váhy denní dávky proviantu frontu	STŘELA MINSK-1	proviantní správa	3'	—
				atd.	

GRAFIKON O SNÍMKOVÁNÍ ČINNOSTI HLAVNÍCH FUNKCIONÁŘŮ

PŘÍLOHA 3

LEGENDA

 činnost řízení a velení (čistá doba pro vydávání rozkazů, nařízení, směrnic, přijímání докладů, ujasnění situace)

 činnost operační (telefonování, psaní, kreslení, přesuny, čekání, příprava pomůcek, lepení map, příprava formulářů, kódování atd.)

 činnost osobní hygieny (odpočinek, spánek, stravování, atd.)

úkol znemožnil výpočty ostatních úkolů, nezbytných k plánování a rozhodování.

Proto, má-li dojít ke kvalitativnímu zvratu ve velení a řízení, nemůže jej nikdy podmínit několik málo prostředků, ale určitá kvantitativní hranice. Zejména na stupni front a svaz budou muset být ve výpočetních střediscích štábů vytvářeny parky samočinných počítačů, jejichž činnost by byla časově navzájem sklobena k potřebám plánování a řízení.

Poněvadž tyto parky SP by zpracovávaly řadu úkolů jednotlivých druhů vojsk a zpráv, bude účelné pomoci kritické cesty stanovit časově nejekonomičtější způsob jejich práce.

Jako příklad uvádím řešení úloh k sestavení základních plánů tak, jak byly v letech 1960—1963 uskutečněny v SSSR na válečných hrách a VŠC, kde nebyly řešeny pouze dílčí úkoly, ale především celé komplexy, přičemž výsledky jednoho úkolu sloužily současně jako výchozí údaje k řešení dalších úkolů.

K zabezpečení plynulosti a ekonomičnosti práce strojního parku bude nutné (jak to ukazují i organizační opatření ve výpočetních střediscích u jiných armád), zřídit ve výpočetním středisku skupinu časoměřičů, která by zabezpečovala stanovený časový režim.

Postupné zavádění samočinné výpočetní techniky na jednotlivých stupních velení vyžadá si upravit metodiku práce na celém automatizovaném úseku k souběžnému plánování.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že z hlediska účelnosti metodiky práce na mechanizovaném a automatizovaném úseku bude účelné na stupni SVD komplexně plánovat silniční dopravu v týlovém pásmu frontu a na stupni útvar pak na podkladě těchto výchozích podkladů zpracovávat výpisy pro jednotlivá vybraná pořádková stanoviště.

Přihlédneme-li k potřebám strojového času pro výpočet obou úloh (viz tab. 1), vidíme, že přenesení detailního výpočtu na útvar sníží potřebu strojového času pro výpočet úkolů dispečerské služby zhruba o 25 %.

Obdobně bude možné řešit i úkoly spojené s obnovou a údržbou silniční sítě.

Úkoly, které z důvodů nezbytné objektivnosti a časové efektivity bude nutné řešit pomocí samočinných počítačů, budou rozděleny v podstatě na 2 základní skupiny, a to na úkoly hlavní (základní) a

na úkoly dílčí, které v určitém rozsahu budou konkretizovat jednotlivé části úkolů hlavních.

Hlavní úkoly budou řešit stupně, které vytvářejí základní a výchozí plánovací podklady, kdežto úkoly dílčí budou řešit již stupně výkonné.

Toto rozdělení úkolů spolu s metodikou práce štábů pak ovlivní tvorbu parku SP a specializaci jednotlivých SP na jednotlivých stupních velení.

Největší překážkou rychlému předání vypočtených podkladů výkonným orgánům jsou současné spojovací cesty. Zde by nemělo dojít k zásadním změnám i v oblasti toku zpráv, kde platí dosud stejné klasické způsoby, jako tomu bylo dříve. Značný počet mezičlánků a klasický tok zpráv nemohou v současné době již zabezpečit proniknutí zpráv přímo k výkonnému orgánu v nejkratším možném a potřebném čase.

V průběhu zkušebního cvičení „ELEKTRON“ byl ověřován i vliv automatizace a mechanizace na činnost práce štábů. Z toho důvodu byla snímkována činnost hlavních funkcí cvičících štábů, a to jak na mechanizovaném, tak i nemechanizovaném úseku velení (viz přílohu 3).

Porovnáme-li grafikon snímkování činnosti velitelů obou uvedených úseků velení, vidíme, že na mechanizovaném úseku dochází k podstatnému snížení činnosti operativní a zvyšují se možnosti účinného bezprostředního velení a řízení, a to zejména o 10 %.

K dalším změnám vlivem automatizace a mechanizace došlo v metodice a stylu práce štábů. Jako příklad mohu uvést metodiku a styl práce dispečerského aparátu.

Tvořil-li dříve základ plánování dokumentace těchto orgánů grafikonu dopravy a dispečerská mapa, pak v současné době hlavní plánovací podklad dispečerského aparátu je rozpis silniční dopravy zpracovaný samočinným počítačem a dispečerská mapa.

Z grafikonu dopravy se stává dokument operativní se všemi změnami v silniční dopravě.

Rozpisy silniční dopravy, zpracované samočinnými počítači, pro podřízené orgány zabezpečují souběžnost plánování dispečerských orgánů na všech stupních.

Poněvadž samočinné počítače jsou v současné době v čs. armádě v omezeném počtu, bude nutné vzhledem k meto-

dice práce štábů vyhledat pomocí kritické cesty neoptimálnější sladění práce strojové s dosud používanými metodami tak, aby nedocházelo k neekonomickému využívání stroje a nežádoucím prostojeům vlivem opožďování přípravy potřebných vstupních údajů. Na SP pak zpracovávat jen zásadní úkoly pro rozhodnutí velitele, které vyžadují maximální míru objektivnosti.

Zkušenosti ze cvičení ukázaly, že použití SP zkracuje dobu nezbytnou k přípravě základních plánovacích podkladů zatím zhruba o 40 %. I když tato doba je pouze dílčím úspěchem, může ke kvali-

lativnímu zvratu na úseku velení a řízení dojít pouze při doplnění štábů SP v nezbytně nutném rozsahu v co nejkratším čase.

Aby tento zvrat nezpůsobil v této oblasti v další vývojové etapě zbytečné časové ztráty, bude nutné předem teoreticky do plné hloubky rozpracovat metodu práce štábů při využívání SP, stanovit optimální kritické doby k využití a sladění činností těchto prostředků na jednotlivých stupních velení, připravit potřebné informace a programy, ověřit jejich použitelnost z hlediska časových potřeb a připravit kádry.

СОДЕРЖАНИЕ

ОПЕРАТИВНОЕ ИСКУССТВО И ТАКТИКА

К новому учебному году

Беседа с генерал-майором Яном Воштера	
Оперативная и тактическая подготовка	3
Полковник Ладислав Соукал	
Разведывательное обеспечение в рамках оперативной подготовки	7
Беседа с генерал-майором Карлом Кучера	
Подготовка штабов и войск	10
Генерал-майор Православ Калицки	
Задачи авиации и войск ПВО страны	13
Генерал-майор Эдуард Йирак	
Подготовка тыла	16
Генерал-майор Ян Кнотек	
Первый этап модели управления	18
Беседа с полковником Рудольфом Стухел	
Актуальные вопросы обороны	25
Кандидат военных наук – полковник Йосиф Пруша	
К проблемам современной обороны	31
Кандидат военных наук – подполковник Карел Новотны	
Укрепленный район и принципы его прорыва	36
Подполковник Йосиф Вольф	
Встречный бой полка	42
Подполковник Валент Крехлик, подполковник Мартин Микович	
ПВО территориального управления военным округом	45
Полковник Йиржи Горжицки	
Тыловое обеспечение при переподчинении соединений	49
Полковник Ольдржих Квапил	
Работа командира и штаба соединения создаваемого в начальном периоде войны	54
Подполковник Франтишек Кнотек	
Планирование в дивизии	61

ВЗГЛЯДЫ – ОТКЛИКИ

Подполковник Вацлав Скала	
Борьба с танками противника в обороне	65
Подполковник Йосиф Ебавы	
Инженерная техника при переходе к временной обороне	71
Подполковник Радим Дртилек	
Снабжение фронтовой авиации	74
Подполковник Ярослав Шебек	
Опыт применения средств механизации и автоматизации в деле управления	77

Vydává Vydavatelství časopisů MNO, Praha 1, Vladislavova 26 v Redakci vojenských odborných časopisů.

Rídí Branislav Rapoš — Vedoucí redaktor časopisu Jindřich Malina (telefon 091/2611)
Redakční kolektiv: Vladimír Grubner, Josef Hekl, Marie Melicharová (tech. redaktorka)
Redakční rada: Josef Čunát, Ladislav Hálek, Zdeněk Havala, CSc. Tibor Hochsteiger, Břetislav Janík, Pravoslav Kalický, Josef Lázinka, CSc. Emanuel Liška, CSc. Václav Matička, CSc. Josef Průša, Juraj Reptín, Zdeněk Skopal, Ladislav Soukal, Jaroslav Vinkler, Václav Vitanovský, Milan Ždímal — Redakce a administrace: Praha — Nové Město, Vladislavova 26, telefon 237646-3 — Vychází šestkrát ročně. Časopis nelze předplácet, přiděluje se podle zvláštního rozdělovníku jako služební materiál — Tiskne Naše vojsko, závod 01, Praha — Ročník XVI. Toto číslo vyšlo v prosinci 1966.